

Уроки зарубіжної літератури з підприємницьким тлом

Уроки зарубіжної літератури з підприємницьким тлом. Методичні матеріали/ За загальною редакцією О.Майхер. Яворів: 2016

Методичні матеріали вміщують теоретичні засади, методичні поради, цікаві інтерактивні вправи, які допоможуть розвивати підприємливість та ініціативність як одну із ключових компетентностей учнів. Практичному використанню цих засобів на уроках зарубіжної літератури сприятимуть 22 конспекти уроків із підприємницьким тлом, що розробили учителі зарубіжної літератури Яворівщини.

Схвалено методичною радою (Протокол № 4 від 17.05 2016).

Макетування: Павелко Леся Григорівна, вчитель зарубіжної літератури Віжомлянського НВК «ЗОШ I-III ступенів ім. Івана Севери – ДНЗ»

ВСТУП

Система освіти XXI століття покликана розв'язати принципово нову проблему – підготувати конкурентоспроможну особистість, готову змінюватися відповідно до потреб суспільства. Сучасна школа має не просто озброїти учнів певним обсягом знань, а виховати особистість, здатну до життєтворчої діяльності, до неперервної праці над своїм самовдосконаленням і саморозвитком, що стане запорукою її успіху в різних сферах діяльності.

Питання формування життєвої компетентності особистості, вироблення дієвих механізмів, методів сприяння розвитку компетентності особистості педагогічними засобами – головне завдання сучасної освіти та мета, над якою працювали учасники українсько-польського проекту «Урок з підприємницьким тлом», серед яких і вчителі зарубіжної літератури Яворівщини.

Ініціативність і підприємливість як ключова компетентність

Складовою життєвої компетентності, яка формується протягом життя і для життя, є ключова компетентність «ініціативність і підприємливість».

Ініціативність і підприємливість означає здатність утілювати задуми в життя, перетворювати ідеї на дії. Ця компетентність охоплює такі аспекти, як креативність, потяг до інновацій і вміння ризикувати, а також здатність планувати, аналізувати й реалізувати заходи. Це вміння працювати в колективі для досягнення мети, а також бажання впроваджувати зміни і відповідати за свою діяльність.

Виховувати підприємливість можна на будь-якому уроці. Підприємливий учитель – це, звичайно ж, не той, хто приїжджає до школи на дорогому автомобілі, а той, хто відчуває покликання, ініціативний, творчий, відважний, має почуття власної гідності і вмє побачити те, чого не бачать інші... Отож підприємливості може навчити не тільки вчитель економіки, а будь-який інший **компетентний учитель**.

Як творити підприємницьке тло уроку?

Підприємницьке тло слід розуміти не тільки як цікаву метафору, а й як конкретну вказівку до дій. Можна діяти, якщо ти вмотивований і компетентний учитель, що розуміє, як створити підприємницьке тло на будь-якому уроці через зміст і через форму.

● творення підприємницького тла через зміст уроку

Інтегрованість змісту та «проблемність» повідомлень на уроці, які стимулюють дискусію, обговорення, пошук різних джерел інформації, зіткнення думок і переконань – важливий чинник творення підприємницької компетентності, як, зрештою, й інших ключових компетентностей дитини. Власне проблемна ситуація стає стержнем міжпредметних навчальних проєктів, інтерактивних вправ, рольових ігор. Проблемність змісту і є однією з передумов інтегрованого уроку, що показує учням потребу комплексного підходу до вивчення теми. Інтегрований урок неможливий без підготовленого вчителя, який розуміє важливість інтегрованих підходів і може стати для учня «енциклопедистом», а не вузькопрофільним фахівцем. З іншого боку, це має бути відважний учитель, який не боїться визнати перед класом, що він чогось не знає.

Важливим інструментом творення підприємницького тла є *пов'язаність змісту уроку з реальним світом*. Знання, які дає сьогодні школа, далекі від потреб, що їх ставить перед учнями світ. Практична цінність інформації мала б знаходити підтвердження через реальні факти, у змодельованих на уроці ситуаціях.

- **творення підприємницького тла через форми роботи на уроці**

Зрозуміло, що не всі теми, які розглядаються в рамках шкільних уроків, можна подати крізь призму змісту, що формує підприємливість. Підприємницьку компетентність можна розвивати *щодоуроку* і через відповідні форми роботи – тобто через ті навчальні методи, які спонукатимуть учня бути ініціативним, активним, комунікабельним, відповідальним, передбачливим, відважним тощо. Ці форми відображають новий діяльнісний підхід до навчально-виховного процесу, який має прийти на зміну трансляторної школи, якщо ми прагнемо формувати компетентності, а не обмежуватися тільки відтворенням знань.

- **творення підприємницького тла через інтерактивні методи**

Інтерактивне навчання – це насамперед діалогічне навчання, під час якого вчитель взаємодіє з учнем на рівних, без домінування однієї думки. Учні активно висловлюють свої думки, міркують про вчинки героїв, вступають у дискусії. Саме завдяки цим методам можна змоделювати життєві ситуації на уроках і спонукати дітей мислити, спілкуватися і діяти.

Творенню підприємницького тла сприяють: рольова гра, інсценізація, семулятивне моделювання, дерево прийняття рішень, робота в групах, мозковий штурм, ПНЦ (або переваги, недоліки і те, що цікаве), SWOT – аналіз, «пазли» (інша назва «ажурна пилка»), карти асоціативних зв'язків (Асоціативний кущ), ментальні карти, лекція з презентацією, робота з текстом-джерелом, дискусія, «шість капелюхів мислення», метаплан, зупинки з завданнями та ін.

Пропоновані методи і техніки забезпечують участь у навчання всіх учнів, створюють ситуацію, коли учень має можливість пережити радість успіху, збагатити свій духовний світ позитивними емоціями та сприяє інтенсифікації й оптимізації навчального процесу, дає учителю змогу зробити навчання доступнішим і цікавішим.

- **творення підприємницького тла через проектні технології**

Ще однією формою роботи, що забезпечує формування підприємницької компетентності, є шкільні проекти. Саме завдяки навчальним проектам учні вчаться застосовувати знання на практиці, працювати в команді над конкретним завданням, презентувати свої результати, шукати інформацію з різних джерел, порівнювати й аналізувати, переконувати і вести за собою, бути лідером. Завдяки проектному методу в учнів формується т. зв. проектне мислення – вміння окреслити кінцеву мету та час її досягнення, побачити конкретні результати та осіб, які допоможуть їх зреалізувати, спланувати спільну діяльність з огляду на те, які кроки потрібні, щоб досягти мети. Проектне мислення, що будується на відповідальності і кооперації, потрібне не лише підприємцям, а й кожній особі, яка прагне бути успішною в різних галузях: у науковій установі, на виробництві, у фермерському господарстві, в громадській організації чи в родині.

- **творення підприємницького тла через методи «змішаного» навчання**

Ці методи прийшли до наших шкіл зовсім недавно, однак в основному прижилися в українських школах на уроках інформатики. Суть методу – кооперативне навчання із застосуванням ІКТ у рамках всіх шкільних дисциплін – якнайкраще моделюють потреби сьогоднішнього світу.

- **творення підприємницького тла через вихід за межі класу**

Працюючи з наведеними вище методами, ми прагнемо наблизити навчально-виховний процес до реального життя. Та не забуваймо, що найпростіший спосіб впровадити діяльнісний підхід до навчання – вийти за межі класу: на екскурсію до банку, на фірму, до лісу, на локальний ринок, створити літній навчальний табір чи школу.

- **творення підприємницького тла через звертання до досвіду учнів**

Звертання до досвіду учня в евристичній бесіді, навіть якщо цей досвід невеликий, гарантує те, що закріплено як формальна норма в нашій освіті – учень стає справжнім учасником навчально-виховного процесу, співтворцем і конструктором нових знань, винахідником і відкривачем. А навіть більше, сьогодні з упевненістю можемо говорити про те, що сам досвід учня стає найціннішим навчальним матеріалом на уроці.

- **творення підприємницького тла через відповідні форми оцінювання**

Ще одним дієвим інструментом формування підприємницьких рис в учня є відповідне оцінювання, яке пропонує вчитель на уроці. Майже кожен добрий педагог знає найкращу формулу оцінювання на уроці:

50% самооцінювання

+ 30% взаємооцінювання

+ 20% оцінювання вчителя

= 100% успіху.

Перший доданок, самооцінювання, формує дуже важливу рису успішної людини – самоаналіз, спостережливість за собою, вміння бачити і визнавати перед собою свої помилки, так щоб більше не повторювати їх.

Другий компонент – взаємооцінювання, виховує відкритість до критики з боку інших, здатність відсторонювати об'єкт від суб'єкта оцінювання, вміння слухати, навіть не надто приємні речі, аналізувати їх.

Третій доданок, оцінювання вчителя, в уроках з підприємницьким тлом має свою специфіку. Найкраще, коли воно критерійне, тобто учень чітко знає (бо одержує спеціальну табличку), як буде оцінений його результат і які аспекти цього результату важитимуть найбільше: новизна ідеї, кількість опрацьованих друкованих чи електронних джерел, цікава презентація в Power Point, гарне мовлення під час презентації тощо. Таке оцінювання матиме виховне значення для учня, допоможе йому конструктивно підійти до завдання, а вчителеві дасть гарантію того, що його оцінювання – об'єктивне, чесне і

прозоре.

Впровадження інтерактивних методів, «змішаного навчання», проектних технологій є умовою компетентісно орієнтованого підходу в школі та гарантією якісної освіти.

Формування підприємливості й ініціативності

на уроках зарубіжної літератури

Формувати життєву компетентність, упевненість у своїх здібностях, учити критично оцінювати ситуацію, себе, свої сили – такі завдання розв'язуються на сучасному уроці зарубіжної літератури. А формування в учнів такої ключової компетентності як "ініціативність та підприємливість" визначають здатність особи втілювати задуми і бути конкурентоздатними, проявляти креативність і ризикувати, а також планувати заходи, які допоможуть досягти окреслених цілей, – це вміння, на які є найбільший запит роботодавців і які життєво необхідні для розвитку країни на сучасному етапі.

Предмет «Зарубіжна література» надає для цього багатий життєвий матеріал: демонструє світобачення представників різних країн і епох, різні варіанти життєвих ситуацій, приклади різних почуттів, способів поведінки, людських характерів, акцентує увагу на унікальному внутрішньому світі людини.

На наше переконання, уроки зарубіжної літератури з підприємницьким тлом сприяють становленню активної життєвої позиції дітей, виховують повагу до таких особистісних рис, як гуманізм, сила духу, гідність, працелюбність, цілеспрямованість, винахідливість; формують когнітивні та комунікативні вміння школярів. На таких заняттях учні не просто вивчають шляхи збагачення героїв, а стають активними дослідниками їхнього життя; вони виявляють інтелектуальну самостійність у роботі, ініціативу під час

виконання творчих завдань, активно обговорюють дискусійні питання, відстоюючи власні погляди, зрештою, працюють із задоволенням, не втомлюючись.

Запропоновані розробки – спроба учителів Яворівщини адаптувати уроки зарубіжної літератури до потреб сьогодення, а саме трансформувати їх у руслі діяльнісного підходу. У вміщених конспектах підприємницьке тло інтегроване у зміст уроку, форми і методи навчання та надають широкий спектр можливостей під час аналізу художнього твору, виховання активності, ініціативності та розвитку творчих здібностей школярів.

Автори розробок сподіваються, що уроки з підприємницьким тлом сприятимуть духовному зростанню, соціальній адаптації вихованців; допоможуть їм стати більш зрілими, мудрими, вправними, загартованими перед життєвими випробуваннями, впевненими у завтрашньому дні.

Дякуємо всім учителям зарубіжної літератури, які долучились до участі в проєкті «Уроки з підприємницьким тлом».

*Оксана Майхер, методист-консультант
українсько-польського проєкту «Урок з підприємницьким
тлом»*

*Підготовлено за посібником: Уроки з підприємницьким тлом: Навчальні матеріали / За заг. ред.
Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. Варшава: Сова, 2014.*

Зміст

1. **Е. Портер. Роман «Полліанна». Ідея радості життя й відкриття світу у творі (Урок – тренінг із використанням мультимедійних засобів)**
Наталія Верхола, учитель зарубіжної літератури Шклівської ЗОШ I-III ступенів.....
2. **Роальд Дал. Повість-казка «Чарлі і шоколадна фабрика». Подорож на фабрику містера Віллі Вонки**
*Тетяна Гуменюк, учитель зарубіжної літератури
Верблянської ЗОШ I-III ст.
.....*
3. **Г. К. Андерсен «Непохитний олов'яний солдатик» (Урок-казка « Прекрасний лебідь данської землі»)**
Марія Круглій, учитель зарубіжної літератури Вороблячинської ЗОШ I-II ступенів імені Героя Небесної Сотні Віталія Коцюби.....
4. **Щирість, мужність, оптимізм героїні твору Е. Портер «Полліанна». Її вплив на життя міста.**
Рак Оксана Іванівна, учитель зарубіжної літератури Новояворівського НВК «ЗОШ Іст. – ліцей».....
5. **Щирість, мужність і оптимізм Поліанни, її вплив на життя міста.**
Рис О.І., учитель зарубіжної літератури Салашівської ЗОШ I-ІІ ст.....

6. **Чарльз Діккенс. Повість «Різдвяна пісня в прозі». Характеристика образу Скруджа. Що робить людину щасливою?** Буфан Л.Я., учитель зарубіжної літератури Новояворівської ЗОШ IIIст.№1
7. **Головні життєві цінності Маленького принца у казці-притчі Антуана де Сент-Екзюпері « Маленький принц»/ Галина Гавловська, учитель зарубіжної літератури Любинської ЗОШ I-III ст.**
8. **Чарльз Діккенс. «Різдвяна пісня в прозі» «Диво Різдва» (Урок аналізу ідейно-художнього змісту повісті)** Гаврилів Марта Михайлівна , учитель зарубіжної літератури Домажирської ЗОШ I – III ступенів.....
9. **Краса врятує світ, чи світ повинен врятувати красу? (Образ людства та його майбутнього в оповіданні Рея Бредбері)** Тетяна Кобзяк, учитель зарубіжної літератури Новояворівської ЗОШ I-IIIст. №1
10. **Від Езопа до сучасності. (Підсумковий урок з теми «Байка у світовій літературі»)** Оксана Кучма, учитель зарубіжної літератури Івано - Франківської ЗОШ I-III ст.. ім. Івана Франка.
11. **Втілення в образі Бермана взаєморозуміння та прагнення зробити добро іншому як засіб подолання життєвих негараздів у новелі О.Генрі «Останній листок» . Гуманізм твору** Павелко Леся Григорівна, учитель зарубіжної літератури Віжомлянського НВК «ЗОШ I-III ст. ім. І. Севери – ДНЗ».....
12. **Джеймс Олдрідж «Останній дюйм». Проблема між батьками й дітьми.** Параняк Наталія Ігорівна ,учитель зарубіжної літератури Івано-Франківської ЗОШ I-III ступенів
13. **Утілення в образі Айвенго найкращих лицарських чеснот. Перемога над підступністю.** Галина Пурська, учитель зарубіжної літератури Великопільського НВК “ЗОШ I-III ст. ДНЗ”
14. **Віра у внутрішні можливості людини, подолання нею життєвих випробувань, здатність до порозуміння (Джеймс Олдрідж «Останній дюйм»)** Юлія Сабат, учитель зарубіжної літератури Яворівської ЗОШ I-III ступенів №2.....
15. **Рюноске Акугатава «Павутинка». Утілення ідеї про моральну справедливість у новелі. Філософський зміст твору. Підтекст. Художні образи новели** Яремчук Наталія, учитель зарубіжної літератури Старицької ЗОШ I-III ст
16. **Довгий шлях додому (за поемою Гомера «Одіссея») Урок – проект** Прійма О. Ф., учитель зарубіжної літератури Чернилявської ЗОШ I-III ст.....
17. **Гамлет - вічний образ світової літератури. Багатогранність шекспірівських характерів.** Валах І. В., учитель зарубіжної літератури Краковецької ЗОШ I-III ст. ім. Романа Шухевича.....
18. **Художні системи: «Класицизм», «Романтизм», «Реалізм» та їх специфіка. (Урок – ділова гра «Прес-конференція)** Оксана Кодан, учитель зарубіжної літератури Наконечнянської ЗОШ I-III ст.....

19. «Народжений повзати – літати не буде...» (Моральні та соціальні плани фантастичної історії злету та падіння Цахеса з твору Е.Т.А. Гофмана «Малюк Цахес»). *Нижанківська Марія Романівна, учитель зарубіжної літератури ЗОШ I-III ст. смт. Шкло*.....
20. **Суперечливість та психологічна глибина образу Анни Кареніної**
Наушко Тетяна Анатоліївна, учитель зарубіжної літератури Кам'янобрідської ЗОШ I – III ст. імені Петра Андрусіва.....
21. «Ернест Хемінгуей. «Старий і море» - повість-притча про людину»
Урок поглибленого вивчення змісту твору *Копак Марія Василівна, учитель зарубіжної літератури Домажирської ЗОШ I – III ступенів*.....
22. **Чи потрібні янголи на Землі? Габріель Гарсія Маркес "Стариган з крилами"**
Кухар Леся Михайлівна, учитель зарубіжної літератури Нагачівської ЗОШ I-III ступенів.....

Е.Портер. Роман «Полліанна». Ідея радості життя й відкриття світу у творі (Урок – тренінг із використанням мультимедійних засобів)

Наталія Верхола, учитель зарубіжної літератури Шклівської ЗОШ I-III ступенів

Цільова група:

- учні 5 класу

Тривалість:

- 45хв.

Мета:

- продовжити знайомство учнів зі світовим бестселером Е. Портер;
- схарактеризувати образ головного героя твору;
- розвивати усне мовлення, ініціативність та креативне мислення під час вирішення дискусійних питань;
- удосконалювати вміння висловлювати та аргументувати власну точку зору;
- формувати навички проблемного аналізу художнього твору;
- сприяти становленню активної життєвої позиції.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає :

- зміст роману Е.Портер «Полліанна»;

розуміє:

- цінність та неповторність «уроків» Полліанни для духовного людського досвіду;

вміє:

- працювати з цитатним матеріалом ,текстом підручника;
- на основі одержаних відомостей давати власну оцінку героям, аналізувати;
- визначати риси характеру героя;

може:

- аналізувати дискусійну ситуацію;
- прогнозувати майбутні результати;
- спілкуватися, висловлювати власну думку й обстоювати її;
- брати на себе відповідальність.

Методи й техніки:

евристична бесіда;
робота в групах;
літературна естафета;
літературна реконструкція;
«прес»;
метод випереджувального навчання.

Обладнання:

підручник «Зарубіжна література» 5 клас;
комп'ютер, мультимедійна дошка, проектор;
картки з завданнями для груп;
ватман із схематичним зображенням сонця.

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Притча «Образи й радості».
Додаток 2. Завдання для груп. Літературна реконструкція .
Додаток 3. «Інформаційний пакет» . Риси характеру.
Додаток 4. Пошукова гра «Загублені речі».
Додаток 5.Завдання для груп.
Додаток 6. Рольова гра.
Додаток 7. Висловлювання.

Хід уроку

1.Вступна частина

- 1.1.**Привітайтеся з класом . Запропонуйте класу прослухати притчу й спробувати взяти у своє життя мудрість, яку вона дарує (*Додаток 1*).
Виясніть , чи має дана притча щось спільне з твором Е. Портер «Полліанна»?

2 . Основна частина

- 2.1.** Попросіть клас об'єднатися у 4 групи за допомогою лічилки «Зима, весна, літо, осінь» і зайняти свої робочі місця-столи.
- 2.2.** Оголосіть, що зараз клас зможе уявити себе в ролі кореспондента, який отримав завдання від редакції побувати у містечку Белдінгсвіль і прокоментувати відзнятий матеріал у випуску новин або взяти інтерв'ю у жителів містечка — Джона Пендлтона, священика Пола Форда, місіс Сноу, лікаря Чилтона, Джиммі, Пенсі, Поллі Гаррінгтон — про місце і значення Полліанни у їхньому житті (*Додаток 2*).
- 2.3.** Роздайте картки з завданням. Оголосіть, що на збір інформації відводимо 5 хвилин.
- 2.4.** Зверніть увагу, що час, відведений на збір матеріалу, вийшов. Попросіть узагальнити зібрану інформацію у вигляді короткого зв'язного висловлювання.
- 2.5.** Зробіть з учнями висновок, що своєю «грою у радість» Полліанна змінила життя й багатьох інших мешканців Белдінгсвіля, адже чутки про неї розходилися містом, як кола по воді. Безутішна вдова, яка багато років носила лише траурний чорний одяг, нарешті зважилася одягти щось кольорове, адже життя триває; місіс Пейтон вирішила не розлучатися з чоловіком і не здавати дітей до притулку, а продовжувати їх разом виховувати і т. д.

Дуже жаль, що з героїнею сталося таке нещастя. Цікаво, що спрацювала її теорія про вміння радіти в будь-якому випадку (крім, звісно, непоправних трагедій) щодо неї самої.

Полліанна знайшла в собі сили, щоб протистояти своєму становищу, привід, щоб порадіти.

Із якими образами неодноразово асоціювалася Полліанна у жителів містечка?(Сонечко, веселка, кинутий у воду камінчик, любителька веселок). У Біблії після всесвітнього потопу веселка стає знаменням вічного заповіту між Богом і землею. Навіть далекі від віри люди сприймають веселку як природне диво, яке торжествує над грозою, дарує тим, хто її бачить, радість і надію. Так вселяє у людей ці надзвичайні почуття і Полліанна.

2.6. Щоб з'ясувати, завдяки чому вдалося Полліанні опанувати негативні людські емоції, спрямувати їх у конструктивне русло, кожній групі запропонуйте дидактичні картки з однаковим переліком рис характеру. Попросіть, щоб учні задумалися, які риси найважливіші у характері героїні, пояснили свій вибір методом «Прес», оформили висновок на попередньо заготовленому аркуші із зображенням сонечка (*Додаток 3*).

2.7. Запросіть учнів до пошукової роботи у грі «Загублені речі».

Попросіть представників груп взяти зі столу предмети (або аркушки з їх назвами, малюнками — по два); пояснити, порадившись у групах, кому із героїв твору можна порекомендувати ці засоби як ліки проти негараздів (*Додаток 4*).

2.8. Девіз головної героїні «Придивись, навколо так багато радості. Живи і радій!» Нагадайте, що багато хто з них говорив, що також хоче навчитися грати в цю гру, тому зараз матимуть таку можливість (*Додаток 5*).

Оголосіть правила гри: придумати нерадісну ситуацію, озвучити її, а решта груп знайде, чому тут можна порадіти. Наприклад: ваша подруга чи ваш друг розповів іншим вашу особисту таємницю, хоча обіцяв цього не робити. Порадіти можна тому, що вчасно дізналися — цьому товаришеві чи товарищі довіряти таємниць **не можна; можливо, це не є справжній друг.**

2.9. Перейдіть до виконання рольової гри «Впізнай героя» (*Додаток 6*). Порадьте скласти розповідь про героя із п'яти речень-підказок і запропонуйте членам інших груп впізнати персонажа. Наголосіть, що кожна наступна фраза позбавляє одного балу.

3. Підсумковий етап

3.1. Запитайте :

- Що, на вашу думку, можна вважати найтяжчим випробуванням у долі людини? (*Смерть рідних, каліцтво*).

- Що пропонує у таких випадках Полліанна? (*Смерть рідних: вірити у те, що вони на небесах, живуть доти, доки ти їх пам'ятаєш. Каліцтво: не можеш ходити - роби щось руками, будь корисним людям.*)

3.2. Нагадайте, що на попередньому уроці вони отримали випереджувальне завдання: створити мультимедійний проект «Радій життю». Запропонуйте продемонструвати виконані роботи .

3.3. Зробіть із учнями висновок, що складні обставини можуть зробити життя трагічним, але вони здатні стати спонукою до дій, змін на краще. Скажіть, що_ одного разу пастору Віттєру, Полліанніному татові, було дуже сумно. Тоді він узяв Біблію, перечитав її всю та порахував, скільки разів у Святому Письмі Господь закликає Своїх вірних» до радості. Вийшло — понад вісімсот разів! Отож, «коли вже Бог узяв собі клопіт вісімсот разів

звернутися до нас із закликом радіти й веселитися,— сказав собі він і відтоді старанно намагався виконати цю Божу заповідь». «Уроки» радості важливі для героїв твору і актуальні для нас із вами. Тож цілком виправдано книжка про дівчинку, яка гралася в радість, мала шалений успіх у читачів. Мільйони дітлахів і дорослих мріяли мати її у своїй бібліотеці. Обійшовши Америку, книжка рушила до Європи, де також знайшла чимало друзів.

Незабаром повість було екранізовано, поставлено на сцені, почали з'являтися переклади іншими мовами. Уже до 1920 року книга перевидавалася 47 разів! По всій Америці створювалися «Клуби Полліанни» (і не тільки для дітей, кілька таких клубів були створені навіть в американських тюрмах), члени яких змагалися між собою в умінні грати в радість. Знаменита актриса німого кіно Мері Пікфорд заплатила Портер астрономічну на ті часи суму за право екранізувати повість.

До Елеонор Портер почали надходити листи з проханням розповісти про подальші пригоди Полліанни. 1915 року вийшла повість «Юність Полліанни», де йдеться про те, що сталося з дівчинкою, коли та виросла. Нечувана популярність повістей про Полліанну сприяла тому, що вже після смерті Портер ще три письменниці (Вірджинія Моффат, Харріет Сміт і Елізабет Бортон) по черзі видавали нові книги, що об'єднувалися образом головної героїні й описували її чергові пригоди. Так з'явилася ціла серія — «Радісні книги Полліанни».

18 березня 2011 року в театрі імені Марії Заньковецької в сценічному варіанті Полліанна завітала до Львова. Ініціатором її постановки став режисер Богдан Ревкевич.

- 3.4. Висвітліть на дошці висловлювання (*Додаток 7*) і запропонуйте учням пояснити, як вони їх розуміють.
- 3.5. Скажіть, що життя — благородне ремесло, бо дарує багато перемог тому, хто ним володіє досконало. Художній «досвід» Полліанни — тому підтвердження.
- 3.6. Оцініть діяльність учнів на уроці. Подякуйте за роботу, за співпрацю.
- 3.7. Оголосіть домашнє завдання: написати «уроки» життя від Полліанни.

Додаток 1

ОБРАЗИ Й РАДОСТІ

Якось двоє друзів багато днів ішли пустелею. Раз вони посперечалися, і один із них зопалу дав іншому ляпаса. Друг відчув біль, але промовчав. Лише написав на піску: «Сьогодні мій найкращий друг дав мені ляпаса».

Друзі продовжили подорож, і через багато днів знайшли оазис із озером, у якому вирішили викупатися. Постраждалий від ляпаса мало не втонув, але друг його врятував.

Коли ж отямився, то висік на камені: «Сьогодні мій найкращий друг урятував мені життя».

Перший поцікавився:

— Коли я тебе скривдив, ти написав на піску, а тепер — пишеш на камені. Чому?

І друг відповів:

— Коли хтось кривдить нас, ми повинні писати це на піску, щоб вітри могли стерти напис. Але повідомлення про гарні вчинки ми маємо висікати на камені, щоб жодний вітер не міг це стерти. Навчися писати образи на піску й висікати радощі на камені. Залиш дещицю часу для життя! І нехай тобі буде легко й світло...

Чи має дана притча щось спільне з твором «Полліанна»?

Додаток 2

Літературна реконструкція сюжету

Послуговуючись текстом повісті, знайдіть інформацію про вплив Полліанни на життя мешканців містечка. Заповніть таблицю.

Ім'я героя	Що змінилося в житті героя завдяки впливу Полліанни
Ненсі	
Місіс Сноу	
Священик Пол Форд	
Джон Пендлтон	
Лікар Чилтон	
Тітка Поллі	
Старий Том	
Джиммі	

Додаток 3

«Прес»

Ми вважаємо, що... .

Оскільки..., наприклад,

Отже,

Інтерактивна вправа «Сонечко» (Із поданих рис характеру випишіть ті, що характеризують дівчинку)

Жадібність, цікавість, сила волі, стриманість, обережність, розсудливість, працелюбність, заздрісність, оптимізм, люб'язність, скромність, щедрість, доброта, егоїзм, чемність, ширість, хитрість, балакучість, терпимість, винахідливість, турботливість, рішучість, відкритість, старанність, байдужість, запальність, енергійність, душевність, простота, правдивість, сміливість, відданість, людяність, впевненість, активність, багата фантазія.

Додаток 4

Гра «Загублені речі»

Інструкція : поясніть, кому із героїв твору можуть належати ці речі:

- > крем проти ластовиння;
- > троянда;
- > стетоскоп;
- > будинок;
- > дитяча книжка, іграшка;
- > різнокольорові нитки та спиці або гачок для в'язання;
- > бейджик з написом. «Пишаюся своїм добрим ім'ям»;
- > Біблія із закладкою проповіді «Радійте всі!»

Додаток 5

«Гра в радість»

Інструкція: приписати ліки від удаваних негараздів

- ❖ ластовиння;
- ❖ навчання, щоденні турботи;

- ❖ ім'я, яке тобі не подобається;
- ❖ самотність;
- ❖ на день народження вам подарували три однакових подарунки;
- ❖ йдучи до школи, ви перечепилися, упали й порвали одяг;
- ❖ вам давно обіцяли цікаву екскурсію, але організатор захворів і поїздку відклали;
- ❖ зіпсувалася погода, а ви планували прогулянку.

Додаток 6

Рольова гра «Впізнай героя»

- 1) Ходить самотній парком.
 - 2) Ні з ким не розмовляє, не вітається.
 - 3) Був закоханий у матір Полліанни.
 - 4) Захотів назвати Полліанну своєю спадкоємицею.
 - 5) Усиновив Джиммі. (*Джон Пендлтон*)
-
- 1) Любить поговорити про особисте життя інших.
 - 2) Працьовита, добра, вправна.
 - 3) Уболіває за Полліанну, що в неї така сувора тітка.
 - 4) Не любить свого імені.
 - 5) Залюбки навчає куховарства. (*Ненсі*)
-
- 1) Страждає від самотності.
 - 2) Давно закоханий у Поллі Гаррінгтон.
 - 3) Завжди приходиться на допомогу людям.
 - 4) Має друга, фахівця із лікування травм хребта.
 - 5) Сприяє одужанню Полліанни. (*Лікар Чилтон*)
-
- 1) Знав маму Полліанни ще дитиною.
 - 2) Дуже хотів побачити дівчинку, поговорити з нею.
 - 3) Добрий, спокійний, спостережливий.
 - 4) Багато часу проводить у саду.
 - 5) Має сина Тімоті. (*Садівник Том*)
-
- 1) Дратівлива, нетерпляча.
 - 2) Не любить розшторених вікон.
 - 3) Дуже перебірлива в їжі.
 - 4) Має дочку Міллі.
 - 5) Не може ходити. (*Місіс Сноу*)
-
- 1) Жила на далекому Заході.
 - 2) Уміє добре лазити по деревах.
 - 3) Любить хліб із молоком.
 - 4) Дуже хотіла мати ляльку.
 - 5) Дуже привітна, життєрадісна, комунікабельна. (*Полліанна*)
-
- 1) Людина обов'язку.
 - 2) Дуже не любить мух.
 - 3) Ніколи не грюкала дверима.
 - 4) Носить похмуре вбрання, не посміхається, не плаче.
 - 5) Різко змінила свої погляди, характер. (*Тітка Поллі*)

Додаток 7

Висловлювання Матері Терези, Н. Красоткіної, Е. Портер

«Бути добрим — це забути себе самого, щоб думати за інших.

Бути добрим — це пробачати, пам'ятаючи, що слабкість людська сильніша від злості.

Бути добрим — це мати милосердя для слабкості інших людей і пам'ятати, що ми не кращі від інших, навіть в їх ситуаціях ми були б, може, ще гіршими.

Бути добрим — це закрити очі на прояви невдячності.

Бути добрим — це давати навіть тоді, коли нічого не отримуємо, посміхаючись до тих, які нас не розуміють, навіть недооцінюють нашої доброти.

Бути добрим — це погодитися на те, що, чим більше будемо давати, тим більше від нас будуть очікувати»

Мати Тереза

Життя - це просто дивна казка.

Н. Красоткіна

Я ніколи не вважала, що треба заперечувати існування труднощів, страждань і зла.

Я тільки думала, що значно краще йти назустріч невідомому бад'яро й радісно.

Е. Портер

Роальд Дал. Повість-казка «Чарлі і шоколадна фабрика». Подорож на фабрику містера Віллі Вонки

*Тетяна Гуменюк, учитель зарубіжної літератури
Верблянської ЗОШ І-ІІІ ст.*

Цільова група: учні 5 класу

Тривалість: 45 хв.

Мета: поглибити знання учнів про художній зміст твору Роальда Дала «Чарлі і шоколадна фабрика», формувати вміння працювати у групі, сприяти розвитку образного мислення учнів, розвивати навички переказу, виразного читання; виховувати доброзичливе ставлення до людей.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає : проблематику художнього твору

розуміє : неоднозначність образу Віллі Вонки;

необхідність виховувати у собі найкращі моральні якості:

несприйняття зла, скупості, всюдозволеності, впертості, хвалькуватості

вміє : працювати з текстом художнього твору;

виділяти основні епізоди твору;

оцінювати дії та вчинки героїв;

висловлювати власні судження

може : працювати у групі;

шукати інформацію з додаткових джерел і готувати випереджуючі завдання

Методи і техніки :

дослідження;

робота в групах;

метод випереджувального навчання

Обладнання: текст повісті Роальда Дала «Чарлі і шоколадна фабрика»;

плани-схеми подорожі шоколадною фабрикою;

таблиця "Реальне і фантастичне у повісті-казці";

комп'ютер, мультимедійна дошка, проектор

Допоміжні матеріали : завдання для вікторини-розминки;

запитання для 1 групи;

запитання для 2 групи;

запитання для 3 групи;

запитання для 4 групи;
пам'ятка «Як створити рекламний проект»;
відомості про історію шоколаду

Хід уроку

I. Вступна частина.

1. Вікторина-розминка.

Методичний коментар. По можливості можна провести як своєрідну розминку. Якщо відповідь "Так", учні піднімають руки вгору, якщо "Ні" – розводять в сторони. (Додаток 2)

II. Основна частина.

1. Учні зачитують повідомлення про історію шоколаду . (Додаток 5)

Методичний коментар. Учні на попередньому уроці отримали випереджуючі завдання знайти матеріал для повідомлень про історію шоколаду.

2. Презентація учнями схем подорожі на шоколадну фабрику.

Подорож на фабрику містера Віллі Вонки

шоколадний цех

цех винаходів

горіховий цех

телевізійно-шоколадний цех

Методичний коментар. Групи учнів презентують свої плани - схеми подорожі на фабрику.

3. Фронтальна бесіда.

- Коли мала відбутися екскурсія на фабрику?
- Яка за розмірами була фабрика?
- Чому всі найважливіші цехи фабрики розташовані під землею?

4. Робота в групах.

Презентація схеми-подорожі 1 групи.

Орієнтовний план

1. Дива починаються.
2. Незвичайні працівники.
3. Закінчення подорожі для Августуса Глупа.
4. Шоколадна річка.

Запитання для 1 групи. (Додаток 3)

- На яку чудову долину потрапили відвідувачі?
- Як поведуть себе діти?
- Хто такі умпа-лумпи?
- Хто і як порушує правила відвідування фабрики?
- Що сталося з Августусом Глупом?
- Знайдіть і зачитайте слова містера Вонки про Августуса Глупа.
- Хто почув пісню? Хто її співав?

Презентація схеми-подорожі 2 групи.

Орієнтовний план

1. Незвичайні винаходи.
2. Жуйкова машина.
3. Ягода чорниці.
4. Про що співали умпа-лумпи.

Запитання для 2 групи. (Додаток 3)

- Як відвідувачі дісталися до наступного цеху? Як він називався?

- Чим вам запам'ятався цех винаходів?
- Хто на цей раз не хоче слухати власника фабрики, який просив не торкатися його винаходів?
- Куди умпа-лумпи за наказом Віллі Вонки відвезли Віолету Борегард?
- Про що співали умпа-лумпи?

Презентація схеми-подорожі 3 групи.

Орієнтовний план

1. Горіховий цех.
2. Незвичайні трудівниці.
3. Бажання Веруки Солт.
4. Пісенька умпа-лумп.

Запитання для 3 групи. (Додаток 3)

- До якого цеху відвідувачі не заходять, а лише дивляться у скляне віконечко у дверях?
- Хто там працює?
- Хто з дітей негайно захотів собі білочку?
- Як зреагували на прохання дочки її батьки?
- Що на це відповідає містер Вонка?
- Чому Верука Солт не зважає на заперечення? Чи звикла вона в чомусь собі відмовляти? Чим це скінчилося?

Презентація схеми-подорожі 4 групи.

Орієнтовний план.

1. Подорож у скляному ліфті
2. Телевізійно-шоколадний цех.
3. Майк Тіві на материній долоні.
4. Поради містера Вонки.
5. Пісенька умпа-лумп.

Запитання для 4 групи. (Додаток 3)

- Що незвичайного було в телевізійно-шоколадному цеху?
- Як поводить себе Майк? Чого йому забажалося?
- Як батьки сприйняли зміненого сина?
- Які "ліки" для Майка Тіві радить Віллі Вонка?

5. Бесіда з учнями.

- Хто й про кого говорить: "Мені потрібна чемна, розумна і добра дитина, якій я зможу відкрити свої найдорожчі секрети виготовлення солодоців"?
- Хто виявився такою дитиною і став переможцем?
- Чи згодні ви з цим?
- Чим дивує вас містер Вонка? ("Зненацька він кумедно з підстрибом затанцював на снігу").
- Як ставиться він до присутніх? (Кожного вітає окремо, всім приділяє увагу).
- З яким настроєм Віллі Вонка проводить екскурсію по фабриці? (Радий, що всі квитки знайдено; з гордістю показує цехи, навіть хвастається, тому схожий на велику дитину; помітно, що він любить свою справу).
- Як дідунь Джо ставиться до Віллі Вонки? ("... та світ не бачив такого *дивовижного, фантастичного, неймовірного* виробника шоколаду, як містер Віллі Вонка! Я гадав, що *всі* це знають!").
- Чи змінюється його думка під час екскурсії? (Навпаки, дідунь Джо ще більше захоплюється постаттю Віллі Вонки).
- В якому цеху містер Вонка помітно хвилюється? Чому він називає цей цех найважливішим? (Цех винаходів, тут Вонка – вчений-дослідник: розумний, переймається кожною деталлю, схвильовано слідкує за випробовуванням своїх винаходів).

- Як власник фабрики ставиться до дітей і їх батьків? Чи справедливо це?
- Чому Віллі Вонка намагається перевиховати не лише Августа, Віолетту, Веруку і Майка, але і їх батьків?
- Як батьки дітей ставляться до містера Вонки?
(Вони не поважають його, як власне, й інших людей. Коли перелякані батьки мчать шоколадною річкою і обзивають містера Вонку божевільним, ненормальним, очманілим і т. д., то дідунь Джо заперечує: "Ні, він не такий!")
- А яка ваша думка про цього персонажа?

III. Застосування знань, умінь та навичок.

1. Складання асоціативного куша "Характеристика образу Віллі Вонки".

(відданий своїй справі, дивний, творчий, спостережливий, винахідливий, загадковий, грубуватий, розумний, справедливий, виконує обіцянки, хвалькуватий)

2. Проблемні запитання. Чи зміняться діти в майбутньому?

Що для цього потрібно?

Чи повинні змінити принципи виховання їхні батьки?

Чи можна назвати містера Вонка добрим і щирим? Чому?

3. Робота в групах над створенням таблиці "Реальне та фантастичне в повісті-казці Роальда Дала "Чарлі і шоколадна фабрика". (Додаток 4)

IV. Підсумки. Обмін враженнями.

Чи сподобалася вам фабрика містера Вонки? Що було незрозуміле?

Які події ви змогли передбачити?

Оцінювання учнів.

V. Домашнє завдання.

Для всіх учнів.

Прочитати повість до кінця.

Індивідуальні завдання.

1. Намалювати портрет містера Вонки (за поданим у тексті портретом)
2. Скласти рекламу виробів шоколадної фабрики містера Вонки.

Допоміжні матеріали.

Додаток 1.

Пам'ятка «Як створити рекламний проект за прочитаним художнім твором»

Реклама – поширення відомостей про когось або що-небудь для створення популярності.

1. Чітко визначте своє ставлення до прочитаного й подумайте, чим цей художній твір та його автор можуть привернути увагу читачів-однолітків.
2. Оберіть необхідний тип рекламного оповіщення (друкована, радіо- або телереклама).
3. Користуючись текстом художнього твору та деякими відомостями з біографії його автора, виділіть цікаві епізоди, які, можливо, складуть сюжетну основу вашої реклами.
4. Продумайте структуру вашого рекламного проекту.
5. Доберіть заголовки.
6. Розставте логічні наголоси, паузи, продумайте інтонацію та темп читання.
7. Відкоригуйте свою роботу, виправте помилки.
8. Потренуйтеся в проголошенні створеного вами рекламного проекту.

Додаток 2.

Вікторина-розминка.

1. В сім'ї Чарлі Бакета було шестеро дорослих людей. (Так).
2. Шоколадна фабрика містера Вонки знаходилася дуже далеко від будиночка Чарлі. (Ні).

3. Шоколад дарували Чарлі лише один раз на рік. (Так).
4. Про таємничі, фантастичні винаходи містера Віллі Вонки хлопчик дізнався від дідуня Джо. (Так).
5. На фабриці містера Вонки працювали звичайні люди. (Ні).
6. Містер Вонка вирішив показати фабрику десятком дітям. (Ні).
7. Діти мали знайти Золоті квитки в обгортках шоколадних батончиків. (Так).
8. На фабрику потрапили дві дівчинки і три хлопчики. (Так).
9. Августус Глуп дуже любив дивитись телевізор. (Ні)
10. Верука Солт -- розбещена батьками дівчинка (Так)
11. Чарлі пішов на фабрику з батьками (Ні)
12. Віолета Борегард інколи виймає жуйку і приліплює її собі за вухо, щоб потім дожувати (Так)
13. Новий рекорд Віолети -- жує жуйку три місяці (Так)
14. Чарлі знайшов Золотий квиток у обгортці шоколадного батончика, який йому подарували на День народження (Ні)
15. Батько Чарлі працював на фабриці зубної пасти (Так)
16. Чарлі знайшов один долар (Так)
17. Хлопчик купив шоколадні батончики на весь долар (Ні)
18. Містер Вонка побудував індійському принцу Пондівішні величезний замок із шоколаду (Так)

Додаток 3.

Запитання для 1 групи.

- На яку чудову долину потрапили відвідувачі?
- Як поведуть себе діти?
- Хто такі умпа-лумпи?
- Хто і як порушує правила відвідування фабрики?
- Що сталося з Августусом Глупом?
- Знайдіть і зачитайте слова містера Вонки про Августуса Глупа.
- Хто почув пісню? Хто її співав?

Запитання для 2 групи.

- Як відвідувачі дісталися до наступного цеху? Як він називався?
- Чим вам запам'ятався цех винаходів?
- Хто на цей раз не хоче слухати власника фабрики, який просив не торкатися його винаходів?
- Куди умпа-лумпи за наказом Віллі Вонки відвезли Віолету Борегард?
- Про що співали умпа-лумпи?

Запитання для 3 групи.

- До якого цеху відвідувачі не заходять, а лише дивляться у скляне віконечко у дверях?
- Хто там працює?
- Хто з дітей негайно захотів собі білочку?
- Як зреагували на прохання дочки її батьки?
- Що на це відповідає містер Вонка?
- Чому Верука Солт не зважає на заперечення? Чи звикла вона в чомусь собі відмовляти? Чим це скінчилося?

Запитання для 4 групи.

- Що незвичайного було в телевізійно-шоколадному цеху?
- Як поводить себе Майк? Чого йому забажалось?
- Як батьки сприйняли зміненого сина?
- Які "ліки" для Майка Тіві радить Віллі Вонка?

Додаток 4.

Таблиця «Реальне та фантастичне в повісті-казці Роальда Дала "Чарлі і шоколадна фабрика».

Реальне	Фантастичне
Сім'я, побут	Умпа-лумпи
Бідність родини	Шоколадний водоспад, річка, лука із солодоців
Проведення акції	Скляний ліфт з безліччю кнопок
Конкуренти фабрики	Волосяні іриски, вічні барбариски та інші винаходи Віллі Вонки
Шоколад	Білочки в цеху
Чарлі знайшов гроші	Передача шоколаду по телевізору

Додаток 5.

Історія шоколаду.

Ольмеки, майя та тольтеки.

Понад три тисячі років тому, першими людьми, котрі спробували плоди незвичайного дерева, стали представники стародавньої цивілізації ольмеків, які жили в низовинах на березі Мексиканської затоки. Саме вони і називали какао-дерево смішним словом "какава", яке стало прабатьком нинішнього "какао". Час йшов, ольмеки канули в минуле, а "какава" залишилася. На зміну ольмекам прийшли майя, і какао стало культовим деревом для цього стародавнього племені.

Майя збирали плоди дикорослих какао-дерев у дощових лісах тропічної області південної Мексики. Розчистивши великі площі в низовинах, майя стали вирощувати свої власні дерева. Тепер ми знаємо про них як про перші плантації какао. Зі смажених бобів какао і води з невеликим додаванням спецій готувався напій, який стали називати "kakauatl".

Дуже швидко плоди какао-дерев стали "валютою": використовувалися як дари на релігійних церемоніях, вручалися на різних святкуваннях і т.д.

Майя сповідували дуже складну релігію з великою кількістю богів. Особливо шанованим був Ек Чуа (Ek Chuah) - бог купців. Головним атрибутом святкувань на честь цього бога завжди були тільки плоди какао.

Ранні дослідники Центральної Америки виявили, що за чотири какао-боби можна було купити гарбуз, за десять - кролика, а за сто - раба!

Майя активно торгували, перевозячи какао-боби на ринок в каное або у великих кошиках на спинах, оскільки в той час у Центральній Америці не існувало коней і колісних возів. Найбагатші торговці стали подорожувати, деякі з них дісталися до Центральної Америки - землі ацтеків.

Після IX століття культура майя пішла на спад. На зміну їй прийшли тольтеки. У результаті внутрішніх розбіжностей і повстань культура тольтеків також швидко згасла. Контроль над Мексикою і навколишніми територіями встановили ацтеки.

Ацтекська імперія, какао і імператор Монтесума.

Ацтеки - стародавні кочові люди, що заснували велике місто Теночтітлан. Цей багатий, процвітаючий, промисловий і культурний центр був зруйнований іспанцями в 1521 році, пізніше був відновлений іспанськими завойовниками і перейменований у Мехіко. Ацтеки використовували "Chocolatl" у величезних кількостях. По-перше, в якості розкішного напою. Ацтекська версія цього дуже

дорогого напою була описана як "дрібнозерниста гуща, м'яка, піниста, червонувата, приправлена перцем чилі, ароматичними квітами, ваніллю і диким медом".

Через сухий клімат ацтеки не мали власних плантацій какао-дерев, тому активно завойовували сусідні території. Вони отримували плоди у вигляді "данини" або в процесі торгівлі. До часу, коли іспанці вторглися в Мексику, ацтеки створили одну з наймогутніших держав Америки. У Теночтітлан "текли ріки" данини у формі какао-бобів, продовольства і розкішних виробів з тканини. Какао-боби використовувалися в імперії ацтеків і в якості грошей. Крім золота в королівських коморах їх зберігалася величезна кількість.

Ацтеки були дуже забобонні: поклонялися безлічі богів і вважали, що їх світові постійно загрожує катастрофа. З плодами какао-дерев був пов'язаний бог Кецалькоатль ("змія, покрита зеленими пір'ям" або "дорогоцінний близнюк") - бог-творець і покровитель сільського господарства. Ацтеки будували величезні храми на його честь, а особливо шанував його Монтесума II - імператор Мексики і правитель ацтеків на початку XVI століття. Історія бога Кецалькоатля тісно пов'язана з історією какао і шоколаду. Стародавній мексиканський міф пояснює, що Кецалькоатль був змушений залишити країну ацтеків, але його віддані шанувальники завжди пам'ятали про нього і сподівалися, що він коли-небудь повернеться. До того часу вони мали його спадщину - дерево какао. Коли іспанський конкістадор Фернандо Кортес прибув у 1517 році з флотом галеонів, ацтеки були впевнені: це Кецалькоатль повернувся в їхнє життя.

Лінгвісти вважають, що слово "шоколад" - це комбінація термінів choco ("піна") і atl ("вода"); в давнину шоколад був тільки напоєм.

Какао у Європі. У 1502 році під час своєї четвертої експедиції шоколадний напій спробував перший європеець - Христофор Колумб. Слід сказати, що знайомство з невідомими досі європейцям ласощами було не зовсім приємним. Бурим напоєм з какао-бобів пригостили гостя корінні жителі острова Гайана. Колумбу не сподобався гіркий напій. Але, незважаючи на присмак, він

все-таки вирішив привезти какао-боби в Старий Світ. Це була перша поразка шоколаду, тому що завоювати любов на цій землі "чудний прибулець" не зумів. На привезені королю Фердинанду какао-боби ніхто не звернув уваги, зважаючи на присутність великої кількості інших скарбів...

Але прийшов час, коли шоколад повинен був опинитися на іншому континенті і стати одним з кращих і шанованих ласощів Старого Світу. Іспанські ченці, відомі своїми фармацевтичними здібностями, змінили процес і рецепт приготування шоколадного напою. У відповідності зі смаками іспанців вони відмовляються від перцю і додають в напій ванілін, корицю і цукор. Ще одним відкриттям став той факт, що шоколадний напій в гарячому вигляді є ще смачнішим.

Спочатку шоколад стає напоєм королівської сім'ї, однак дуже скоро він "виходить" за стіни палацу і робиться елітним напоєм для багатих іспанців. Все це породжує великий попит на какао-боби. Спеціальним Декретом іспанської корони рецепт шоколадного напою проголошується державною таємницею Іспанії. Знадобилося майже сторіччя для того, щоб звістки про какао і шоколад поширилися по всій Європі.

До речі, про шоколадні гріхи. Єпископи Мексики зібрали спеціальний з'їзд для з'ясування незвичайного спору: бути шоколаду чи не бути, чи є він гріховною насолодою або звичайним делікатесом, чи можна його їсти під час посту чи ні. Вберіг шоколад від нещасної долі його гіркуватий присмак. Папа-інквізитор подарував йому життя, обґрунтувавши це тим, що гіркий напій не може бути насолодою.

Оскільки приготування шоколадного напою трималося в секреті, європейці не оцінювали важливість какао-бобів. Так, у 1587 році англійські та голландські моряки, які захопили іспанське судно, завантажене какао бобами, не знайшовши інших скарбів, викинули дорогоцінні плоди за борт.

Шоколад здобуває популярність.

Першим порушив іспанську "шоколадну монополію" італійський мандрівник Франческо Карлетті. Рецепт приготування "божественного напою" був привезений до Італії. На початку XVII століття, захопивши Кюрасао, великі голландські мореплавці привозять плоди какао в Голландію. Какао проголошується цінним продуктом і рекомендується лікарями як лікування від усіх хвороб. В цей же час починає поширюватися торгівля какао-бобами.

У 1615-му Анна Австрійська, дочка іспанського короля Філіпа, виходить заміж за короля Франції Луї XIII. Анна представляє какао на суд розпещеній французькій публіці, і та з захопленням зустрічає новий напій.

У 1650 році таємниця ароматного шоколадного напою досягає Англії. Дуже скоро шоколад стає найпопулярнішим напоєм короля Чарльза II. 1659 у Парижі відкривається перша шоколадна крамниця. У 1664 році шоколад стали використовувати кондитери. Шоколад стає повноцінною добавкою до рулетів і тістечок.

Високі митні збори на ввезені сирі зерна какао не давали можливості розширити сферу споживання шоколаду. Щоб зменшити його вартість, англійці починають додавати в шоколад молоко, тим самим вигадуючи новий рецепт приготування шоколаду.

Протягом багатьох століть шоколад вважався суто "чоловічим" напоєм. Але коли в нього стали додавати молоко, вино, підсолоджуючі речовини і спеції, шоколад стає не тільки "жіночим", але навіть "дитячим".

У 18 столітті кондитери продовжують працювати над поліпшенням смакових якостей шоколаду. У 1789 році Треспер Кларк першим обробляє какао за допомогою лугу, чим значно покращує його засвоюваність. Спостереження Кларка були опубліковані, але ще довго велися суперечки з приводу того, чи потрібно додавати його

в шоколад чи ні. Практика додавання в невеликих кількостях карбонату або бікарбонату (питної луги) тепер є майже універсальною. Голландець Конрад Йоханес Ван Хоутен для зменшення жирності шоколадного напою винаходить гідравлічний прес для вилучення 2/3 какао-масла з какао-бобів, при цьому виходить какао-масло та макуха, з якого згодом готують какао-порошок. Вироблене какао стало дуже наближеним до сучасного. При додаванні какао-масла до суміші какао-порошку і цукру виходила шоколадна маса. Таким чином, відбувся один з найбільш значних відкриттів в області харчової промисловості. У 1847 торговці Англії починають продавати перші їстівні шоколадні "шматки".

Мешканець Швейцарії Даніель Петер навчився змішувати какао-масу зі згущеним молоком, що призвело до появи молочного або, як його назвали, швейцарського шоколаду. Відразу після цього какао робить нові завоювання - його використовують для рулетів, печива і т.д. У Берні (Швейцарія) Рудольф Ліндт винаходить пристрій у формі "черепашки" ("conching") для вальцювання шоколадної маси, в якому шоколадна маса безперервно перемішувалась і м'ялася. Цей процес також включав нагрівання та охолодження для більшого очищення шоколаду. В результаті з шоколадної кашки випаровувалася зайва волога, вона ставала густою і ніжною - з'явився перший шоколад, що тоне в роті. 1880 у Гамбурзі зроблений перший плитковий шоколад. Англієць Джон Кетберрі, почавши робити маленькі дешеві шоколадки і намагаючись відучити своїх співвітчизників від згубної пристрасті до пива, зробив шоколад демократичним народним делікатесом.

Шоколад сьогодні

Учені багатьох країн донині продовжують досліджувати корисні властивості шоколаду. Результати досліджень не можуть не тішити затятих шанувальників цієї продукції. Порівнюючи корисні властивості гранатового, журавлиного соку, чорниці і темного шоколаду, вчені з'ясували, що найбільш корисним для здоров'я людини є саме гіркий шоколад. Він багатий величезною кількістю корисних речовин. Цинк, магній, мідь, залізо, що містяться в шоколаді, - відмінний аргумент для того, щоб не забувати про нього. Згідно з останніми науковими дослідженнями, вживання шоколаду приносить організму більше користі, ніж вживання фруктів. Як стверджують вчені, магній, що міститься в продукті, протидіє депресії, покращує пам'ять, підвищує стійкість до стресів та зміцнює імунітет. "Шоколад не тільки заряджає бадьорістю і покращує настрій, але і рятує від інфаркту та інсульту", - заявляють кардіологи. За допомогою шоколадної терапії підвищують імунітет у тих, хто страждає синдромом хронічної втоми. А для поліпшення тону шкіри в спа-салонах застосовують шоколадні обгортання.

Шоколад - це краще, ніж поцілунки. Вчені підраховали, що під час поцілунку наш мозок починає активно працювати, серце прискорено б'ється, організм відчуває себе чудово. Так от, від шоколаду цей ефект більший в чотири рази.

Г.К.Андерсен «Непохитний олов'яний солдатик» (Урок-казка « Прекрасний лебідь данської землі»)

*Марія Круглій, учитель зарубіжної літератури
Вороблячинської ЗОШ І-ІІ ступенів
імені Героя Небесної Сотні Віталія Коцюби*

Цільова група:

- учні 5 класу

Тривалість:

- 45 хвилин

Мета:

- ознайомити з життям і творчістю письменника
- допомогти засвоїти зміст казки
- формувати навички виразного читання та переказу казки, висловлення своїх думок та вражень від прочитаного

- сприяти вихованню сили волі, наполегливості, бажання творити добро

Операційні завдання:

після закінчення уроку учень

знає:

- життєпис Г.К.Андерсена ;
- зміст казки «Непохитний олов'яний солдатик»;

розуміє:

- роль мистецтва в житті людини;
- власну відповідальність за свої дії;

вміє:

- працювати з цитатним матеріалом казки;
- самостійно та колективно працювати з текстом твору;
- оцінювати вчинки героїв казки;

може:

- аналізувати прочитане;
- встановлювати зв'язок життя письменника з його творами;
- логічно висловлювати свої думки;
- критично оцінювати вчинки героїв;
- брати відповідальність за свої вчинки та їх наслідки;

Методи і техніки:

- евристична бесіда;
- проблемний аналіз;
- павутинка дискусії;
- випереджувальне завдання;
- мозковий штурм;
- коло ідей;
- мікрофон;
- усне малювання;
- асоціативний куш

Обладнання:

- підручник «Світова література 5 клас»;
- портрет Г.К.Андерсена;
- учнівські ілюстрації до казки «Непохитний олов'яний солдатик»;
- зображення казкового замку;
- ватмани, маркери.

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Завдання для груп

Додаток 2. Кольори настрою

Додаток 3. Схема виконання вправи «Павутинка дискусії»

Додаток 4. Зразок рецепту доброти

Додаток 5. Епіграфи уроку

Додаток 6. Вислови для аналізу

1. Вступна частина

1.1. Привітайтеся з учнями. Повідомте, що ви не знайшли журналу, а на звичному місці знайшли записку: «Хочете отримати журнал - складіть для мене казку. Гном.» . Запитайте учнів, чи хочуть вони повернути класний журнал, чи знають вони, хто такий гном.

1.3. Розкажіть, що гном – це карлик, який живе у горах. В німецькому і скандинавському фольклорі може бути злим і добрим.

1.4 Запитайте, у якій казці зустрічається гном. Зверніть увагу, що в оригіналі та в перекладі Галини Кирпи персонажа, що всім шкодив, названо *троль*, що в перекладі означає *ворожий дух*.

1.5. Повторіть з учнями, з яких частин складається казка. Запропонуйте розпочати роботу над складанням казки, щоб швидше повернути журнал.

2. Основна частина

2.1. Попросіть школярів записати число, тему уроку, запропонуйте свою назву казки

« Прекрасний лебідь данської землі».

Запропонуйте учням пригадати знайомі зачини казок. Попросіть дозволу розпочати казку «...*За високими горами, за дрімучими лісами у мальовничому данському містечку Оденсе народився...*»

2.2. Запропонуйте учням вправу «**Мікрофон**» (*кожен розповідає одне речення про Андерсена*)

2.3. Зачитайте слова Г.К.Андерсена, які є I епіграфом уроку «Мое життя – прекрасна, розкішна казка...». Наголосіть, що казка ще раз довела, що може творити чудеса, бо саме завдяки казкам Андерсен перетворився на прекрасного лебедя. Зверніть увагу школярів на портрет казкаря, його зовнішність. Запитайте, у яких казках ми зустрічаємо зіставлення з життям автора. Повідомте, що починаємо працювати над основною частиною казки і на учнів чекають випробування – на перевірку знань, на вміння бачити серцем. Ознайомте учнів із системою оцінювання – кожне випробування вартує 2 бали, всіх випробувань буде 6.

2.4. Запропонуйте учням об'єднатися у групи для того, щоб пройти перше випробування - на знання, ознайомте із завданнями для груп (*додаток 1*). Оцініть роботу учнів у групах.

2.5. Зверніть увагу школярів, що II випробування – на уяву. Підкресліть, що з учнівських ілюстрацій (виставка на дошці) ми бачимо, якими вони уявляють казковий палац, балерину. Зараз учні повинні усно описати місце проживання іграшок. Їхню поведінку, коли ми спимо, які кольори використовує автор для змалювання гнома, солдатиків, балерини, співставте їх з кольорами настрою (*додаток 2*). Проведіть оцінювання відповідей учнів.

2.6. Оголосіть, що розпочинається III випробування – на екстремальність. Перед цим поясніть значення слова «екстремальний». Зверніть увагу, що солдатик часто потрапляє у ситуації, які небезпечні для його життя. Саме в описах таких ситуацій вживається слово «непохитний». Запропонуйте підібрати синоніми до цього слова і на дошці створити **асоціативний куш**. Запропонуйте знайти у тексті і зачитати речення, в яких для характеристики солдатика вживається слово «непохитний». Запитайте учнів, чим створена «непохитність» солдатика – уявою автора чи десь він таке бачив у житті. Запропонуйте школярам **проблемне запитання**: чи міг солдатик поводитись по-іншому в небезпечних ситуаціях? Чому він цього не зробив? Оцініть відповіді учнів.

2.7. Пригадайте, що у кожній казці відбувається боротьба добра і зла. Запропонуйте назвати персонажів казки, у яких втілено добро і в яких зло. Повідомте, що для подолання 4 випробування потрібно виконати вправу «**Павутинка дискусії**» і дати відповідь на запитання : «Чи справді винен гном, що хлопчик укинув солдатика у піч?». Зверніть увагу учнів на дошку із схемою виконання вправи (*додаток 3*). Підведіть підсумок, що гноми живуть не тільки у горах, вони живуть поряд з нами, а можуть оселитись всередині нас. Який гном – поганий чи злий - оселиться у кожному з нас, такими будуть наші вчинки. Запропонуйте записати на дошці, що таке добро (1 ряд), і що таке зло (2 ряд)(

вправа «**Мозковий штурм**»). Запропонуйте об'єднатися у групи і скласти рецепт доброти (вправа «**Коло ідей**») і записати на ватманах за поданим зразком (*додаток 4*). Попросіть учнів зачитати свої роботи, прикріпіть ватмани на дошці. Оцініть роботу учнів.

2.8. Зверніть увагу учнів на II епіграф (*додаток 5*), запитайте, чи погоджуються вони із словами, що кожна казка чогось навчає. Висвітліть на мультимедія (*або прикріпіть на дошці*) вислови (*додаток 6*). Наголосіть, що це 5 випробування. Поясніть, що учні повинні з поданих висловів вибрати ті, які є відповіддю на запитання «Чого навчає казка «Непохитний олов'яний солдатик»? Аргументувати свій вибір. Оцініть відповіді.

2.9. Запитайте учнів, чи казка, на їх погляд, закінчується щасливо чи ні, символами чого є серце і троянда, чи можуть просто так загинути кохання і краса. Нагадайте про **випереджувальне завдання** – створити власне закінчення казки. Наголосіть, що це останнє 6 випробування. Попросіть зачитати продовження твору. Оцініть відповіді.

Запропонуйте порахувати набрані бали. Скажіть, що ви не можете виставити набрані бали, бо журнал ще у гнома. Щоб його одержати, потрібно скласти кінцівку казки.

6 випробування - на творчість

Робота з текстом

Зачитуємо 2 останні речення твору.

Отже, залишилось олов'яне серце і почорніла троянда. Символом чого є серце? А троянда ?

Чи можуть ось просто так загинути любов і краса? Чи є у них майбутнє?

У кого виникло бажання змінити закінчення твору? Дописати його до щасливого кінця

(робота учнів) (*оцінювання*)

Ось і подолали ми усі випробування. Давайте порахуємо, чи успішно. (*Кожен рахує свої бали*).

Я зберу зошити і виставлю оцінки, коли гном поверне нам журнал. А для цього нам потрібно дописати кінцівку казки.

- Хто може навести приклади кінцівок казок ?

3. Підсумок уроку

3.1 Розкажіть школярам, що життя Андерсена не завершилось із його смертю. Він продовжує жити у казках, до сьогодні існує премія імені Г.К.Андерсена за кращі твори для дітей. Андерсен дарував людям свої твори, а подарунками для автора є пам'ятники, які збудовані на його честь і на честь його героїв.

3.2. Запитайте, який подарунок автору хотіли б зробити учні, щоб вони хотіли зобразити на постаменті.

3.3. Зверніть увагу учнів, що казки Андерсена по-справжньому зрозуміти можуть люди з добрим серцем, ті, хто не боїться творити добро своїм ближнім. Намагайтесь бути серед них – і кожен з вас перетвориться на прекрасного лебедя . Казка знову перемогла поганого гнома, класний журнал знову у мене (*продемонструвати*). Виставте оцінки у журнал.

3.4. Повідомте учнів, що наступний урок – урок позакласного читання, запропонуйте учням прочитати казку Г.К.Андерсена на свій вибір. Подякуйте за роботу на уроці.

Допоміжні матеріали

Додаток 1

Завдання для груп:

1 група - записати ключові слова, за якими можна відтворити послідовний хід подій у казці «Непохитний олов'яний солдатик»;

2 група – вписати фрази(речення) з тексту, за якими можна відтворити послідовний хід подій у казці;

3 група – художники - розповідають , які малюнки можна намалювати, щоб уявити події, які трапились із олов'яним солдатиком.

Додаток 2.

Символіка кольорів настрою

Червоний – колір сміливості, рішучості;

Оранжевий , золотистий – радості, оптимізму;

Жовтий – мудрості, приязні;

Синій – рішучості, винахідливості;

Зелений – любові, життя;

Білий – чистота;

Голубий – спокою, миру;

Чорний – зла, ненависті ;

Додаток 3.

Схема виконання вправи «Павутинка дискусії»

Додаток 4.

Зразок рецепту доброти

1. Прокинувся – посміхнись ;
2. Подякуй мамі за сніданок;
3. Знайди гарну рису характеру у кожному зі своїх знайомих, скажи їм про це;
4. Не заздри нікому;
5. Щиро радій, коли успіх приходить до твоїх друзів;
6. Не будь гордим;
7. Допоможи, хоча б гарним словом , тим, хто біля тебе.

Додаток 5.

Епіграфи уроку :

I.

*Моє життя –
прекрасна, розкішна казка...*

Г.Андерсен

II.

*Сказка – ложь, да в ней намек,
добрым молодцам урок.*

А.Пушкин
Додаток 6.

Вислови для аналізу

1. Рідний край до себе вабить
2. Вперта праця все переможе
3. Головне не боятися страху, а перемогти його
4. Краса буває різною
5. Заздрість роз'їдає людину, як іржа залізо
6. Всіх слухай, а свій розум май
(оцінювання)

Щирість, мужність, оптимізм героїні твору Е. Портер «Полліанна». Її вплив на життя міста.

*Рак Оксана Іванівна, учитель зарубіжної літератури
Новояворівського НВК «ЗОШ Пст. – ліцей»*

Цільова група:

- учні 5 класу

Мета:

- розкрити ідейно-художній зміст роману Е. Портер «Полліанна»;
- дати характеристику головної героїні твору, звернути увагу учня на ті особливі якості, поведінку, що допомагають героїні у повсякденному житті;
- формувати вміння аналізу художнього твору;
- сприяти становленню активної моральної життєвої позиції.

Операційні цілі(завдання):

*після закінчення уроку учень
знає*

- зміст твору Е. Портер «Полліанна» та історію дівчинки Полліанни;
розуміє
- значення роману Е. Портер як унікального набутку духовного людського досвіду;

вміє

- працювати з цитатним матеріалом, з підручником;
- складати характеристику образу Полліанни;
- оцінювати вчинки, поведінку героїні;

може

- висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення;
- систематизувати навчальний матеріал;
- аналізувати прочитане;
- брати відповідальність за свої вчинки, слова, розуміти їх наслідки.

Методи і техніки:

- проблемний аналіз;
- метод випереджувального навчання;
- дискусія;
- евристична бесіда;
- метод «Групування».

Обладнання:

- підручники «Світова література» 6 клас;
- текст твору Е. Портер «Полліанна»;
- ілюстративний матеріал (учнівські роботи);
- набір маленьких зображень червоних сердечок для оцінювання;
- фрагменти фільму «Полліанна».

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Картки з випереджувальними завданнями.

Додаток 2. Варіанти формулювання теми.

Додаток 3. Видання твору.

Додаток 4. Вислови про радісне сприйняття життя.

Додаток 5. Розповідь Полліанни про себе.

Додаток 6. Табличка «Жителі містечка до появи Полліанни і після знайомства з нею».

Додаток 7. Метод «Гронування». Інформативне гроно. «Якою я бачу Полліанну».

Додаток 8. Уроки Полліанни.

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1. Привітайтеся з учнями. Нагадайте, що на попередньому уроці вони одержали випереджувальні завдання (*Додаток 1*). Зверніться до учнів зі словами: «Кожен твір написаний для нас, читачів, повинен навчити нас жити, бути мудрим порадиником, путівником у житті. Чим же приваблює свого читача маленька дівчинка? Чого навчає нас Полліанна? Чому саме ця героїня знає, як перетворити звичайне, буденне життя, у радісне, наповнене сонцем, теплом? Хочеться, щоб ви, сучасні діти, застосували уроки Полліанни у своєму житті.»

1.2. Зверніть увагу учнів на різні варіанти формулювання теми уроку, які попередньо записані на дошці (*Додаток 2*). Запропонуйте учням записати тему уроку в зошити, залишивши місце для продовження: «Щирість, могутність, оптимізм героїні твору Е. Портер «Полліанна», або ...» Скажіть, що попрацювавши на уроці, вони зможуть доповнити записи теми, конкретизувати її, підкресливши, в чому найбільша цінність уроків дівчинки Полліанни для людей і для них зокрема.

1.3. Повідомте учням про особливості оцінювання на уроці: за кожну правильну відповідь, вдало виконане завдання, учень отримує маленьке червоне сердечко. Кількість зібраних сердечок буде враховуватись під час виставлення балів за роботу на уроці.

1.4. Скажіть, що ви сподіваєтесь, що після спілкування з героїнею твору Е. Портер учні візьмуть багато для свого життя, навчаться цінувати радість життя. Познайомте дітей з виданням роману Е. Портер «Полліанна», ілюстративним матеріалом (*Додаток 3*).

1.5. Підсумуйте, що питання радісного сприйняття життя хвилювало і хвилює багатьох людей. Запропонуйте переглянути (*Додаток 4*) (вислови про радісне сприйняття життя). Один із висловів учнів можуть використати як епіграф до уроку, а в кінці заняття можуть коротко прокоментувати свій вибір.

2. Основна частина

2.1. Запропонуйте відстежити ті зміни, що сталися з тітонькою Поллі впродовж усього твору. Для цього потрібно пригадати, якою була тітонька Поллі до знайомств із Полліанною (виступ учня, що отримав випереджувальне завдання №1. (*Додаток 1*)). Запропонуйте рольову гру (розповідь Полліанни про себе *Додаток 5*). Оголосіть завдання учням класу: визначити риси вдачі тітоньки Полліанни. Для цього розмістіть на дошці таблицю (*Додаток 6*) і попросіть учнів за бажанням заповнити її поступово.

2.2. Продемонструйте учням фрагменти фільму «Полліанна» (зустріч з тітонькою, вперше у своїй кімнаті). Запропонуйте дати відповідь на запитання: «Якою постає перед нами дівчинка Полліанна?». Запропонуйте учням знайти і зачитати портрет дівчинки. Разом робимо висновки, що Полліанна по-іншому споглядає світ, аніж інші герої. **Ця дівчинка не бачить негативу.**

2.3. Першою, хто відчув вплив цієї героїні, була її тітонька. Як змінюється вона впродовж усього твору?

- Як ви думаєте, чому відбулися такі різкі зміни?

- Чи важко було Полліанні спілкуватися з своєю тітонькою?

2.4. Зауважте, що твір «Полліанна» належить до книг, які можуть змінити не тільки нас самих, а й наше ставлення до навколишнього світу. Запропонуйте продовжити спостереження за зміною жителів містечка. Для цього залучаймо учнів, яким було дано випереджувальні завдання (*Додаток 1*) – історія Джона Пендлтона, місіс Сноу, лікаря Чилтона, Пола Форда .

2.5. Разом з учнями робимо висновки, що Полліанна стала радісною звісткою для всіх, хто її зустрічає. Підтвердженням цього стає заповнена учнями таблиця (*Додаток 6*). Образ дівчинки Полліанни, яка, незважаючи на смерть своїх батьків, важкі життєві випробування – це образ героїні, що радіє кожному дню, намагається допомагати всім, з ким зустрічається.

- Як ви думаєте, що допомогло змінити жителів містечка: вміння дівчинки чи її духовні якості?

Підкреслюємо, що саме духовні якості посідають перше місце у житті людини.

2.6. Скажіть, що героїня твору життєрадісна, щира. У всіх оточуючих викликає тільки усмішку, щирий подив. Поставте учням запитання:

- Які риси характеру Полліанни допомогли їй у житті?

Запропонуйте учням використати метод «Гронування» - інформативне гроно (*Додаток 7*).

Поставте учням запитання:

- Чи хотіли б ви зустріти на своєму шляху такого друга?

2.7. Запропонуйте учням дати відповідь на питання, що таке дружба?

- Чи можемо стверджувати, що Полліанна стала другом для усіх жителів містечка?

Підведіть підсумок, що мала дівчинка перетворила майже усіх жителів містечка на своїх друзів. Здається, крижані серця дорослих людей «розтанули» після спілкування з дівчинкою.

3. Підсумковий етап

3.1. Підведіть підсумки. Скажіть, що разом ми пересвідчилися, як може змінитися життя людей, якщо дивитися на світ оптимістично.

Використайте прийом рольової гри. Запропонуйте учениці (Полліанні) дати свої поради, як жити в любові до ближніх (*Додаток 8*). Запропонуйте учням записати ці поради у зошит. Порадьте, щоб скористалися ними у колі своєї сім'ї. Попросіть дітей подумати над питанням: «Кому у житті важче грати у радість: багатим чи бідним; дорослим чи дітям?»

3.2. Прочитайте ще раз вислови про радість життя (*Додаток 4*). Скажіть, що життя своє кожен будує сам. Але якщо ми відкриємо своє серце для друзів, для радості, то змінимо не тільки своє життя, а й цілий світ. Наголосіть, що потрібно почати, в першу чергу, із себе, із своєї душі, думок, почуттів.

Підкресліть, що Полліанні вдалося змінити не весь світ, а тільки невеличке містечко Белдінгсвіль. Отже, у реальному житті одна людина може зробити багато. Запропонуйте учням закінчити речення, використовуючи вправу «Мікрофон»:

-Полліанна мене навчила...

3.3. Запитайте учнів, що на уроці було цікавим? Повчальним? Важливим особисто для вас? При потребі запропонуйте учням звернутися до *Додатку 2* і доповнити чи змінити тему уроку.

3.4. Оцініть діяльність учнів на уроці. Подякуйте за роботу на уроці, за співпрацю.

3.5. Оголосіть домашнє завдання. Запропонуйте учням дати письмову відповідь на питання «Як би змінилося моє місто, якби у ньому появилася Полліанна?»

Додаток 1

Індивідуальні завдання:

1. Тітонька Поллі до знайомства з Полліанною (початок твору).
2. Тітонька Поллі після приїзду Полліанни.
3. Містер Джон Пендлтон.
4. Місіс Сноу.
5. Лікар Чилтон.
6. Пол Форд.

Додаток 2

- Пошук духовної опори в житті у романі Е. Портер «Полліанна».
- Шукайте радість.
- Щирість, мужність, оптимізм героїні твору.

Додаток 3

Видання твору, ілюстративний матеріал.

Додаток 4

Вислови про радісне сприйняття життя.

- «Треба любити все, що є справжнім життям. Життю не можна навчитися, треба просто жити і радіти».
- «Головне не ім'я, а те, хто його власник».
- «Шукай причину самотності в собі: люби людей».
- «Якщо доля подає вам лимон, постарайтеся зробити з нього лимонад». Дейл Корнегі

Додаток 5

Розповідь Полліанни про себе.

Мене звати Полліанна. Я так рада бачити вас усіх. Я знала, що тут так гарно – мені татко розповідав. Мій тато пішов на небо, щоб бути там із мамою та іншими дітьми. Він казав, що я маю радіти за них. Але знаєте, це досить важко, бо мені так його бракує. Не можу не думати про те, як сильно мені хочеться, щоб він був зі мною, бо ж поряд з мамою і дітьми є Бог і янголи. Хоч і в мене є тітонька Поллі. Вона для мене дуже важлива. Знаєте, це ж моя єдина тітка, а я взагалі не знала, що вона в мене є.

Додаток 6

Таблиця «Жителі містечка до зустрічі з Полліанною і після зустрічі з героїнею».

Герої	До зустрічі	Після знайомства
Тітонька Поллі		
Джон Пендлтон		
Місіс Сноу		
Лікар Чилтон		
Пол Ферд		

Додаток 7

Метод «Гронування». Інформативне гроно (риси характеру героїні).

▼

▲

Полліанна

Додаток 8

Уроки Полліанни:

- Знаходь привід для радощів у всьому без винятку;
- Що тобі важче, то більше радіти треба;
- Коли шукаєш привід для радощів, забуваєш про неприємне;
- Ніколи не смійся з чужого горя;
- Даруй радість людям, які тебе люблять, які тобі небайдужі.

Щирість, мужність і оптимізм Полліанни, її вплив на життя міста.

*Рис О.І. вчитель зарубіжної літератури
Салашівської ЗОШ І-ІІст.*

Цільова група:

- учні 5 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- продовжити роботу над текстом роману Елеонор Портер «Полліанна»;
- з'ясувати, які зміни відбулися у житті мешканців містечка із появою Полліанни;
- з'ясувати правила гри дівчинки;
- навчитися грати «Гру в радість»;
- розвивати увагу, спостережливість, навички самостійної роботи, розвивати творчі здібності учнів;
- виховувати почуття радості, доброти, турботи про інших.

Операційні цілі (завдання):

*після закінчення уроку учень
знає:*

- правила гри «Радість»;
- короткі відомості про головну героїню;
- послідовність подій у творі.

розуміє:

- як вплинула Полліанна на інших мешканців міста;

вміє:

- порівнювати образи Полліанни та Тома Сойера;

- характеризувати образ Полліанни.

може:

- грати в гру «Радість»;
- логічно та виразно висловлювати свою думку, використовувати навички критичного мислення;
- працювати в групі.

Методи та техніки:

Метод «Шести капелюхів»; евристична бесіда; робота в групах, кола Вена, літературна реконструкція, «гронування», рольова гра

Обладнання: кольорові капелюхи, підручники, ілюстрації до твору, таблиці, кольорові долоньки, пісня з мультфільму «Крихітка єнот», ноутбук.

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Експрес-опитування.

Додаток 2. Епіграф

Додаток 3. Інформаційний пакет «Кольорові капелюхи».

Додаток 4. Вправа «Анкета персонажа».

Додаток 5. «Літературна реконструкція».

Додаток 6. Гра «Відгадай, про кого мова».

Додаток 7. Вправа «Гронування».

Додаток 8. Вірш «Що таке радість?»

Додаток 9. Притча «Образи і радості».

Додаток 10. Правила гри «Радість».

Додаток 11. «Намисто ситуацій».

Додаток 12. Таблиця «До і після»

Додаток 13. Кола Вена «Том Соєр і Полліанна

Хід уроку

1. Вступна частина

- 1.1.** Привітайтеся з учнями. Зверніться до учнів такими словами: «Я рада, діти, що ви прочитали книгу Елеонор Портер «Полліанна», намалювали ілюстрації до улюблених епізодів твору. Кореспондент «Шкільного вісника» дізнався, що наш клас прочитав «Полліанну» і попросився до нас на урок, щоб узяти інтерв'ю». Підготовлений учень проводить експрес-опитування. (Додаток 1)
- 1.2.** Зверніть увагу учнів на епіграф уроку. Запитайте у них, що може викликати у людей радість? Чи легко радіти, коли стається якась неприємна ситуація? (Додаток 2)
- 1.3.** Запропонуйте учням виконати вправу «Подаруй посмішку сусіду» для створення позитивного настрою.
- 1.4.** Оголосіть тему уроку та попросіть записати її та епіграф у зошит.
- 1.5.** Повідомте учнів про метод «Шести капелюхів», який буде використовуватись сьогодні на уроці. Роздайте картки з інформацією про особливості використання кожного кольорового капелюха (Додаток 3). Скажіть, що синій капелюх сьогодні використовуєте ви.

2. Основна частина

- 2.1.** Запропонуйте учням одягти білий капелюх і попрацювати у групах. Перша група заповнює анкету героя (Додаток 4). Друга група працює над (Додатком 5)
- 2.2.** Оголосіть завдання: за рисами характеру відгадати, про кого йде мова (Додаток 6). Запитайте у дітей:
 - Хто з героїв міг би стати їхнім другом? Чому?
 - З якою людиною ви б не змогли дружити?

2.3. За допомогою вправи «Грунування» запропонуйте школярам обрати серед рис характеру ті, які притаманні Полліанні (Додаток 7).

Зробіть висновок, запитавши:

- Чому Полліанні легко знаходити спільну мову з людьми?

2.4. Попросіть дітей прослухати пісню. Запитайте їх:

- Відгадайте, з якого вона мультфільму.

- Скажіть, яку пораду дала мама єнотику, щоб подолати страшного звіра?

- Як ви реагуєте, коли вам посміхаються люди?

Скажіть школярам, що коли люди нам посміхаються, ми починаємо теж посміхатися, радіти. Запитайте їх:

- А що таке радість?

Їхні відповіді підсумуйте читанням вірша підготовленим учнем (Додаток 8)

2.5. Попросіть дітей послухати притчу «Образи і радості». Запитайте дітей про враження від почутого. Як вони розуміють притчу. (Додаток 9)

2.6. Запропонуйте учням поміняти білий капелюх на зелений та пограти у гру Полліанни. Ознайомте їх з правилами гри (Додаток 10). Спільно з дітьми спробуйте знайти щось позитивне у ситуаціях (Додаток 11)

2.7. Скажіть дітям, щоб пригадали ситуацію, коли головна героїня перестала грати у свою гру. Запропонуйте школярам вправу «Веселка побажань»:

- Якщо б вам запропонували зобразити Полліанну у вигляді якогось символу, то що б ви намалювали? Чому? На дошці перед вами Полісонечко. На столах кольорові долоньки. Виберіть долоньку за бажанням і напишіть на ній побажання для хворої Полліанни. Прикріпіть їх на дошці біля сонечка, щоб утворилась веселка побажань.

2.8. Віддайте хлопцям чорний капелюх, а дівчатам - жовтий. Прочитуйте слова Е.Портер «Люди думають, що Полліанна постійно радісно щечече й радіє абсолютно з усього. Однак я ніколи не поділяла думки про те, що ми мусимо заперечувати існування труднощів, страждань і зла. Я переконана в тому, що краще зустрічати невідоме бадьоро й радісно». Запитайте:

- Що засмучувало Полліанну?

Розкажіть школярам, що перед ними лежать таблиці, які вони повинні заповнити у групах: 1 група заповнює колонку, якими були жителі містечка, до зустрічі з Полліанною, а друга - після. (Додаток 12)

3. Підсумковий етап.

3.1. Пригадайте учням, що вони на попередніх уроках вивчали пригоди маленького хлопчика і запропонуйте заповнити схему «Кола Вена» (Додаток 13) Підсумуйте, чому ці діти стали такими популярними у світі, завдяки яким рисам характеру.

3.2. Оцініть діяльність учнів на уроці. Подякуйте за роботу.

3.3. Оголосіть домашнє завдання: написати лист Полліанні.

Додаток 1

Експрес-опитування:

- Що ви можете розказати про історію написання «Полліанни»?
- Який жанр твору?
- Яка його тема?
- Чому ця книга така популярна?

Додаток 2

Епіграф: Радість - це не просто усмішка на обличчі. Радість - це віра в краще тоді, коли краще бачиться гіршим ...

Ельчин Сафарлі "Кохання з дна Босфору"

Додаток 3

Інформаційний пакет «Кольорові капелюхи»

Білий капелюх - підбір фактів та інформації;

Чорний капелюх - шукає негативні сторони та вади;

Жовтий капелюх - відповідає за позитивні сторони, переваги;

Зелений капелюх - пошук нових ідей, творчий підхід;

Червоний капелюх - відповідає за вираження емоцій, почуттів;

Синій капелюх планує, робить висновки, організовує процес.

Додаток 4

Вправа «Анкета персонажа»

1. Ім'я:
2. Вік:
3. Місце проживання:
4. Мати:
5. Батько:
6. Родина:
7. Портрет:
8. Заняття та інтереси:

Додаток 5

«Літературна реконструкція»

Відновити послідовність

1. Нещастя.
2. Гра в радість.
3. Лист.
4. Приїзд Полліанни.
5. Обов'язок.
6. Школярка.
7. Режим дня.

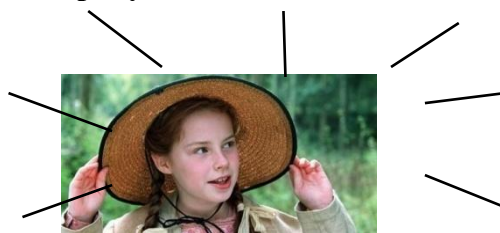
Додаток 6

Гра «Відгадай, про кого мова?»

Риси характеру	Ім'я героя
Привітна, турботлива, добра, щира	<i>Ненсі</i>
Сувора, холодна, самотня, нещасна, вимоглива	<i>Тітка Поллі</i>
Дратівлива, вразлива, примхлива, буркотлива	<i>Місіс Сноу</i>
Замкнутий, похмурий, мовчазний, самотній	<i>Джон Пендлтон</i>
Сумний, зневірливий, бездомний	<i>Джиммі Бін</i>
Привітний, добрий, чуйний, але самотній, нещасний	<i>Лікар Чилтон</i>

Додаток 7

Вправа «Групування»

Жадібність, цікавість, сила волі, стриманість, обережність, розсудливість, працелюбність, заздрісність, оптимізм, люб'язність, скромність, щедрість,

доброта, егоїзм, чемність, щирість, хитрість, балакучість, терпимість, винахідливість, турботливість, рішучість, відкритість, старанність, байдужість, запальність, енергійність, душевність, простота, правдивість, сміливість, відданість

Додаток 8

Вірш Т.Цидзіни «Що таке радість?»

Радість - це пісня, радість - це сонечко,
Радість - коли усміхається донечка.
Радість - із квітів килим строкатий,
Радість - це мамині руки і тата.
Радість - веселки шарфик барвистий,
Радість - із зірок сріблясте намисто.
Радість - дарунки, радість - це свято,
Радість - це сніг, перший, ніжний, лапатий.
Радість - оцінка, радість - це друзі,
Радість - метелик в зеленому лузі.
Радість - робота, радість - це успіх,
А після всього - втомлений усміх.
Радість - це усмішка й тепле слово,
Що з твоїх уст злетіти готове.
Радість - добро, без якого на світі
Не можуть жити й дорослі, і діти.
Найголовніше для вас, любі діти, -
Бачити радість навкруг і радіти,
Вміти її по краплинах збирати
І одне одному їх дарувати.

Додаток 9

Притча «Образи й радості»

Якось двоє друзів багато днів ішли пустелею. Раз вони посперечалися, і один з них зопалу дав іншому ляпаса. Друг біль відчув, але промовчав. Лише написав на піску: «Сьогодні мій найкращий друг дав мені ляпаса».

Друзі продовжили подорож, і через багато днів знайшли оазис із озером, у якому вирішили викупатися. Постраждалий від ляпаса мало не втонув, але друг його врятував.

Коли ж отямився, то висік на камені: «Сьогодні мій найкращий друг урятував мені життя». Перший поцікавився: – Коли я тебе скривдив, ти написав на піску, а тепер – пишеш на камені. Чому?

І друг відповів: - Коли хтось кривдить нас, ми повинні писати це на піску, щоб вітри могли стерти напис. Але повідомлення про гарні вчинки ми повинні висікати на камені, щоб ніякий вітер не міг це стерти. Навчися писати образи на піску й висікати радощі на камені. Залиш час для життя!

Додаток 10

Правила гри «Радість»

1. Завжди посміхатись.
2. У поганому знаходити щось хороше.
3. Ніколи не сумувати.
4. Думати про те, що щось може бути гіршим.
5. Ніколи не сміятися з чужого горя.
6. Дарувати радість людям, які тебе люблять, які тобі небайдужі.

Додаток 11

« Намисто ситуацій»

1. Ви святково одягнені йдете на День народження товариша. Раптом повз вас промчав автомобіль, заляпавши вас брудом з найближчої калюжі.
2. Зібралися на прогулянку, але пішов дощ.
3. Затрималися на декілька хвилин і не встигли на автобус.
4. Отримали низький бал.

Додаток 12

Таблиця «До і після»

Персонажі	До зустрічі з Полліанною	Після знайомства з Полліанною
Тітка Поллі	Строга, холодна, стримана, принципова, закрита, пунктуальна. Не допускає вияву емоцій.	Стала доброю, турботливою, щирою, почала радіти життю, одружившись з доктором Чілтоном. Почала посміхатись.
Джон Пендлтон	Самотній, закритий, мовчазний, егоїстичний.	Перестав бути похмурим, усиновив Джиммі, почав допомагати людям, цікавитися життям інших
Лікар Чілтон	Добрий, привітний, але самотній, нещасливий однолюб.	Навчився пробачати, зрозумів, що варто самому робити кроки назустріч своєму щастю.
Місіс Сноу	Дратівлива, сердита, вередлива хвора жінка, що прикувала себе до ліжка, а дочку зробила служницею.	Попросила відкрити штори, почала радіти тому, що може своїми руками приносити комусь користь (в'язала). Навчилась грати у «Радість»

Додаток 13

Том Соєр і Полліанна

Чарльз Діккенс
Скруджа. Що роб...

...етика образу

...убіжної літератури
...івської ЗОШ I-III ст. №1.

Цільова група:

- учні 6 класу

Тривалість:

- 45 хвилин

Мета:

- поглибити знання учнів про ідейно-художній зміст твору;
- навчити аналізувати художній образ, знаходити позитивні та негативні риси героя;
- розвивати навички роботи з текстом;
- сприяти вихованню духовних цінностей учнів.

Операційні цілі:

після закінчення уроку учень

знає:

- проблеми, порушені у творі;

вміє:

- працювати з текстом художнього твору;
- характеризувати художній образ;
- пояснити актуальність твору.

може:

- працювати в парах, висловлювати та пояснювати власну думку;
- розсудливо ставитись до багатства, бути милосердним.

Методи і техніки:

- робота в парах;
- випереджувальне навчання;
- вправа «Займи позицію»;
- «Кола Вена».

Обладнання:

- текст повісті Ч.Діккенса «Різдвяна пісня в прозі»;
- картки із завданнями;
- паперові терези;
- дві скриньки.

Епіграф: *Не гроші роблять людину
щасливою, а людяність.*

Ч. Діккенс

Хід уроку**I. Вступна частина**

1.1. Діти, пропоную послухати зараз мелодію і сказати, які почуття, думки вона вам навіює? Чим заінтригувала вас ця мелодія?

1.2. Доля іноді дарує нам чудові подарунки. Та це не завжди подарунки матеріальні, а дуже часто це може бути подарунок духовний, якого ніхто не зможе відібрати. Думаю, наша сьогоднішня зустріч – це теж своєрідний подарунок. У нас є прекрасна нагода добре попрацювати, осмислити, у чому людське щастя і де його шукати.

1.3. Чи хотів би кожен з Вас бути щасливою людиною?

На уроці ми будемо шукати відповідь на питання: що робить людину щасливою?

А допоможе нам в цьому видатний англійський письменник Ч. Діккенс та герой його повісті «Різдвяна пісня у прозі» Скрудж.

Запишіть тему уроку в зошити та визначте для себе, що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку. Хто хотів би поділитися своїми очікуваннями?

«Різдвяна пісня у прозі» переносить нас у чарівні святкові дні народження Христа. Різдво... З яким хвилюванням чекають цього свята люди всієї земної кулі! У чому ж секрет такої любові до цих надзвичайних днів? Зауважу, що у кожного народу є свої традиції святкування Різдва. Є вони і в українців, і у росіян,

і у мешканців найбільшої країни у світі – США, і у англійців, про яких розповідає твір.

Вдома ви виписували цитати, які вас найбільше схвилювали, на картках, а зі зворотного боку – свій коментар, чому саме ця цитата й на які роздуми вона вас наштовхнула. Також ви повинні були відшукати характеристики Скруджа у творі (*учні зачитують свої цитати, клас обговорює їх*).

Отже, наше завдання сьогодні – не просто проаналізувати прочитаний твір, а й віднайти та збагнути миті просвітлення душі героя. Це допоможе нам замислитись і над своїм життям, над тим, чи відкрилося воно нам таким, яким є насправді – складним і суперечливим, і чи відчули наші душі святе прозріння.

Кожна людина прагне досягти успіху в житті, знайти щастя, але потрібно ще й не загубити при цьому моральних цінностей.

II. Основна частина.

2.1. Розкажіть, що нам відомо про головного героя?

- Знайдіть і зачитайте портрет Скруджа.
- Які відомі вам художні засоби використав автор у цьому уривку? Як ставився Скрудж до Різдва? Чому?
- Що стало для нього головним у житті?
- Чи вважає він себе щасливою людиною, адже у нього є те, про що він мріє?
- Перекажіть епізод святкування Різдва в родині Кретчитів?
- Яка риса характеру об'єднує всіх Кретчитів?

2.2. Людяність притаманна цим героям. Вони не мають грошей, зате їхні серця сповнені любов'ю і повагою до людей. Тож варто замислитись: хто з них двох, Скрудж чи Кретчит, був багатим?

Що важливіше: гроші чи людяність?

Діти працюють в парах із таблицею «Займи позицію». Учні об'єднуються у дві групи та пояснюють свою позицію.

Гроші		Людяність	
Так	Ні	Так	Ні

- Кого з героїв можна назвати людяним? Чи є в нього багато грошей?
- Чи в грошах щастя?

2.3. Візьміть кольорові папірці, надпишіть на них своє ім'я. На яку сторону терезів ви віддасте свій голос? Аргументуйте свій вибір.

За гроші можна купити книги, але не знання.

За гроші можна купити ліжко, але не сон.

За гроші можна купити ліки, але не здоров'я.

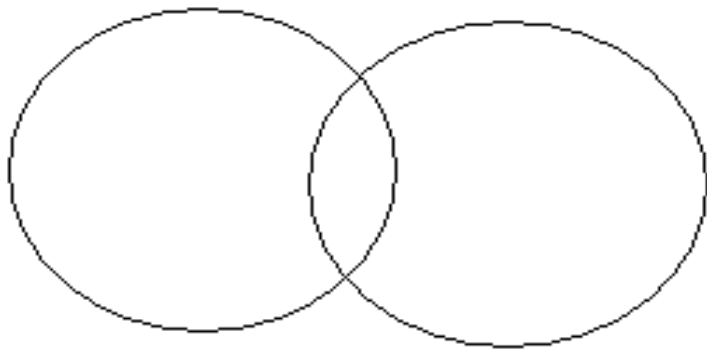
За гроші можна купити солярій, але не сонце.

За гроші можна купити годинник, але не час.

За гроші можна купити диплом, але не освіту.

- Коли Скрудж зрозумів ці істини? Перекажіть.

Тепер складається враження, що у творі два герої з одним іменем. Порівняйте, яким був Скрудж до зустрічі з Духами, а яким став після зустрічі з ними; заповніть Кола Вена (у першому колі учні записують риси, характерні для Скруджа до його переродження; у другому колі записується інформація, що стосується змін, які відбулися зі Скруджем після подорожей; у перетин двох кіл заносяться риси, які є в одному й другому колі, тобто ті, що залишилися незмінними).

2.3. Робота з текстом

- Отже, герой твору змінюється. Що спричинило переродження Скруджа? (Страшне видовище власної смерті і відкриття того, що ця смерть не викликала ні в кого співчуття)
- Хто допоміг побачити Скруджеві своє майбутнє і коли це сталося?
- Знайдіть і зачитайте цитату, в якій говориться, яким шляхом Скрудж ішов до переродження.
- Коли герой говорить про себе, що він щасливий?
- Чи переконав він нас словами? А справами? Які справи говорять про переродження героя ?
- Яким треба бути, щоб відчувати щастя?
- Чи є гроші обов'язковим елементом для щастя людини?
(учні висловлюють свої думки).

2.4. Зараз ви бачите перед собою дві скриньки:

- У першу ви повинні кинути ту думку, яку хочете взяти з собою у життя.
- В другу – «смітник» – викинути свою ваду і забути про неї назавжди.

III. Підсумкова частина.

3.1. Повернемося до нашого питання. Так що ж робить людину щасливою?

Чи погоджуєтесь ви із твердженням Дікенса «Не гроші роблять людину щасливою, а людяність»?

Скрудж дійсно став людяним. Можливо, він купив цю рису за гроші? А як би ви виявляли людяність без грошей?

В чому актуальність твору?

3.2. Різдвяна історія Ч.Дікенса схожа на казку зі щасливим кінцем. Письменник нагадує усім людям, в тому числі і нам, що часто в своїх нещастях винні ми самі, тому що наше щастя тільки в наших руках, тільки нам вирішувати, якими бути: жорстокими і жадібними чи добрими і милосердними. Ми повинні хоч іноді аналізувати свої вчинки, і тоді стануть зрозумілими ті помилки, які треба виправляти завжди вчасно. Я хочу, щоб цей урок став уроком вашого життя, став світочем у ваше майбутнє, не дав втратити своє людське «Я» через якісь папірці.

3.3. Домашнє завдання.

Написати твір-мініатюру: « Які цінності у житті ви вважаєте головними?»

Головні життєві цінності Маленького принца у казці-притчі Антуана де Сент –Екзюпері « Маленький принц»

Галина Гавловська, учитель зарубіжної літератури

Цільова група:

- учні 6 класу

Тривалість:

- 90 хв.

Мета:

- простежити шлях Маленького принца у Всесвіті; зрозуміти сенс цієї подорожі; розкрити сутність алегоричних образів;
- розвивати навички роботи з текстом, вміння аргументувати свої відповіді; засвоїти терміни з теорії літератури;
- сприяти здатності критично ставитись до явищ навколишнього світу;
- формувати стійку моральну позицію дітей, самовдосконалення.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- зміст казки-притчі «Маленький принц»;

розуміє:

- сенс подорожі Маленького принца;
- алегоричний зміст казки;

вміє:

- працювати з цитатним матеріалом, текстом підручника;
- логічно та виразно висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення;
- приймати чужі і свої помилки, ставити перед собою нові цілі;
- оцінювати вчинки головного героя;

може:

- систематизувати навчальний матеріал, аналізувати прочитане;
- логічно та виразно висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення;

Методи і техніки:

дослідження тексту;

проблемний аналіз;

дискусія;

евристична бесіда;

метод випереджувального навчання;

коло ідей;

асоціативний куш;

Обладнання:

підручник «Зарубіжна література. 6 клас»;

ілюстрація до казки Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц»;

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Картки з випереджувальними завданнями;

Додаток 2. Взірці реклами казки Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц»;

Додаток 3. Орієнтовний «Монолог Маленького принца»;

Додаток 4. Гроно «Маленький принц до вирушення у мандри»;

Додаток 5. «Асоціативний куш: Астероїд Б-612»;

Додаток 6. Карта подорожі Маленького принца;

Додаток 7. Завдання на відповідність;

Додаток 8. Теорія літератури;

Додаток 9. Скарбничка золотих висловів;

Додаток 10. Поради від Маленького принца;

Хід уроку

1. Вступна частина

Перед уроком підготуйте дошку. Прикріпіть до неї ілюстрацію Маленького принца і напишіть зашифрований вислів: **юцресіанбіртопсавубадов**.

1.1. Привітайтеся з учнями. Нагадайте що на попередньому уроці вони отримали випереджувальні завдання (*Додаток 1*). Зверніться до учнів зі словами :« Сьогодні ми розгадаємо ще одну загадку маленького принца. І розгадка її має допомогти нам зрозуміти, чому ця казка цікава і дітям, і дорослим. Яких життєвих цінностей вона нас навчає? Чому вони стали практичними настановами для читачів різних країн? Чи зможете ви, сучасні діти, застосувати ці життєві цінності у своєму особистому житті?».

1.2. Запропонуйте учням записати тему уроку у зошитах: скажіть, що проаналізувавши твір, попрацювавши над характеристикою образу Маленького принца вони зможуть глибоко зрозуміти чому життєві цінності не перестають бути актуальними і як взяти з них користь для себе. Адже жодного твору Антуана де Сент-Екзюпері не виношував так довго, як «Маленького принца».

1.3. Скажіть, що ви щиро сподіваєтесь, що від спілкування з Маленьким принцом на попередніх уроках учні отримали насолоду. Запропонуйте через рекламу казки передати особливості читацького сприйняття (враження, настрої, розуміння змісту). Для заохочення до вільного висловлювання своїх рекламних фраз можете зачитати декілька прикладів. (*Додаток 2*).

2. Основна частина

2.1. Запропонуйте відстежити ті зміни, які сталися з Маленьким принцом на планеті Земля. Для того, щоб пригадати, яким був герой до вирушення в мандри, попросіть учня, який отримав індивідуальне випереджувальне завдання (*Додаток 1*), виголосити «Монолог Маленького принца». Оголосіть учням завдання: уважно вислухавши «Монолог», виокремити риси вдачі Маленького принца до того, як він вирушив у мандри. На дошці розмістіть таблицю (*Додаток 4*) і попросіть охочого учня записувати відповіді. Відзначити слід його практичні якості і моральні характеристики.

2.2. Продемонструйте класу ілюстрацію до казки Антуана де Сент-Екзюпері « Маленький принц». Запитайте:

- чому у героя такий пригнічений вигляд?

- чи відповідає пейзаж на малюнку настрою Маленького принца?

Разом з учнями зробіть висновок, що надія є, адже навкруг героя безліч яскравих зір – інших планет, яких треба просто відвідати, пізнати, яким є життя там, де немає тебе, набути досвіду і друзів. Звернувшись до таблиці, запитайте:

- Як ви гадаєте, вдосконалення потребували практичні вміння чи моральні якості героя? Наголосіть, що моральні якості Маленького принца вдосконаляться, власне, після подорожі, саме їх зараз бракує герою.

2.3. Поставте учням запитання:

- Як ви вважаєте, автор випадково «поселяє» свого героя на Астероїді? Запропонуйте висловити свою думку за допомогою техніки « Обери позицію».

Учні підтримують або спростовують запропоновану думку, обґрунтовуючи власну позицію. Запропонуйте учням схематично відтворити позитивні і негативні асоціації, що їх викликає художній образ Астероїда Б-612, створивши на попередньо підготовленому аркуші А5 «асоціативний куш» (*Додаток 5*)

Зробіть з учнями висновок, що обставини в житті можуть спантеличувати, але вони здатні також спонукати до дій і змін на краще, адже планета Маленького принца це уособлення всього того, що має кожна людина.

Запитайте:

- Який же шлях обрав Маленький принц? Чи вдалося йому перетворити свою планету на планету Щастя?

Підсумок : Напишіть на дошці моделі поведінки:

1. Опанування емоцій – прийняття рішення - подорож – пізнання світу - самовдосконалення.

2. Нарікання – знеохочення – бездіяльність – деградація.

З'ясуйте з учнями:

- Яку з запропонованих моделей поведінки обрав Маленький принц? Запропонуйте учням «карту подорожі Маленького принца» (Додатокб)

2.4. Для того, щоб з'ясувати, які висновки зробив герой, запропонуйте учням встановити відповідність між тим, кого зустрів Маленький принц і з якою моральною якістю (Додаток 7).

Поставте запитання:

- З ким зустрівся Маленький принц під час мандрівки? Про що дізнався? Що зрозумів герой?

Після цього запитайте учнів:

- Як Маленький принц поставився до мешканців інших планет, не дивлячись на їхні вади? Які моральні якості допомогли йому у цьому?

2.5. Попросіть учнів, використовуючи словники, з'ясувати значення слів Аллегорія, Символ (Додаток8) Потім зробіть висновок: Мешканці планет, на яких побував Маленький принц, є втіленням різних проявів людського ества; Троянда – символ краси; баобаби – зло; Лис, змія – мудрість; вода – істина, що відкривається людині. Вони допомагають глибше розкрити філософський зміст казки, наводять читача на глибокі роздуми над життям, змушують замислитися над його сенсом.

Нагадайте дітям про випереджувальне завдання (Додаток 1) і попросіть по черзі висловити своє розуміння міркувань головного героя (Додаток 9).

3 Підсумковий етап

3.1. Підведіть підсумки. Скажіть, що ми пересвідчилися: життя і доля Маленького принца дуже повчальні, його моральні цінності особливо актуальними є в наш час. Маленький принц уособлює в собі ідеал чистоти, відповідальності, вірності. Якщо цей ідеал зникне, люди не зможуть жити далі.

Запропонуйте учням стисло записати в зошити поради, що були б корисними людині (Додаток 10), наголосіть, що потрібно підкреслити ті з них, що вважаєте важливими особисто для себе. Попросіть зачитати свої роботи тих учнів, які найшвидше впоралися.

Попросіть розгадати останню загадку Маленького принца, коротко прокоментуйте її (читати треба ззаду наперед. *Вода потрібна також і серцю*).

3.2. Запитайте учнів, що на уроці було цікавим? Повчальним? Важливим особисто для вас? Проведіть бесіду.

Зверніть увагу учнів на те, що практичних навиків не важко набути. Ми маємо безліч взірців для наслідування майстерності, професійності, самодисципліни. Але ми нічого не варті без любові, без відданої підтримки друзів, без уміння цінувати все те, що у нас є. І ми наділені цими дарами, потрібно їх просто у собі розвивати. І не дай Бог, щоб хто підірвав вам віру у себе, як це сталося із оповідачем у казці, а потім і з Маленьким принцом.

Мандруйте світом, учіться в нього і повертайтеся до дому, щоб втілити здобуте, адже тут на вас чекають ті, хто «вас приручив».

3.3. Оцініть діяльність учнів на уроці. Подякуйте за роботу на уроці, за співпрацю.

3.4. Оголосіть домашнє завдання: скласти усний твір «Планета мого майбутнього».

Картки з випереджувальними завданнями

Фронтальні:

- уважно опрацювати зміст казки Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц», виписати думки головного героя, що їх можна вважати афоризмами;
- запропонувати свій власний варіант тексту реклами твору.

Індивідуальне:

- послуговуючись змістом казки, скласти міні-розповідь від імені маленького принца про його життя до того, як герой вирушив у мандри, підготуватися до виголошення «Монолог Маленького принца» перед однокласниками на уроці.

Додаток 2

Взірці реклами казки-притчі Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц»

1. « Якщо реальне життя для вас річ складна – досвідом поділіться Маленький принц. Прочитайте казку Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц» і вас охопить бажання змінити щось у своєму житті».
2. « Читайте у казці-притчі «Маленький принц» Антуана де Сент-Екзюпері про те, які жителі населяють інші планети і ви відчуєте неповторність свого власного життя».
3. « Чи зорі у небі притягують ваш погляд і душу? Якщо так, то твір Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц» саме для вас. Він вражає і допомагає приймати рішення».
4. « Якщо ви відчуваєте себе беззахисним і маленьким у сьогоднішньому світі і вас охоплює бажання стати щасливим і успішним, то прочитайте казку «Маленький принц» Антуана де Сент-Екзюпері і ви зрозумієте, що щастя у ваших руках»

Додаток 3.

Монолог Маленького принца.

Я родом із планети Астероїд Б-612. Я – Маленький принц. Чому Маленький? Бо я ще дитина, але вже багато чого умію. В мене чітко вироблений розпорядок дня. Зранку я встаю, вмиваюся, приводжу себе до ладу і прибираю планету: вириваю баобаби і чищу вулкани. Баобаби небезпечні для моєї планети, так як їхнє коріння може витіснити все, що на планеті. Чистота вулканів для мене теж дуже важлива. А ще на планеті росте троянда. Я дуже ціную її. Вона надзвичайно красива, але горда, примхлива і вередлива. Я кожен вечір вдягаю на неї ковпак (щоб не застудилася), поливаю, але вона все одно нарікає, через що я страждаю. Одного дня я остаточно вирішив: піду у подорож по інших планетах, щоб довідатися, яким є життя на інших зорях. Троянда зізналася, що любить мене, але я вже прийняв рішення і не хотів його міняти. Нічого я тоді не розумів. Треба було судити не за словами, а за справами. Вона дарувала мені свій аромат, осявала моє життя, мов сонце. Я не повинен був тікати. За цими нелукавими хитрощами я повинен був відчути ніжність. Квіти такі непослідовні! Та я був ще дуже молодий, я ще не вмів любити.

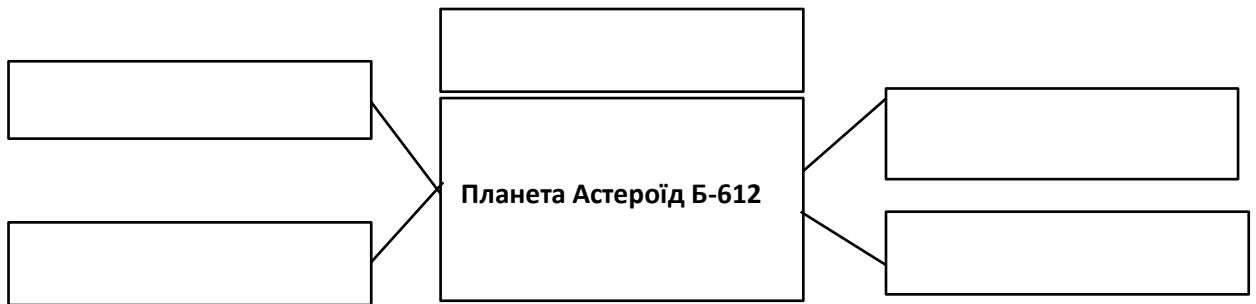
Я дуже старанно працював того ранку, а коли полив квітку і збирався накрити її ковпаком, мені навіть хотілося заплакати...

Додаток 4.

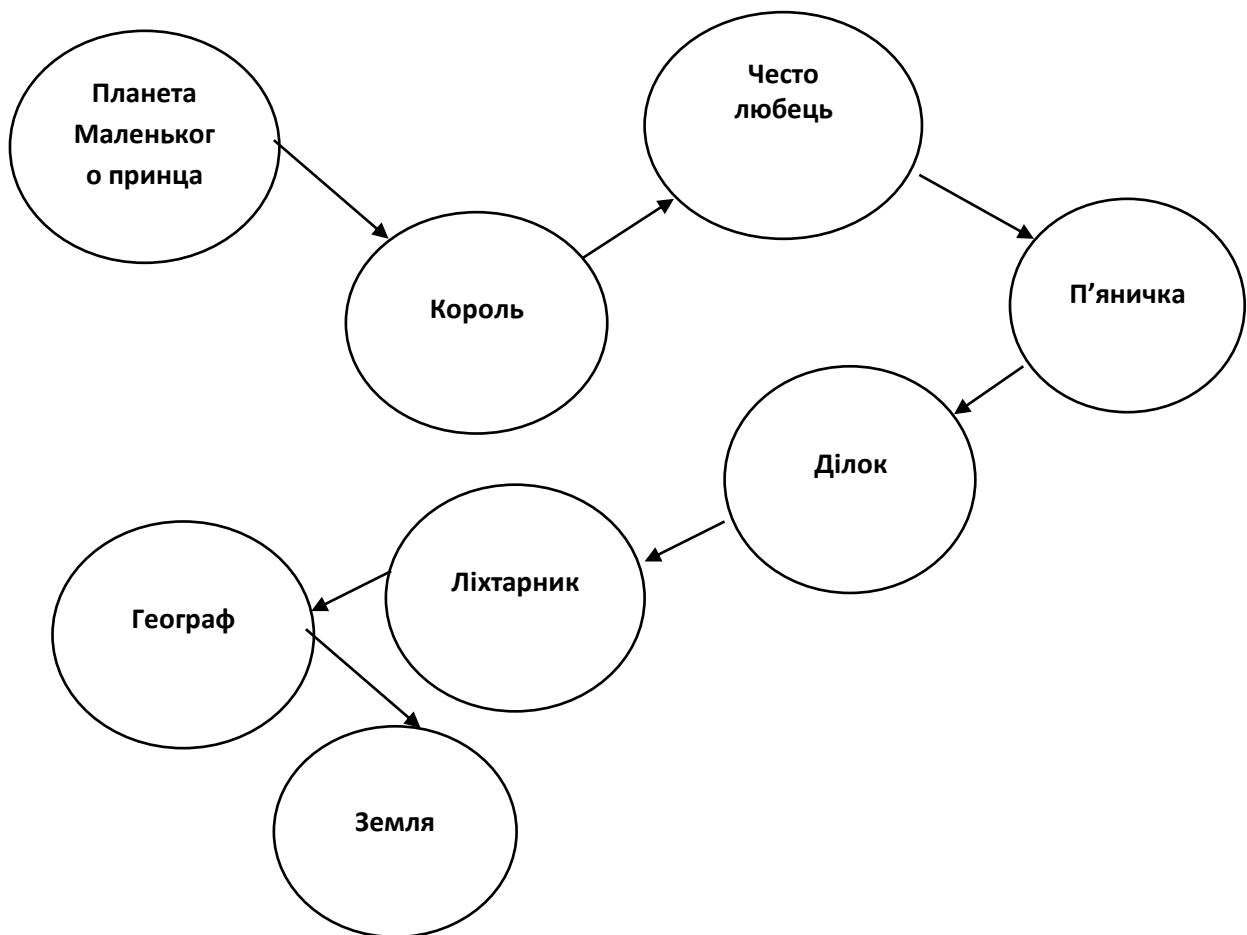
Гроно. Маленький принц до вирушення у мандри

Практичні (ділові) якості	Моральні характеристики

Додаток 5.
Асоціативний куш: Планета Астероїд Б-612

Додаток 6
Карта подорожі Маленького принца

Додаток 7
Встановіть відповідність між мешканцем планети і його життєвою цінністю з погляду Маленького принца.

Владолубство	?	Король
Пихатість	?	Пияк
Слабкість	?	Честолюбець
Непотрібність	?	Лис і Льотчик
Обмеженість	?	Ліхтарник

Вірність слову	?	Географ
Дружба і любов	?	Ділок

Додаток 8.

Дайте визначення термінам, поясніть символи.

Алегорія - ...

Символ - ...

Троянда, вода, Лис, Земля, Астероїд Б-612, баобаби.

Додаток 9.

Скарбничка золотих висловів. (афоризмів)

1. *«Якщо йти все прямо та прямо, далеко не підеш...»*

Необхідно мати прихильність до когось, близькі, дружні стосунки, не бути як «перекотиполе».

2. *«Усі дорослі колись були дітьми, але мало хто з них про це пам'ятає»*

Подорослішавши не намагайся знищити дитину в собі.

3. *«Прокинувся уранці, умився, привів себе до ладу – й одразу ж упорядкуй свою планету»*

Потрібно дотримуватися чистоти як фізичної, так і моральної; берегти свою планету.

4. *«Треба було судити не за словами, а за справами.»*

Треба робити висновки про людину за її справами.

5. *«Якщо зумієш правильно судити себе, значить, ти мудрий»*

Оцінювати себе об'єктивно, визнавати свої помилки

6. *«Ти завжди відповідальний за тих, кого приручив»*

Бути вірним, відданим другом, нести відповідальність за близьких людей.

Додаток 10

Поради від Маленького принца, які збагатять твою душу.

1. Любов не вимагає тільки свого.
2. Роби іншим те, чого сподіваєшся від них.
3. Душі не старіють.
4. Не бійся брати на себе відповідальність за інших.
5. Життя важке, але за нього варто боротися.
6. Не зосереджуйся на чужих недоліках.
7. Критично стався до своїх думок і вчинків.
8. Ніколи не зупиняйся на досягнутому.
9. Свої страхи і сумніви зроби спонуками до дій.
10. Будь енергійним і активним.
11. Кожна людина повинна прагнути до своєї планети.

Діккенс. «Різдвяна пісня в прозі» «Диво Різдва»

(Урок аналізу ідейно-художнього змісту повісті)

Гаврилів Марта Михайлівна, учитель зарубіжної літератури Домажирської ЗОШ I – III ступенів

Цільова група:

- учні 6 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- розкрити ідейно-художній зміст повісті Ч. Діккенса «Різдвяна пісня в прозі»;
- визначити основні проблеми і мотиви твору;
- схарактеризувати образ головного героя;
- розвивати творче мислення учнів, активізувати їх пізнавальні інтереси;
- виховувати високий гуманізм;
- поглибити знання учнів про ідейно-художній зміст повісті Діккенса «Різдвяна пісня в прозі»;
- навчити аналізувати художній образ головного героя, бачити не тільки негативні якості, а й позитивні;
- розвивати навички роботи з текстом, простежити життєвий шлях героя;
- виховувати людяність, доброту, милосердя, вміння співчувати.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

зміст повісті Ч. Діккенса «Різдвяна пісня в прозі»;

розуміє:

значення повісті як унікального набутку духовного людського досвіду;

вміє:

пояснити, у чому полягає актуальність твору;

працювати з текстом художнього твору,

складати характеристику образу Скруджа;

оцінювати вчинки головного героя;

може:

- аналізувати прочитане та встановлювати логічні зв'язки;

- обдуманно і розсудливо ставитися до свят і оточуючих;

- логічно та виразно висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення;

- працювати в команді, дискутувати, йти на компроміс.

Методи і техніки:

- дослідження тексту;
- робота в групах;
- дискусія
- метод випереджувального навчання.

Обладнання:

- текст повісті Ч. Діккенса «Різдвяна пісня в прозі»;
- Інтернет - ресурс <http://lessons.com.ua/>;
- комп'ютер, проектор;
- картки з завданнями для груп;
- великі аркуші паперу, ватман;
- аркуші А4;
- портрет письменника.

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Скрудж та його оточення

Додаток 2. Цитати з твору

Додаток 3. Епіграфи уроку

Додаток 4. «Різдвяні повісті»

Додаток 5. Словник термінів.

Додаток 6. Строфи повісті.

Додаток 7. Світ достатку і гідності

Додаток 8. Кола Вена

Додаток 9. Висловлювання Скруджа.

Додаток 10. Проблемне питання.

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1. Сьогодні ми ознайомимось з видатним англійським письменником XIX ст. Чарльзом Діккенсом та здійснимо уявні мандрівки у часі: побуваємо в Англії часів Діккенса, зазирнемо до контори Скруджа і відсвяткуємо Різдво з родиною Кретчитів.

1.2. Прошу записати тему уроку. Яке враження справив на вас твір? Про що в ньому розповідається? Коли відбуваються події?

Чим пояснити те, що твір постійно тримає читача в напрузі?

Чому в назву повісті про Різдво винесено слово Пісня?

Чи всі герої повісті шанують Різдво?

Назвіть тих, хто чекає це свято з нетерпінням, розкажіть про них докладно, відповідаючи, скористайтесь табличкою. (Додаток 1)

1.3. Сьогодні на уроці буде особливе оцінювання: за кожен правильну відповідь, вдало або оригінально виконане завдання учень отримає мініатюрне зображення різдвяної зірки (як символу свята); кількість зібраних зірок буде враховано під час виведення балів за роботу на уроці.

1.4. Прочитавши твір, ви отримали насолоду. Пропоную колективну роботу над текстом твору, а саме: прослідкувати, як сприймають Різдво герої твору в порівнянні зі Скруджем. Дібрати цитати.

Пропоную декілька прикладів (Додаток 2).

1.5. Прошу переглянути роздатковий матеріал. (Додаток 3).

Один із висловів можна використати як епіграф уроку, а в кінці заняття коротко прокоментувати свій вибір.

II. Основна частина

2.1 Сьогодні на уроці нас чекає незвичайна подорож. Вона відбудеться у Святвечір – тієї найдивовижнішої ночі, коли здійснюються всі мрії і бажання, стають реальними найфантастичніші речі. Ми разом зі Скруджем і Духами Минулого, Теперішнього та Майбутнього будемо подорожувати у просторі й часі. Англійський письменник Діккенс писав: «Це радісні дні, дні милосердя, доброти, всепрощення. Це єдині дні в усьому календарі, коли люди, наче з мовчазної згоди, вільно розкривають одне одному серця і бачать у своїх ближніх, - навіть у тих, хто не має ні грошей, ні долі, - таких самих людей, як вони самі». В Англії існувала традиція: перед Різдвом у пресі публікували твори з різдвяною тематикою. Саме цьому святу Діккенс присвятив 5 творів, які об'єднав у цикл «Різдвяні оповідання». (Додаток 4)

2.2 Перегляньте допоміжний матеріал (Додаток 5), спільно повторіть поняття «художній твір», «повість», «фантастика», «деградація».

2.3. Твір має поетичну назву. Як відомо, різдвяні пісні відрізняються особливою святковістю, оскільки відображають велику радість, перемогу світла над пільмою, добра над злом, народження Ісуса Христа. Як належить пісні, повість складається з 5-и строф, різних за тональністю. (Додаток 6).

2.4. Будьте уважними і дайте відповіді на запитання:

Де і коли відбуваються події? (Лондон. Різдво)

Що люди очікують з приходом Різдва? (Різдво - велике свято, адже народився Син Божий, в цей день люди надіються на чудо і стають добрішими, кращими)

Чому Скрудж вважав Різдво «дурницею»? (Різдво, як і інші свята, Скрудж не любить, вважає «дурницею», бо треба витратити гроші, а він не любив витратити їх.)

Як Скрудж ставиться до навколишніх? (Не любить людей , єдине його божество - гроші).

Як люди ставляться до Скруджа? (По-різному, але ніхто йому не заподіяв зла).

Чому навіть собаки обминають його? (Відчувають холод душі). Зверніть увагу на (додаток 7) - «Світ достатку і гідності». Зробимо висновок, чого в світі більше: духовного чи бездуховного. (Звичайно, духовного.)

Що символізують ланцюги на ногах Привида Марлі? (Це гріхи, кожне кільце ланцюга - гріх, який людина зробила у земному житті). Чому Марлі прагне допомогти Скруджу? (Марлі зрозумів свої помилки і тепер дуже страждає, тяжко спокутував гріхи. Він хоче допомогти Скруджу, щоб той не страждав так, як він).

Яким шляхом допомагає Скруджеві? (Шляхом чуда).

2.5. Пропоную написати умовний ланцюг помилок, який скував для себе Скрудж до різдвяної подорожі: **СКУПІСТЬ – ЖОРСТОКІСТЬ – ЖАДІБНІСТЬ – БЕЗДУШНІСТЬ – НЕНАВИСТЬ.** Висновок: скупий, жорстокий Скрудж ненавидів людей. Все своє життя він присвятив накопиченню грошей. У нього не було ні друзів, ні сім'ї. Основними для нього були тільки гроші, більше нічого в житті йому було не потрібне.

2.6 За допомогою діаграми Вена прослідкуємо, як Скрудж змінюється. (Додаток 8).

- Що означає «відродитися»?

(За словником Ожегова, відродитися - стати знову живим, активним, радіти життю).

- Доведіть, що Скрудж дійсно відродився. (Він казав, що спокутує Минуле Теперішнім і Майбутнім, прославляв Різдво, сміявся і плакав від радості.)

2.7. Прошу прочитати висловлювання Скруджа і пояснити, як ви розумієте вислів. (Додаток 9).

- Чому автор знову повернув героя із фантастичного світу у реальний?

- Яка сила, на вашу думку, стала вирішальною у відродженні душі Скруджа?

- Що прагнув нам сказати автор, розповідаючи про Скруджа?

3. Підсумкова частина.

3.1. Проблемне питання:

- Що хотів сказати автор своїм твором і чого хотів навчити кожного із нас?

3.2 Працюємо із *додатком 10*. Кожна людина має...

3.3 Отже, переродження Скруджа відбувається під часу Різдва – світлого періоду Добра і Радості. Диво Різдва – диво Добра і Любові до людей залишається в наших серцях, тому що «принцип Добра завжди перемагає, незважаючи на найневдячніші обставини і важкі перепони». Тільки від людини залежить, чи йти дорогою добра, чи блукати в темряві безнадії. «Май душу, май серце і будеш людиною на всі часи», - писав Діккенс. Тож бажаю вам вчасно зробити свій правильний вибір.

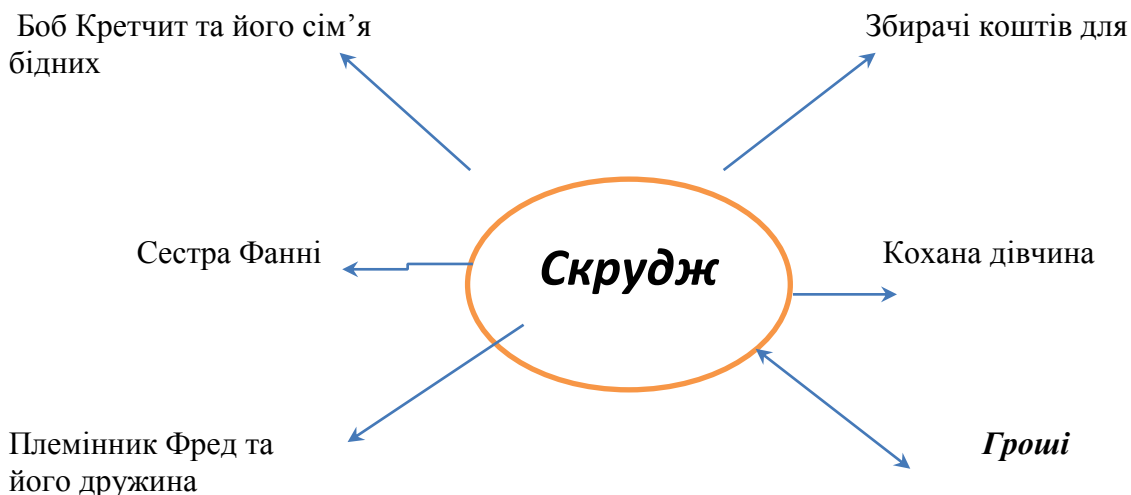
3.4 Дякую вам за працю на уроці.

3.5 Прошу полічити, скільки зірочок у вас на парті. Отже, стільки балів ви отримали.

3.6 Домашнє завдання.

Напишіть твір-роздум «Май серце, май душу і будеш людиною на всі часи».

Додаток 1
Скрудж та його оточення

Додаток 2
Цитати з твору
Збирачі коштів для бідних

«У ці дні нестатки відчуваються особливо гостро, а достаток дає багато радості».

Рудокопи

«Усі вони були одягнені по-святковому».

Охоронці маяка

«Розпалили вогонь, потиснули один одному руки, побажали один одному веселого свята».

Клерк та його сім'я

«Усі тут були щасливі, задоволені один одним, раді святу, вдячні долі».

Фред

«Я вірю, що Різдво приносить мені добро і буде приносити. Хай живе Різдво!».

Тім

«Добре, що мене бачили в церкві. Я каліка, і, напевне, людям присмно, дивлячись на мене, згадувати в перший день Різдва, хто примусив кульгавих ходити, а сліпих бачити».

Скрудж

«Нісенітниця! Дурниця! Багато користі було тобі від цих святок?».

Додаток 3

Епіграфи уроку:

«Нехай буде над кожним із нас Боже благословення, його любов та ласка».

(Ч. Діккенс «Різдвяна пісня у прозі»)

«...Сьогодні я прийшов для того, щоб сказати, що ти можеш мати надію уникнути моєї долі. Я допоможу тобі...»

(Ч. Діккенс «Різдвяна пісня у прозі»)

«Я вірю і маю намір вселяти людям віру в те, що на світі існує прекрасне».

(Ч. Діккенс)

Додаток 4

«Різдвяні повісті»

1. «Різдвяна пісня у прозі» (Святвечірнє оповідання з привидами).	1843 р.
2. «Дзвони»	

(Оповідання про духів церковного годинника).	1844 р.
3. «Цвіркун за багаттям» (Казка про сімейне щастя).	1845 р.
4. «Битва життя» (Повість про кохання).	1846 р.
5. «Одержимий, або змова з привидам».	1848 р.

Додаток 5

Словник термінів

Художній твір – термін, яким позначають твір, що має естетичну або розважальну цінність.

Повість – це епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття посідає проміжне місце між романом та оповіданням.

Фантастика – це жанр художніх творів, в якому за допомогою додавання вигаданих, уявних елементів створюється світ, відмінний від сьогоденного, реального. Основною ознакою фантастики є наявність у творі фантастичного допущення - фактора, який не зустрічається або неможливий в реальному світі.

Деградація – це поступове розкладання якості, втрата розумових властивостей.

Додаток 6

Строфи повісті

<i>«Різдвяна пісня у прозі»</i>		
I строфа Зображення реального життя героя до його морального відродження	II, III, IV строфа Фантастична подорож героя у часі та просторі	V строфа Зображення реального життя героя після переродження

- о Строфа – ритмічно завершена частина твору; у давніх греків – пісня хору на сцені.

Додаток 7

Світ достатку і гідності

Світ достатку є матеріальне, немає духовного	Світ гідності немає матеріального, є духовне
Марлі і Скрудж – бездушні, черстві, навіюють холод, не допомагають людям, скупі та жадібні.	Боб Кретчит – покірний, добрий, любить дітей. Крихітка Тім – «божа іскра». Фред – щирість, життєрадісність, повага до дядька. Фецвіг – дружелюбність. Фанні – «велике серце». Белла – вірна дружина, вміє кохати.

Додаток 8

Кола Вена

Додаток 9

Висловлювання Скруджа

«Мені так легко, ніби я пір'їнка, так весело, ніби я школяр!» «Відправив індичку Кретчитам, погасив борг Кароліні, підвищив зарплатню Бобу Кретчиту, зробив багато для Фреда ...»

Додаток 10

Проблемне питання:

Що хотів сказати автор своїм твором і чого хотів навчити кожного із нас?

Кожна людина повинна:

- турбуватися про ближнього;
- бути доброю, милосердною, щедрою;
- цінувати кожну мить життя;
- спокутувати свої гріхи;
- цінувати родинні стосунки;
- виховувати найкращі моральні якості;
- любити ближніх;
- вміти співпереживати і співчувати;
- мати вірних друзів;
- шанувати Різдво.

Краса врятує світ, чи світ повинен врятувати красу?

(Образ людства та його майбутнього в оповіданні Рея Бредбері)

*Тетяна Кобзак, учитель зарубіжної літератури
Новояворівської ЗОШ I-III ст. №1*

Цільова група:

- учні 6 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- поглибити знання учнів про жанр наукової фантастики;
- проаналізувати оповідання «Усмішка»;
- показати вплив Леонардо да Вінчі на творчість письменника;
- формувати вміння аналізу, виразного читання, інсценування, творчу уяву, абстрактне мислення, певний світогляд щодо відповідальності людини за свої вчинки;
- виховувати почуття прекрасного.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- зміст оповідання Рея Бредбері «Усмішка»;
- відповідь на проблемне питання: Краса врятує світ, чи світ повинен врятувати красу?

розуміє:

- значення оповідання Рея Бредбері як засторогу людству від самознищення;

вміє:

- працювати з текстом художнього твору;
- оцінювати вчинки головного героя;

може

- систематизувати навчальний матеріал;
- спілкуватися, висловлювати свою думку й обстоювати її;
- брати відповідальність за свої вчинки.

Методи і техніки:

- дослідження тексту;
- метод випереджувального навчання;
- «Групування»: «Асоціативний куш»;
- дискусія;
- «Мозкова атака»;
- «Літературна реконструкція»;
- колаж;
- Сенкан.

Обладнання:

- текст оповідання Р.Бредбері «Усмішка»;
- портрети письменника Р.Бредбері і художника Л. да Вінчі;
- репродукції картин Л. да Вінчі «Джоконда», «Мадонна з квіткою», «Мадонна Літта», «Мадонна в гроті» тощо;
- диск із записом «Місячної сонати» Бетховена, музики з «Космічної фантазії» Д.Моруані, пісні В.Шаїнського «Песенка об улыбке»;
- комп'ютер, мультимедійна дошка, проектор;
- плакати з зображенням Чорнобильської зони, наслідків Другої Світової війни, АТО;
- дитячі колажі з газетних і журнальних вирізок «Засторога людству», «Усмішка – це символ...»;
- малюнки учнів до оповідання «Усмішка»;
- ілюстрації О.Одарич до оповідання «Усмішка»;
- вірші Лева Озерова «Джоконда», Генріха Гейне «Джоконда», М. Лисянського «Усмішка Джоконди».

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Картки з випереджувальними завданнями.

Додаток 2. Словник термінів.

Додаток 3. Орієнтовний «Монолог Тома».

Додаток 4. «Літературна реконструкція».

Додаток 5. Орієнтовна схема «Шлях Тома».

Додаток 6. «Асоціативний куш»: Усмішка – символ...

Додаток 7. Сенкани «Усмішка», «Людство», «Том».

Додаток 8. Колаж-лістівка «Засторога людству».

Додаток 9. Картка «Оціни свою участь на уроці».

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1. Зверніть увагу дітей на плакати (або презентації) учнів «Друга Світова війна», «Наслідки Чорнобиля», «АТО».

Поставте учням запитання: Яке перше почуття охоплює вас? Тепер зверніть увагу на репродукції відомих художників (*за вибором учителя*). Лунає «Місячна соната» Бетховена. Які тепер виникли у вас почуття? Як одним словом можна назвати те, що бачимо? (Зло і Добро)

1.2. Скажіть дітям, що проблему добра і зла розв'язувало багато митців. Серед них – італійський художник 15-16 ст. доби Відродження Леонардо да Вінчі та американський письменник-фантаст 20 ст. Рей Бредбері. Повідомте учням мету, проблеми, тему і епіграфи уроку: «Сьогодні на уроці ми маємо зрозуміти, для чого Бредбері у своєму оповіданні звертається до картини Леонардо да Вінчі? Які ідеї свого великого попередника хотів нагадати сучасникам? Що таке краса? Про що мріяли митці? Від чого застерігали людей? Зверніть увагу на проблемне питання, яке міститься у темі уроку.

1.3. Повідомте учнів про особливості оцінювання на уроці: за кожен правильну відповідь, вдало або оригінально виконане завдання учень отримує зображення усмішки (як символа гармонії, єдності людей, краси, дружби), а також кожна група отримує картки «Оціни свою участь на уроці».

2. Основна частина

2.1. Запропонуйте перегляд репродукцій картин Леонардо да Вінчі, послухати повідомлення учня, який отримав індивідуальне випереджувальне завдання розповісти про картину «Джоконда», дати відповіді на запитання: Які почуття викликали у вас репродукції картин? Як зображаються люди на полотнах художника? Що об'єднує його роботи? Який фон здебільшого використовує митець?

Попросіть учнів, щоб вони переглянули допоміжний матеріал (*Додаток 2*) і знайшли значення слова **сфумато**.

2.2. Нагадайте, що група учнів виконала випереджувальне завдання: підготувала роздруковку віршів про Джоконду (*Додаток 1*). Представники 3-х груп зачитують уривки з віршів Г.Гейне, Лева Озерова, М.Лисянського. Підсумуйте: Джоконда сприймається як образ людини взагалі, і кожен бачить в ній те, що йому близьке, що його хвилює.

2.3. Повідомте учням цікаві факти з життя Р.Бредбері. Попросіть учнів під час розповіді бути уважними і записати висловлювання автора, які стали афоризмами, і запропонуйте учасникам груп пояснити, як вони їх розуміють, і який з них може слугувати епіграфом уроку.

2.4. Зверніть увагу дітей на *Додаток 2*. Спільно повторіть поняття «оповідання», «фантастика».

2.5. Оголосіть, що зараз хоче привітатись герой оповідання «Усмішка», хлопець далекого майбутнього і розповісти про себе й людей свого міста (*Додаток 3*). Запросіть дітей до бесіди: Де і коли відбуваються події в творі? Що собою являло місто героя? Які свята були у людей? (*Додаток 2*) (Значення слова «абсурд») Що ж абсурдного ми знаходимо в творі Бредбері? Як Грігзбі пояснює Тому, чому всі повинні плювати на картину? (**читання в ролях**). Як замальовується майбутнє людства в оповіданні «Усмішка»? (*Додаток 2*) Поясніть значення слова «вандалізм». Учні наводять приклади сучасного вандалізму. Чому Том не міг плюнути на картину? Нагадайте про випереджувальне завдання.

(*Додаток 1*) (фронтальні завдання: цитати до характеристики героя)

2.6. Для того, щоб з'ясувати, як Томові вдалось побороти зло в своєму серці, духовно відродитись, використовуйте техніку «Літературна реконструкція». Роздайте учням дидактичні картки з хаотично розташованими цитатами, що відображають емоції, думки, дії героя. Завдання: відновити авторську

послідовність (Додаток 4). По закінченню зачитайте ключ. Відзначте тих учнів, що виконали завдання правильно, яка група перша.

2.7. Запропонуйте учням за допомогою цитат з техніки «Літературна реконструкція» скласти схему «Шлях Тома до краси – шлях боротьби Добра і Зла, шлях духовного відродження (Додаток 5).

2.8. Запитайте учнів:

- Чи випадково опиняється в руках Тома саме Усмішка? (Ні. Усмішка – символ.)

- Символом чого виступає усмішка? Які асоціації виникають зі словом «усмішка» (робота в групах. Складання асоціативного грона (Додаток 6).

2.9. Запросіть учнів до обговорення групами за допомогою стратегії «Мозкова атака»

відповіді на проблемне запитання:

Краса врятує світ, чи світ повинен врятувати красу?

Виступи груп, дискусія.

Краса

Людина

Світ

(кожна група показує свій шлях врятування. Стрілочки м.б. в будь-якому напрямі. І всі відповіді вважаються вірними, якщо вони доведені.)

Підсумуйте: краса врятує світ, а світ має врятувати красу. Мистецтво пов'язане з красою. Мистецтво, краса пробуджують в наших думках Любов, Добро, Мир. Ось що насамперед може врятувати світ, цивілізацію.

3. Підсумкова частина

3.1. Дайте завдання учням скласти сенкани: перша група – «Том», друга група – «Усмішка», третя – «Людство» (Додаток 7).

3.2. Підведіть підсумки. Скажіть, що заглядаючи в майбутнє, Рей Бредбері дає відповіді на запитання Леонардо да Вінчі: Яким буде все людство? Чи буде воно посміхатись в майбутньому і як? Яка ти – людина? Що переможе в тобі – Зло чи Добро і Любов? Що несе людям цивілізація – Добро чи Зло? Зверніть ще раз увагу школярів на екран або плакати «Друга Світова війна», «Наслідки Чорнобиля», «АТО». Запитайте учнів: Від чого застерігає людей Рей Бредбері? Як би ви застерегли людство від самознищення?

3.3. Попросіть дітей з кожної групи захистити колажі «Листівка-засторога людству» (Додаток 8).

3.4. Після завершення захисту колажів попросіть учнів записати в робочий зошит: Людина – не володар, а частина природи. Тільки живучи у гармонії з нею, можна зберегти життя на планеті Земля, зберегти Любов і Добро. А Усмішка допоможе здійснити красиві мрії.

3.5. Згадайте слова відомої дитячої пісні В.Шаїнського «Усмішка», яку виконує в мультфільмі Єнот зі своїми друзями. Під музику пісні подаруйте одне одному зображення усмішки з написом «Той, хто мріє про краще, сам стає набагато кращим» (Р.Бредбері).

3.6. Подякуйте учням за працю на уроці. Запропонуйте школярам оцінити роботу свою і групи. (Додаток 9)

Домашнім завданням може бути усна розповідь або написання твору-мініатюри на одну з тем: «Майбутнє Тома», «Уроки Рея Бредбері».

Додаток 1

Картки з випереджувальними завданнями

Фронтальні:

Уважно опрацювати зміст оповідання Рея Бредбері «Усмішка», виписати в зошит цитати до характеристики образу Тома.

На вибір:

- 1) Підготувати плакати або презентації : «Друга Світова війна», «Наслідки Чорнобиля», «АТО»;

- 2) Колажі з малюнків, газетних і журнальних картинок: «Усмішка – символ...», «Листівка-загорога людству»;
- 3) Для однокласників підготувати роздруківку віршів Лева Озерова «Джоконда», М.Лисянського «Усмішка Джоконди», Г.Гейне «Джоконда».

Замріяно я дивився
 На очі ці, на чоло –
 Обличчя її на портреті
 Враз оживать почало

І посмішка чарівлива
 З'явилась на устах,
 І наче від сліз печальних
 Заграло світло в очах.

Генріх Гейне

Летел в ее улыбку камень,
 Вонзали нож по рукоять.
 Посмотрит темными зрачками –
 И улыбается опять.
 Из Лувра выкрали. И даже
 На Пикассо упала тень,
 Но вновь она на вернисаже
 Улыбкою встречает день.
 Смеялись флейты,
 Пели скрипки
 На всех сеансах год подряд,
 Чтоб вызвать этот миг улыбки,
 Непостижимый этот взгляд.
 Умолкло все, все притаилось
 На всех ветвях, на всех кустах,
 Когда улыбка появилась
 У Моны Лизы на устах.
 Постичь до дна улыбку надо,
 Чтоб увидеть ее в венце.
 Измученного Леонардо

Смуглая женщина в цвете зыбком,
 Прост и чудесен ее наряд.
 Необъясним ее чистый взгляд,
 Неуловима улыбка,
 Толи улыбка,
 Толи догадка.

Лев Озеров

С улыбкой на худом лице.
 Левша, он сам сработал раму,
 Сам врезал в рамку вензеля.
 С тех пор улыбкой этой самой
 Интересуется земля.
 Джоконда властно и коварно
 Сквозь линзы стекол четырех
 Глядит с улыбкой лучезарной
 Равно на умниц и дурех.
 Смеется флейта,
 Плачет скрипка –
 Не расставались будто с ней,
 А легендарная улыбка
 Меж тем с годами все ясней,
 Не меркнет и не угасает,
 Светлее дня,
 Сильнее тьмы.
 Джоконда, видно, что-то знает,
 Чего еще не знаем мы!

М. Лисянський

Індивідуальні:

- 1) За змістом оповідання скласти міні-розповідь від імені Тома про його життя і людей міста далекого майбутнього;
- 2) Повідомлення про картину Л. да Вінчі «Джоконда».

Додаток 2

Словник термінів

Сфумато – засіб зображення персонажів в сутінках.

Оповідання – невеликий за розміром художній розповідний прозовий твір про одну чи кілька подій у житті героя.

Вандалізм – зловмисне руйнування або пошкодження культурно-історичних пам'яток, інших матеріальних і культурних цінностей.

Фантастика (від грец. здатність уявляти) –

- 1) образи, уявлення, створені думкою людини;

- 2) літературні твори, в яких описуються події або явища нереальні, неіснуючі в дійсності;
- 3) щось нереальне, нездійсненне.

Абсурд (від лат. безглуздий) – безглуздя, нісенітниця.

Додаток 3

Орієнтовний «Монолог Тома»

Том: Мене звати Том. Я з далекого майбутнього. Не знаю, яке життя у вас, але у себе мені дуже важко. Розумієте, у нас якісь дивні люди. Вони стоять в черзі о 5 годині ранку, щоб плюнути на картину під назвою «Мона Ліза». На ній зображена красива жінка, що таємничо і сумно посміхається. Вона така чарівна, а вони в неї плюють. Я ж не можу цього зробити, тому всі й обізвали мене диваком, пришелепкуватим. Але ж подумайте, хіба можна плювати на красу? А потім сталось найстрашніше. Люди неначе знавісніли, зірвалися з місця і побігли знищувати картину. Розумієте, вони її порвали на шматки...

Мене мало не затоптали. Я теж щось машинально схопив, навіть не знаю, що...

(Розтискує пальці) Ой, дивіться... Це її усмішка. Усмішка, чарівна усмішка...

Вона жива... (на долоні хлопчик тримає намальовану усмішку).

Додаток 4

«Літературна реконструкція»

Відновіть авторську послідовність

- 1.«Вона ж гарна...» «Том завмер...У нього пересохло в горлі»... «чув калатання власного серця, немов йому у вухах звучала якась музика.»
 - 2.«Том стояв...притискав до грудей клаптик полотна, ховаючи його».
 - 3.«Серце Тома прискорено калатало, а земля під босими ногами видавалася йому розпеченою».
 - 4.«Том простягнув руку, безтямно мавпуючи інших, ухопив клопоть полотна...»
 - 5.«Все довкола спало під місячним сяйвом. А на долоні в нього лежала Усмішка. Він...подумки промовляв... : «Усмішка, люба Усмішка».
- (ключ: 1-3; 2-1; 3-4; 4-2; 5-5.)

Додаток 5

Орієнтовна схема «Шлях Тома»

- 1.**Злоба і гнів.** Злоба і гнів переповнюють душу Тома. Він накопичує слину для плювка з передчуттям втіхи. Цитата: «...».
- 2.**Зустріч з прекрасним.** Прозріння. Цитата: «...».
- 3.**Боротьба Добра і Зла.** Том серед дикого людського натовпу. Цитата: «...».
- 4.**Искра любові в серці Тома.** Цитата: «...».
- 5.**Відчуття щастя – духовне відродження Тома.** Осяяний світлом місяця, Том побачив на долоні усмішку Мони Лізи, яку зберігає як реліквію. Цитата: «...».

Додаток 6

«Грунування. Асоціативний куш: Усмішка»

Текст слайду

Текст слайду

Текст слайду

УСМІШКА

Текст слайду

Текст слайду

Текст слайду

Додаток 7

Інтерактивна стратегія «Сенкан»

Сенкан – п'ятирядковий неримований вірш; стисле висловлювання, що описує і характеризує тему.

1. Іменник (Тема).
2. Два прикметники (опис іменника).
3. Три дієслова (дія, пов'язана з іменником).
4. Фраза-висновок з чотирьох слів.
5. Іменник (синонім до першого іменника).

Додаток 8

Колаж-листівка «Засторога людству»

(дитячі колажі з малюнків, газетних і журнальних вирізок)

Додаток 9

Картка «Оціни свою участь на уроці»

Ця таблиця дає можливість учасникам оцінити свою роботу та роботу групи.

Можна ставити значок (наприклад, +) у відповідній графі, вписувати прізвища учасників групи.

1. Відповідав на запитання вчителя							
2. Брав участь в інсценуванні							
3. Підготував повідомлення							
4. Читав поезії							
5. Брав участь в стратегії:							
А) «Мозкова атака»							
Б) «Літературна реконструкція»							
В) «Гронування «Асоціативний куш»							
Г) Сенкан							
6. Брав участь у вирішенні проблемних запитань							
7. Зробив колаж, презентацію, плакат							

Від Езопа до сучасності. (Підсумковий урок з теми «Байка у світовій літературі»)

Оксана Кучма, учитель зарубіжної літератури

Івано - Франківської ЗОШ І-ІІІ ст.. ім. Івана Франка.

Цільова група:

- учні 6 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- поглибити та систематизувати знання, набуті учнями під час вивчення теми «Байка у світовій літературі»;
- поповнити новою інформацією про світове байкарське мистецтво;
- вдосконалювати навички виразного читання, розвивати мовленнєві навички, творчі здібності школярів, логічне мислення, їхню кмітливість, спостережливість;
- сприяти вихованню морально-етичних норм поведінки.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- відомих байкарів світу;
- жанрові особливості байки.

розуміє:

- моралі вивчених байок;
- актуальність байки сьогодні;

вміє:

- виразно читати і аналізувати байки;
- відрізнити байку від іншого жанру;
- характеризувати героїв;
- порівнювати образи;

може:

- спілкуватися, висловлювати особисте ставлення до проблем, порушених у байці;
- працювати в команді, дискутувати, йти на компроміс.

Методи і техніки:

робота в групах;

метод випереджувального навчання;

евристична бесіда;

«мікрофон»;

прийом «Дивуй»;

інсценізація байки «Вовк і ягня»;

експрес - інтерв'ю «Закінчіть речення».

Обладнання:

мультимедійна дошка;

виставка ілюстрацій до байок , тексти;

робочі зошити учнів;

ручки, олівці.

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Епіграф до уроку

Додаток 2. « Мікрофон»

Додаток 3. План презентації обраної байки

Додаток 4. Пам'ятка «Особливості виразного читання байок»

Додаток 5. Прийом «Дивуй»

Додаток 6. Схема «Шлях байки»

Додаток 7. Вислови байкарів про байку

Додаток 8. «Продовжте речення...».

Хід уроку

Вступна частина

1.1 Привітайтеся з учнями. Почніть урок словами О.Вишні:

«Оце я собі думаю; що треба, щоб мати право з людини посміятися, покепкувати, навіть насміятися, із своєї, рідної людини?..

Треба – любити людину. Більше, ніж самого себе.

Тоді тільки ти маєш право сміятися. І тоді людина разом з тобою буде сміятися... із себе, із своїх якихось хиб, недоліків. І буде такий дружній, такий хороший сміх... Той сміх, що не ображає, а виліковує, виховує людину, підвищує... Сміх, спрямований проти різноманітних вад та поганих звичок людей.»

(Остап Вишня. Думи мої, думи мої).*(Додаток 1)*

1.2. Зверніться зі словами: Невже мова йде про байку? Саме так. Сьогодні, завершуючи вивчення теми «Байка у світовій літературі», ми повинні дати відповідь на досить складні запитання: якими хоче бачити нас байка, що і кого засуджують, викривають і висміюють байкарі? А кого і що прославляли автори байок? Чи є спільні теми і однакові думки у творах байкарів різних епох і народів? І головне, якою вони хотіли бачити людину? Скажіть, що цей урок незвичайний, на ньому згадаємо відомих байкарів і познайомимось з новими іменами.

Найвідоміші байкарі Езоп, Федр, Лафонтен, Крилов, Гребінка, Глібов та інші, вірячи в людину, в її високе призначення на землі, мріяли бачити людство кращим, цивілізованішим. До цього ми прагнемо з вами і сьогодні: бути порядними, добрими, освіченими, культурними людьми. Тому на уроці актуальні слова видатного римського поета-байкаря Федра, які візьмемо епіграфом до сьогоднішнього уроку.

1.3. Спроектуйте і зачитайте епіграф (*Додаток 1*), поставте запитання:

- До чого закликає Федр своїх читачів?
- Як зрозуміти слова поета «байка коле під ребро»?
- Яку мету вбачає в байці Федр?
- Що говорить Федр про жанрові особливості байки?

1.4. Запропонуйте записати тему і епіграф у зошитах.

1.5. Запропонуйте з допомогою інтерактивної вправи «Мікрофон» визначити, яких результатів очікують учні від уроку (*Додаток 2*) Зауважте, що в кінці уроку перевіримо: чи досягли мети, чи справдилися очікувані результати.

2. Основна частина

2.1. Нагадайте учням, що вони мали підготуватися до уроку (на попередньому уроці учні отримали випереджувальне завдання: пошукати цікаві факти із життя байкарів Езопа, Федра, Леонардо да Вінчі, Ж. де Лафонтена, Крилова, Ігнатія Красицького, Павла Глазового, підготувати виразне читання байок). Попросіть учнів, щоб вони переглянули допоміжний матеріал (*Додаток 3,4*), з'ясуйте, чи все зрозуміло.

2.2. Згадайте, що народження байки сягає глибини тисячоліть. Витоки її знаходимо в античному світі, біля джерел людської цивілізації. Запропонуйте учням спланувати свої виступи в хронологічній послідовності і почати свій екскурс у світ байки з Езопа. У своїх повідомленнях використовувати прийом «Дивуй», розповідати не всю біографію, а щось цікаве з життя чи творчості байкаря. Зверніть увагу учнів на *Додаток 5*, як на зразок. У ньому розповідається одна легенда з життя першого байкаря. Разом з учнями зробіть висновок: легенда доводить мудрість Езопа. Після повідомлення учні виразно читають його байку, аналізують за планом.

2.3. Попросіть учнів продовжити розповідь про наступних байкарів, виразно прочитати їхні байки і проаналізувати, під час виступів на дошці висвітлюються портрети байкарів, їхні твори. Перед повідомленням про І.Крилова, повідомити, що група учнів підготувала інсценізацію байки «Вовк і Ягня».

Нагадайте, що ця байка учням відома з попереднього уроку. Після інсценізації попросіть поділитися своїми враженнями, чи вдалося артистам класу передати характери героїв.

2.4. Коли прозвучить повідомлення про І. Красицького, зверніть увагу учнів на побудову байки «Пан і Пес». Поставте запитання:

- В чому особливість побудови даної байки?

Запропонуйте знайти мораль байки. Під час бесіди підведіть разом з класом підсумок, що моралі як такої немає, але байка побудована так майстерно, що окремого висновку

і не потребує, автор засуджує панство, він на боці простих людей, співчуває їм, обстоює їхнє право на достойне життя.

2.5. Запитайте:

- Хто в Україні став продовжувачем традиції Езопа?

Запропонуйте послухати байку нашого сучасника П. Глазового. Скажіть, звертаючись до учнів, що в світі ніщо не вічне: десь з'являється щось нове, а щось відмирає. Але байка, як ми бачимо, продовжує жити. Ще в VI ст.. до н.е. Езоп подарував світові цей жанр літератури. Сюжети ж його творів, як ви самі вже зрозуміли, стали надбанням багатьох європейських літератур. А національні літератури збагатили скарбничку світового байкарського мистецтва своїми іменами.

2.6. Оголосіть завдання учням класу: заповнити схему « Шлях байки» (Додаток 6) Поясніть, що у кружечки треба вписати імена байкарів (за зразком), бажано у хронологічній послідовності. Зауважте, що потрібно додати імена тих, хто допомагав протягом усіх уроків знайомитись зі світовим байкарським мистецтвом. Це перекладачі. На дошці висвічуються слова Микити Годованця, учні зачитують, висловлюють своє розуміння, знайомляться з новими іменами.

3. Підсумковий етап

3.1. Підведіть підсумки. Проведіть бесіду із запитаннями:

- Тож якими нас хоче бачити байка?
- Яких людей цінує байка?
- Що засуджують байкарі ?

3.2. Прочитайте виразно вірш

Базікають, що байка «вік свій одробила»
І час її списать в архів.
Не тратьте, друзі, марно слів,
Потрібно, щоб вона влучніше біла.

Запитайте учнів, якої вони думки, чому байка популярна і сьогодні?

Запропонуйте дати відповідь на запитання, прочитавши висловлювання самих байкарів.(Додаток 7)

3.3. Підсумуйте відповіді учнів. Зазначте, що з байок ми черпаємо життєву мудрість. Байка збагачує нас духовно, навчає добру, справедливості, порядності, показує негативні прояви в житті людей і підштовхує до їх виправлення.

3.4. Нагадайте учням, щоб вони висловлювали свої очікування від уроку. Поставте запитання:

- Чи досягли ви очікуваних результатів?

Запропонуйте доповнити речення, що відображають враження від уроку

- Я навчився....
- Я зрозумів...
- Запам'ятав...
- Був здивований...
- Не хотів би...
- Зробив для себе висновок...

3.5. Оцініть діяльність учнів на уроці. Подякуйте за роботу на уроці, за співпрацю.

3.6. Оголосіть домашнє завдання: спробувати скласти власну байку.

Додаток 1

Епіграф до уроку

*В Езопа вчіться, добрі люди!
Для того байка коле під ребро,
щоб виправлять людські заблуди
І похвалять красу й добро.
Хоч розповідь коротка й жартівлива,
Мета її ясна й правдива.*

Додаток 2

«Мікрофон»

Починати свою відповідь можете словами:

- Цей урок навчить мене...
- Я очікую від цього уроку...
- Цей урок познайомить мене...
- На цьому уроці я хочу дізнатися...

Додаток 3

План презентації обраної байки

1. Виразно прочитати байку
2. Особливості форми байки
3. Що засуджується у байці?
4. Чого вчить байка?

Додаток 4

Пам'ятка «Особливості виразного читання байок»

1. Байки виконуються з відповідною розповідною інтонацією.
2. Виразно читаючи байку, ви не «виконуєте роль» кожного з її персонажів, а лише інтонаційно підкреслюєте основні риси їхніх характерів. Виконавець — свідок описуваних подій, а не їхній учасник.
3. Для байки характерні інтонації розмовно-побутового мовлення.
4. Мораль байки — відома істина, а не відкриття. Тому виконавець не проголошує її, а ніби нагадує про її існування слухачам.

Додаток 5

Прийом «Дивуй»

Легенда про Езопа

Одного разу господар послав Езопа до міста з якимось дорученням. Дорогою йому зустрівся суддя і суворо запитав:

- Куди ти йдеш?
- Не знаю, - відповів Езоп.

Така відповідь здалася судді підозрілою, і він звелів відвести Езопа до в'язниці.

— Але ж я сказав ширю правду, — запевняв Езоп. — Звідки мені було знати, що я потраплю до в'язниці?

Суддя засміявся і відпустив його.

Додаток 7

Вислови байкарів про байку

Здається, байка просто бреше,
А справді – мудру правду чеше.

Леонід Глібов

Для того байка коле під ребро,
Щоб виправлять людські заблуди
І похвалять красу й добро.

Федр

Геть байку роздягли, клятущі, догола.

Тоді побачили, що Правда то була.

Ігнацій Красицький

І скільки не беруть живлючої водиці,
Не висиха Езопова криниця.

Микита Годованець

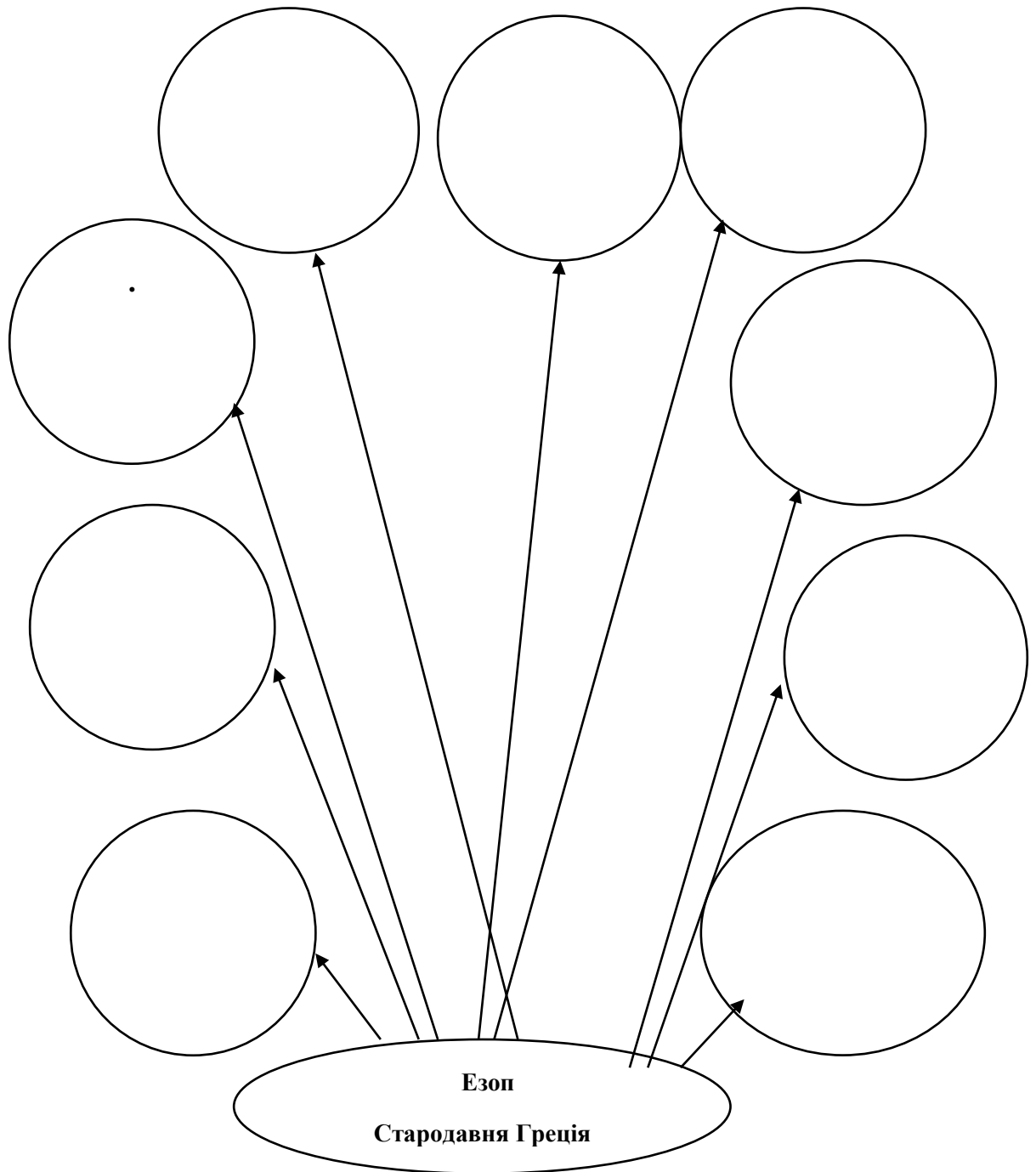
Додаток 8

«Продовжте речення...»

- Я навчився....
- Я зрозумів...
- Запам'ятав...
- Був здивований...
- Не хотів би...
- Зробив для себе висновок...

Додаток 6

Схема «Шлях байки»

Втілення в образі Бермана взаєморозуміння та прагнення зробити добро іншому як засіб подолання життєвих негараздів у новелі О.Генрі «Останній листок». Гуманізм твору

Цільова група:

- учні 7 класу

Тривалість:

- 45 хв

Мета:

- закріпити знання учнів про новелу як жанр;
- розвивати навички характеристики образів художнього твору; творчі здібності та критичне мислення;
- сприяти вихованню почуття милосердя, взаєморозуміння та прагнення робити добро іншому.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- про новелу як жанр, її композиційну будову;
- зміст новели О.Генрі «Останній листок»;
- ідейну спрямованість твору;
- суть терміну «гуманізм».

розуміє:

- значення образу Бермана.

вміє:

- працювати з цитатним матеріалом, текстом підручника;
- на основі одержаних відомостей скласти характеристику образу Бермана;
- оцінювати вчинки героя.

може:

- аналізувати прочитане;
- спілкуватися, висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення.

Методи і техніки:

метод випереджувального навчання;

дослідження тексту;

дискусія;

евристична бесіда;

тестування;

«коло ідей»;

робота в групах;

гронування;

«асоціативний кущ»

сенкан.

Обладнання:

портрет О.Генрі,

текст новели О.Генрі «Останній листок»;

картки до асоціативного грона;

тестові завдання;

зображення роботи Мікеланджело «Мойсей»

тлумачні словники;

епіграф до уроку.

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Завдання до вправи «Так чи Ні?» (біографія письменника)

Додаток 2. Тестові завдання за змістом новели «Останній листок»

Додаток 3.Словник термінів

- Додаток 4.Завдання для групи 1.
- Додаток 5. Завдання для групи 2
- Додаток 6. Список характеристик до вправи «Гронування»
- Додаток 7 Епіграф до уроку
- Додаток 8 Картки із написом «ТАК»,«НІ»
- Додаток 9 Особливості композиції новели.
- Додаток 10 Вірш Л.Сліпенко
- Додаток 11 Випереджуючі завдання
- Додаток 12 Сенкан

Хід уроку

1.Вступна частина.

Підготуйте заздалегідь дошку до уроку, запишіть тему, епіграф, розмістіть портрет письменника, ілюстрації до твору та зображення роботи Мікеланджело «Мойсей»

1.Привітайтеся з учнями, проведіть вправу «Створи собі гарний настрій» Попросіть дітей посміхнутися один одному, сказати добре, лагідне слово. Поділіть клас на дві групи, визначте лідерів групи та дайте назву групам

II. Актуалізація знань

1. Проведіть бесіду про розділ літератури, який вивчається, твір та його автора.
2. Проведіть усно вправу «Так чи Ні?» і впевніться у знаннях учнів біографії О. Генрі. (Учні піднімають картки – (Додаток 1))
3. Проведіть письмово тестування за змістом новели.(Додаток 2)

III. Мотивація. Очікувані результати

Повідомте тему, мету та епіграф до уроку. Запропонуйте записати в зошити.(Додаток 7.)

IV. Вивчення нового матеріалу.

1.Переказ ключових епізодів твору.

2.Особливості композиції новели.

Запропонуйте попрацювати в групах і визначити особливості композиції новели.(Додаток 9)

4.Вправа «Коло ідей»

Запропонуйте визначити тему та ідею твору. Підведіть до думки про показ письменником різних типів ставлення до життя й людей, про гуманізм твору.

5. Вправа «Скарбничка слів»

Запропонуйте звернутися до словника і визначити значення слова гуманізм, що звучить у записі теми уроку. Попросіть знайти синонім до цього слова та спільнокореневі слова.

5. Характеристика Бермана.

Повідомте, що Берман сьогодні стане героєм уроку, оскільки він заплатив своїм життям за життя Джонсі. Визначте перше враження, яке справив цей герой на учнів. Для кращого розуміння цього героя запропонуйте попрацювати в групах.

6. Робота в групах.

Група 1 Дібрати цитати до характеристики Бермана. Інсценуйте розмову дівчат після вчинку Бермана(Додаток 4)

Група 2 Вправа «Гронування»

Запропонуйте із запропонованих якостей людей вибрати ті, які притаманні Берману та створити асоціативне гроно. (Додаток 6)

7. Презентація роботи в групах.

Учні обговорюють в групах завдання, лідер презентує висловлювання. Вчитель робить узагальнення про найкращі риси характеру Бермана : милосердя, доброту, співпереживання і щиросердність, вміння розділити чужий біль, вчасно підтримати у важку хвилину, розважити в горі і біді.

8. Вправа «Коло ідей»

Робота з портретною характеристикою Бермана. Звернути увагу на образ Мойсея. Розглянути зображення роботи Мікеланджело «Мойсей» Пригадати, що вони знають про нього і який зв'язок можна провести із образом Мойсея. Зробити висновок про духовну велич Бермана. Запропонувати пояснити назву новели. Підвести учнів до думки про те, що цей листок став останнім малюнком у житті художника і вічним шедевром у житті Джонсі і Сью. Спираючись на отримані дані, попросити учнів визначити ідею твору. (найголовніша цінність – людське життя; возвеличення сили людських почуттів, здатних перебороти найстрашніше.)

Обговоріть символіку плюща як вічного життя і символу смерті.

9. Складання сенкану

Запропонувати учням створити творчу лабораторію і спробувати створити сенкан на тему «Берман» Представлення робіт групами.

10. Робота над епіграфом уроку.

Запропонувати учням висловити свою думку щодо епіграфа до уроку, чи погоджуються вони з цим твердженням; визначити образ, який уособлює ідею християнської любові у творі.

У. Підсумок уроку. Оцінювання

Запитайте учнів, що для них на уроці було цікавим, повчальним, важливим.

Вправа «Мікрофон»

Запропонуйте закінчити речення...

О. Генрі допоміг мені зрозуміти, що...

Запропонуйте лідерам груп оцінити роботу своїх груп.

Оцініть досягнення учнів на уроці, їх діяльність. Подякуйте за співпрацю.

Оголосіть домашнє завдання.

Зробіть невеличкий підсумок уроку про активну життєву позицію людини і запропонуйте послухати поезію Л. Сліпенко «Творіть добро».(Додаток 10)

Додаток 1

Вправа «Так чи ні?»

- 1) Справжнє ім'я О. Генрі Вільям Сідні Портер. Так чи ні?
- 2) О. Генрі – американський письменник. Так чи ні?
- 3) Вихованням хлопця в дитинстві займався батько. Так чи ні?
- 4) В 15 років став фармацевтом в аптеці батька. Так чи ні?
- 5) О. Генрі мав власну газету. Так чи ні?
- 6) Псевдонім у письменника з'явився саме у в'язниці. Так чи ні?
- 7) Секрет свого псевдоніма письменник не розкрив. Так чи ні?
- 8) Між 1904- 1910 р. вийшло 9 збірок новел. Так чи ні?
- 9) Життя О. Генрі було важким, повне випробування. Так чи ні?
- 10) Жанр, в якому працював О. Генрі – це новела. Так чи ні?
- 11) Письменник прожив 48 років, з них близько 10 років займався літературною діяльністю. Так чи ні?
- 12) Літературна спадщина О. Генрі – 273 новели, роман «Королі й капуста

Додаток 2

Тестові завдання за змістом новели «Останній листок»

- 1) Нагорі триповерхового будинку знаходилась:
а) студія Сью і Джонсі; б) майстерня Бермана; в) художній клас.
- 2) Як лікарі називали чужинця, що розгулював по колонії в листопаді?
а) пташиний грип; б) пневмонія; в) чума.
- 3) Джонсі захворіла на ...
а) грип; б) пневмонію; в) сухоти.

- 4) Про що мріяла Джонсі?
 - а) навчитись грати на фортепіано; б) вийти заміж;
 - в) написати фарбами Неаполітанську затоку.
- 5) Що Джонсі рахувала у зворотному порядку:
 - а) галок на дереві; б) листя на площі; в) зірки на небі.
- 6) Джонсі сказала, що помре, коли:
 - а) впаде останній листок; б) прийде зима; в) пташки відлетять у вирій.
- 7) Старий Берман був...
 - а) лікарем; б) письменником; в) художником.
- 8) Берман мешкав на ...
 - а) першому поверсі; б) другому; в) третьому.
- 9) Берман заробляв собі на хліб тим, що ...
 - а) малював вивіски на рекламу; б) позував молодим художникам;
 - в) продавав картини.
- 10) Що написав Берман?
 - а) останній листок площі; б) останній пейзаж; в) портрет Джонсі.
- 11) «...Борода у нього (Бермана), як у скульптури Мікеланджело:
 - а) Голіафа; б) Мойсея; в) Давида.
- 12) Що мріяв створити художник?
 - а) шедевр б) картину в) скульптуру.

Додаток 3

Словник термінів

Оповідання – невеликий прозовий твір про одну чи кілька подій із життя персонажа

Новела – невеликий за обсягом прозовий епічний твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом.

Композиція – будова твору, особливості розташування частин, епізодів.

Ідея – основна думка художнього твору.

Тема – коло життєвих явищ, зображених у творі.

Іронія – засіб комічного, прихована насмішка.

Додаток 4.

Завдання для групи 1.

Читання уривків з коментарем, які найкраще характеризують Бермана.

Інсценізуйте розмову Сью і Джонсі про вчинок Бермана

Додаток 5.

Завдання для групи 2

Вправа «Грунування»

З перелічених якостей людей виділіть ті, що були притаманні Берману.

Створіть асоціативне гроно

Додаток 6.

Список характеристик до вправи «Грунування»

Вміння співчувати	Почуття відповідальності
Мудрість	Дисциплінованість
Мужність	Правдивість
Небайдужість	Доброта
Цілеспрямованість	Щедрість
Готовність до самопожертви	Тактовність
та інші	Чуйність

Додаток 7

Епіграф до уроку

Найцінніший скарб на землі – християнська
любов.
О.

Генрі

Додаток 8

Картки із написом «ТАК», «НІ» (за кількістю учнів у класі)

Так

Ні

Додаток 9

Особливості композиції новели.

<i>Експозиція</i>	<i>Зав'язка</i>	<i>Кульмінація</i>	<i>Розв'язка</i>
Розмова Сью з лікарем про хворобу Джонсі	Прихід Бермана	Берман малює останній листок для хворої Джонсі	Одужання Джонсі

Додаток 10

Вірш Л.Сліпенко

*Творить добро, щоб крацим став цей світ,
Не знали горя щоб старі й малі.
Страждання нищить нанівець,
Свій слід залиште на землі.
Теплом своїм ви серце обігрійте
Тому, хто вже наругу притерпів.
Тому, кому терпіть не сила,
Хто горе побороти не зумів.
Байдужими не станьте тільки
І пам'ятайте, що ми – люди.
Творить добро, піклуйтеся про інших –
І посвітлішає усюди.*

Додаток 12

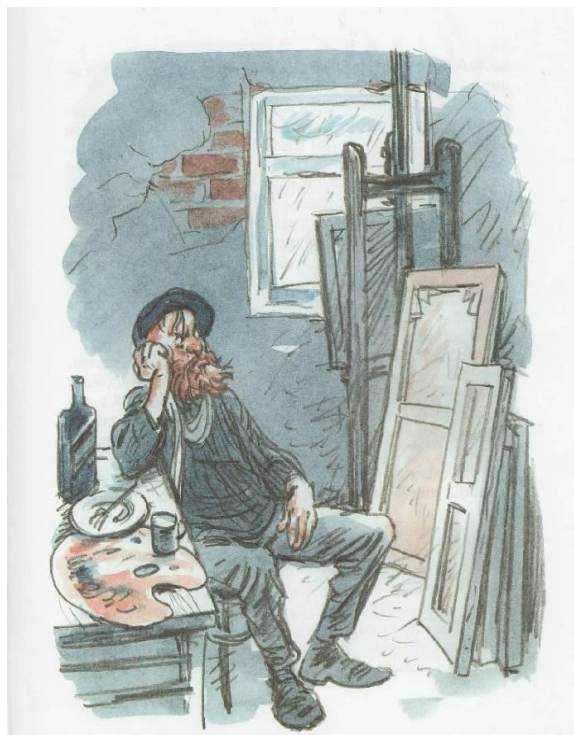
Сенкан «Мойсей»

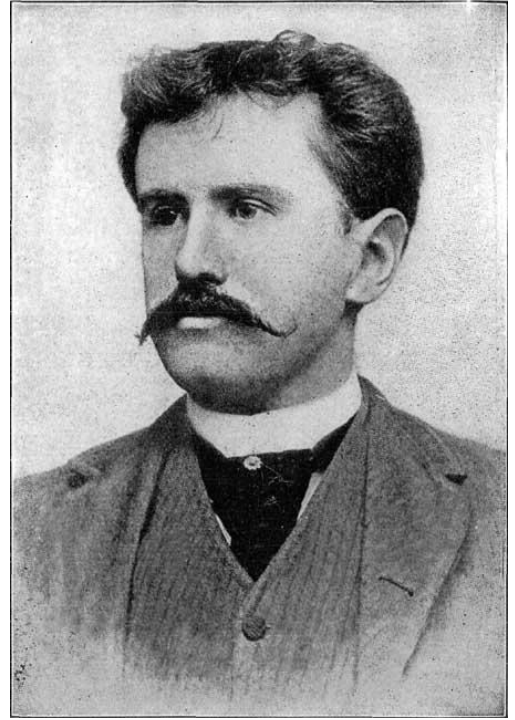
Милосердний, добрий
допомагає, переживає, піклується
створив справжній шедевр
(морально виростає в наших очах)
(перетворюється на символ самопожертви)
Гуманіст

Додаток 11

Випереджуючі завдання

Знайти відомості про Мойсея як біблійного героя
Знайти значення символу плюща

Джеймс Олдрідж «Останній дюйм». Проблема між батьками й дітьми.

Параняк Наталія Ігорівна, учитель зарубіжної літератури
Івано-Франківської ЗОШ І-ІІІ ступенів

Цільова група:

учні 7 класу

Тривалість: 45 хв.

Мета:

- ознайомити учнів із життям і творчістю письменника, зі змістом оповідання;
- навчити визначати ключові епізоди;
- формувати основну думку твору;
- розвивати вміння обстоювати власну думку;
- визначати основну проблему твору;
- сприяти формуванню культури зв'язного мовлення;
- формувати кращі людські якості.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- короткі відомості про письменника;
- основні факти життя і творчості Дж. Олдріджа;
- розкривати тему «Олдрідж і Україна»;
- розуміти проблему твору;
- вміти давати характеристику героям;

може:

- аналізувати ситуацію,
- прогнозувати майбутні результати,
- висловлювати власну думку.

Методи і техніки:

Робота в групах

Обладнання:

- портрет письменника;
- ілюстрації до біографії;
- видання твору;
- ілюстрації до нього;
- підручник для 7 класу;
- словник;
- допоміжні матеріали.

Додаток

1. Дібрати цитати до образу Бена.
2. Дібрати цитати до образу Деві.
3. Діамантова діаграма
4. Прислів'я та вислови відомих людей про сім'ю.

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1. Повідомте учням тему та мету уроку (*запишіть на дошці*)

2. Основна частина

2.1. Нагадайте учням правила роботи в групах. Розподіліть дітей на 2 групи. Попросіть, щоб кожна зайняла місце за окремим столом. Оголосіть учням, що на збір інформації відводиться 15 хв. Заохочуйте учнів, допоможіть їм, якщо буде потреба.

1 група працює над біографією Дж.Олдріджа (*вибирають факти біографії письменника*)

2 група виконує завдання за комп'ютером (*шукає інформацію про перебування Олдріджа на Україні*)

- 2.2.** Запропонуйте учням відповіді на питання, які допоможуть зрозуміти головну думку твору.
- Що ви можете сказати про взаємини між близькими людьми, скажімо, між батьками і дітьми?
 - Що впливає на ці взаємини?
 - Що треба зробити, щоб взаємини були надійними, щоб не було відчуженості між людьми взагалі?
- 2.3.** Запишіть на дошці найголовніші висновки в «асоціативне серце». Учні записують на підготовлених «серцях» асоціації і наклеюють їх на ватман навколо серця зі словом «сім'я», групуючи найпоширеніші та оригінальні.

СІМ'ЯСІМ'Я

- 2.4.** Запропонуйте учням відповіді на запитання: «У чому проявляється своєрідність проблеми батьків і дітей в оповіданні «Останній дюйм» Дж. Олдріджа?»
- 2.5.** *Робота над додатком 1 і додатком 2.*
- ✓ Яким було ставлення батьків до Деві?
 - ✓ Якими були стосунки між батьком і сином під час польоту?
 - ✓ Чи намагався батько налагодити стосунки з сином?
 - ✓ Чому Деві заплакав під час польоту?
 - ✓ Чи небезпечна ця поїздка? Чому?
 - ✓ Чи вдалося врятуватись Бенові і Деві?
 - ✓ Чи змінилось ставлення батька до сина?
 - ✓ Чи є майбутнє у їх стосунках?
- 3. Підбиття підсумків уроку.** *Робота над додатком 3 і додатком 4*
- Попросіть учнів записати висновки в зошит.
- Взаємини між батьками і дітьми завжди були серйозною проблемою
 - Найстрашніше за все байдужість
 - Найбільше залежить від батьків, тому що в них більший життєвий досвід
- 3.1.** Оголосіть домашнє завдання:
Підготувати розповіді героїв про пережиті ними події і почуття
- 3.2.** Подякуйте учням за роботу на уроці.

Додаток № 1

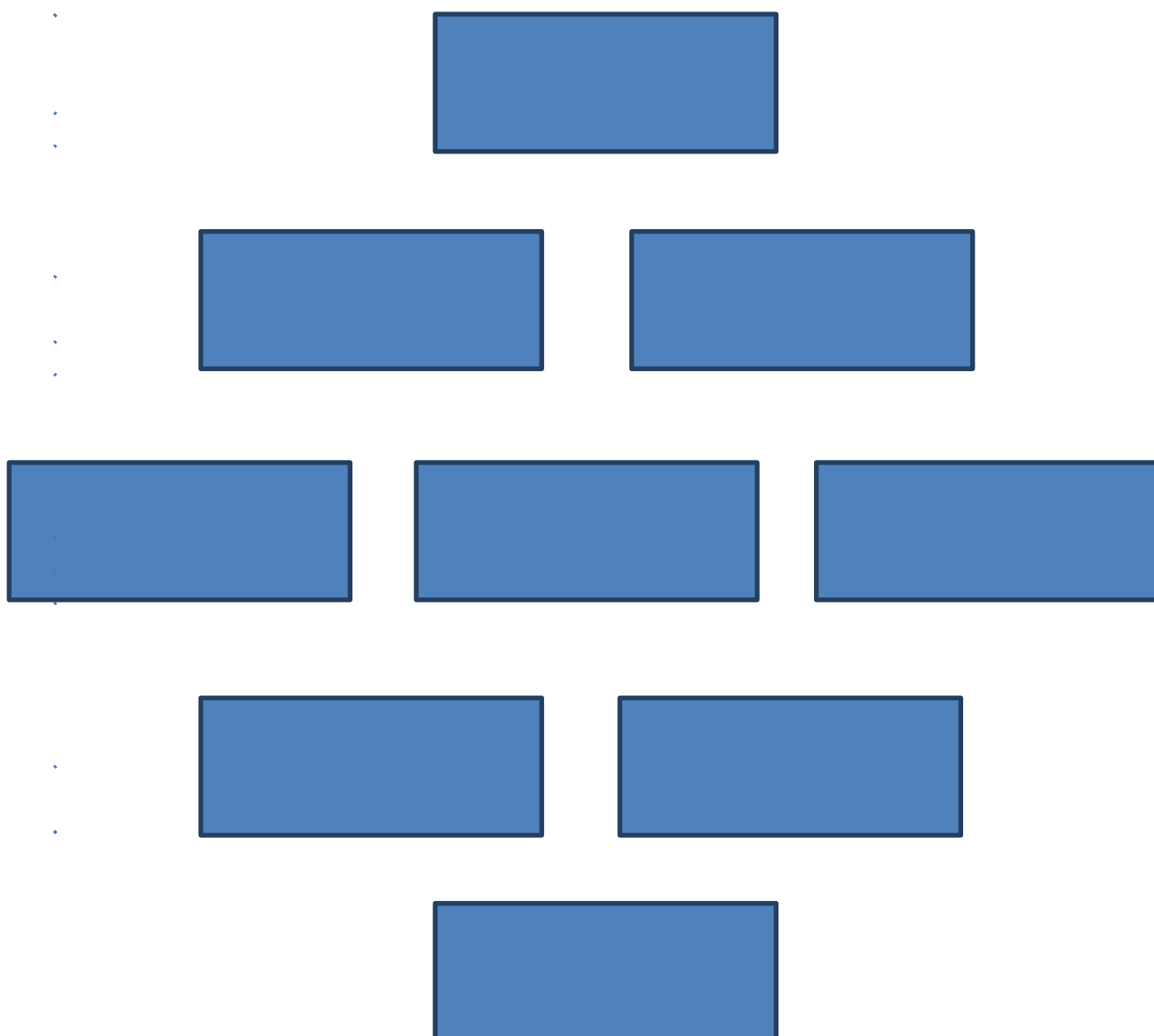
Риси вдачі Бена	Цитати
Досвідчений	
Любить свою справу	
Роздратований	
Різкий	

Сильний	
Витривалий	
Прагне будь-що вижити і врятувати сина	

Додаток № 2

Риси вдачі Деві	Цитати
Розгубленість	
Страх	
Розпач	
Біль	
Кмітливість	
Витривалість	
Добра пам'ять та розум	
Відповідальність	

Додаток № 3
«Діамантова діаграма»

Додаток 4

«Хто не поважає молодшого – той і старшого не буде поважати»

(Туркменське прислів'я)

«Умієш дітей родити – умій же їх навчати»

«Учи дітей не страхом, а ласкою»

(Українське народне прислів'я)

«Сім'я – це первинне середовище, де дитина повинна вчитися робити добро

(В. Сухомлинський)

«Кожна людина несе відповідальність перед усіма людьми за всіх людей і за все»

(Ф.Достоевський)

«Людина створена для щастя, як птах для польоту»

(В.Г. Короленко)

Утілення в образі Айвенго найкращих лицарських чеснот. Перемога над підступністю.

*Галина Пурська, учитель зарубіжної літератури
Великопільського НВК “ЗОШ I-III ст. – ДНЗ”*

Цільова група:

- учні 7 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- проаналізувати образ головного героя роману, розкрити його роль у втіленні авторських ідеалів;
- розвивати навички виразного читання, вміння характеризувати художній образ;
- сприяти вихованню моральних якостей учнів.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- зміст роману В.Скотта “Айвенго”.

розуміє:

- значення образу Айвенго.

вміє:

- працювати з цитатним матеріалом, текстом підручника;
- скласти характеристику образу Айвенго;
- оцінювати вчинки головного героя;

може:

- систематизувати навчальний матеріал, аналізувати прочитане;
- логічно та виразно висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення.
 - розкрити значення образу Айвенго, довести, що в образі героя втілені найкращі риси лицарських чеснот;

Методи і техніки:

проблемний аналіз;

дискусія;

евристична бесіда;

метод випереджувального навчання.

Обладнання:

Текст роману; словники (по 1 примірнику на парту); виставка учнівських малюнків; зображення щита героя; художній фільм “Балада про лицаря Айвенго”.

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Епіграфи до уроку.

Додаток 2. Картки з випереджувальним завданням

Додаток 3. Послідовність подій роману.

Додаток 4. Інтерв’ю з героєм роману

Додаток 5. Репортаж журналіста про лицарський турнір в Ашбі.

Додаток 6. Розповідь Ребекки.

Додаток 7. Життєві сходи Айвенго.

Додаток 8. Пам’ятка сенсу справжнього життя лицаря.

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1. Привітайтеся з учнями. Скажіть їм, що вони мають бути вільними у своїх думках, впевненими в своїх виступах, активними під час уроку, і тоді всі отримають радість і задоволення. Зверніться до учнів зі словами:

- Сьогодні ми ще раз перенесемося в ті далекі часи середньовіччя, зануримось в епоху 12 століття. У передмові до роману “Айвенго” В. Скотт писав, що автор історичного роману має точно наслідувати природу. Він не повинен зображувати нічого, що не відповідає епосі. Однак письменник “може дозволити собі змалювати почуття і пристрасті героїв”.

У своєму романі Вальтер Скотт змалював історію через показ життя окремих людей, серед яких вирізняється образ лицаря Айвенго, що став утіленням духу середньовічного лицарства і найкращих людських якостей.

- У чому ж полягає приналежність цього образу?

- Які ідеали автор утілює у ньому?

1.2. Зверніть увагу учнів на різні епіграфи до уроку, які записані на дошці (*Додаток 1*) Запропонуйте учням записати тему уроку та епіграфи у зошитах і звернутися до тлумачного словника і спробувати пояснити, як епіграфи перекликаються із тлумаченням поняття “лицарство”. Скажіть, що ретельно попрацювавши над характеристикою головного героя, вони зможуть зрозуміти, які ідеали втілені в образі Айвенго

1.3. Нагадайте учням, що на попередньому уроці вони отримали випереджувальні завдання (*Додаток 2*). І попросіть їх зачитати повідомлення про середньовічне лицарство, кодекс лицаря, а також ознайомитися з основними якостями лицаря. Запропонуйте колективно обговорити запропоновані поняття, і висловити своє розуміння чи наділений цими рисами Айвенго. Попросіть прикріпити до дошки листочки, на яких записані основні якості лицаря Айвенго.

1.4. Допоможіть учням зробити висновок, що лицар – це стратег, а справжній стратег повинен уміти думати, діяти послідовно. Запропонуйте учням завдання на перевірку знання тексту роману та послідовності подій, роздайте їм дидактичні картки (*Додаток 3*). Запропонуйте учням прокоментувати виконане завдання та з'ясувати: доля якого лицаря стоїть у центрі роману.

2. Основна частина

2.1. Запропонуйте згадати історію Айвенго, попросіть учня, який отримав індивідуальне випереджувальне завдання (*Додаток 1*), дати інтерв'ю кореспондентові (*Додаток 4*).

2.2. Поставте учням запитання:

— Як ви вважаєте, який епізод в романі є найнапруженішим? Дозвольте учневі, який мав індивідуальне випереджувальне завдання (*Додаток 1*), запропонувати однокласникам репортаж з місця подій в Ашбі на дводенному лицарському турнірі (*Додаток 5*). З'ясуйте з учнями, що допомогло Айвенго отримати перемогу на турнірі? На наступне питання, що було з героєм після турніру, відповідь нам дасть прекрасна дівчина Ребекка (*Додаток 6*).

Запропонуйте учням зробити висновок зі сказаного та побудувати сходинки, які привели Айвенго до перемоги та слави (*Додаток 7*).

2.3. Нагадайте учням про те, що вони вже знають, який герб обрав собі Айвенго. А після всіх подій він може змінити свій герб. Запропонуйте їм це зробити і виконати творче завдання, намалювати свої варіанти герба Айвенго.

3. Підсумковий етап

3.1. Підведіть підсумки. Скажіть, що разом ми пересвідчилися, що пройшло майже два століття з часу написання чудового роману, але нетлінними залишаються людські цінності, які притаманні герою роману, славному лицарю

Айвенго. Чесність, шляхетність, почуття людської гідності, мужність, відвага, вірність, здатність до самопожертви в ім'я батьківщини чи друга мають і сьогодні непересічне значення.

Наголосіть на тому, що ви впевнені, що найкращі лицарські чесноти притаманні кожному учневі, і що вони надовго запам'ятають образи героїв роману.

3.2 Запропонуйте учням скласти пам'ятку сенсу життя справжнього лицаря і записати в зошити (Додаток 8).

3.3 Оцініть та подякуйте учням за роботу на уроці. Запитайте чи є у них запитання, що було цікавим та повчальним для них.

3.4 Дайте домашнє завдання (Дібрати цитати до характеристики жіночих образів у романі)

Додаток 1

Епіграфи до уроку

1. Лицарство - джерело найчистіших і найшляхетніших прихильностей, опора пригночених, захист ображених. (В.Скотт.)

2. Кожна епоха народжує свого героя. (корейське прислів'я).

Додаток 2

Картки з випереджувальними завданнями.

- написати повідомлення про середньовічне лицарство та кодекс лицаря.

- підготувати на листках словникові визначення основних якостей героя: честь, гідність, обов'язок, милосердя.

Додаток 3

Послідовність подій роману.

1. Лицарський турнір в Ашбі.

2. "У тій мальовничій місцевості веселої Англії..."

3. Вечеря непроханих гостей у Седріка Сакса.

4. Айвенго захищає Ребекку від страшної кари.

5. Леді Ровена - королева краси і кохання.

6. Викрадення Ребекки Бріаном де Буагільбером.

7. Сакси у полоні Фрон де Бефа.

Додаток 4

Інтерв'ю з героєм

1. Ваше походження.

2. Чому ваш батько вигнав вас із дому?

3. Кому ви служите?

4. Чому це не подобається вашому батькові?

5. А чому ви, сакс, пішли служити норманові Річарду?

6. Чому ви вирішили взяти участь в турнірі в Ашбі?

7. Чи були ви впевнені у своїй перемозі?

8. Чому ви, ще слабкий після поранення, кинулись на допомогу Ребеці?

9. Поясніть свій герб.

10. Чи можна вас вважати ідеальною людиною?

Додаток 5

Репортаж з лицарського турніру

Шановні гості! Дами та благородні лицарі! Ми присутні з вами на найнапруженіших змаганнях першого дня турніру.

Тільки що ми були свідками надзвичайно вправного виступу лицаря Позбавленого Спадку! Його перемога дивовижна! А сила і вправність неперевершені! Після короткого перепочинку лицар передав виклик на двобій всім лицарям-зачинщикам, надавши їм право самим встановити чергу.

Першим на виклик відповів непереможний барон Фрон де Беф, у чорному панцирі та з білим щитом, на якому намальована чорна бичача голова і з написом

«Стережися, ось я». Подивіться, над цим супротивником лицар Позбавлений Спадщини одержав легку, але рішучу перемогу: в обох лицарів списи переломилися, але Фрон де Беф втратив стремено.

Третя сутичка незнайомця відбувається з Філіпом де Мальвуазеном і є настільки ж успішною: гляньте, він з такою силою ударив барона списом у шолом, що ремінці луснули, а шолом звалився.

Четверта сутичка з Гранменілем. О, наш лицар не тільки вправний воїн, а дуже люб'язний і ввічливий. Молодий і гарячий кінь Гранменіля сахнувся вбік, а лицар Позбавлений Спадку замість скористатися перевагою, підняв спис і проїхав мимо. Гранменіль вражений таким вчинком суперника і сам визнає свою поразку!

Ви чуєте тисячі радісних голосів вітання! Принц і маршали одноголосно присуджують лицарю Позбавленому Спадщини приз цього дня – він отримує прекрасного коня в повному бойовому спорядженні, а ще він має обрати королеву краси й кохання. Хто ж вона – перша красуня нашого турніру?!

Гляньте! Та це ж прекрасна саксонська красуня леді Ровена!

Як неочікувано завершився перший день турніру. Ну що ж, чекаємо завтрашніх боїв.

Додаток 6

Розповідь Ребекки

Коли закінчувався другий день турніру, я уважно спостерігала за долею юнака, що врятував життя моєму батькові. І коли поранений лицар упав на арені, а ніхто не прийшов йому на допомогу, я наказала слугам взяти його на носі. Айвенго був дуже тяжко поранений, і тільки знання, отримані мною від праведної Міріам, могли його врятувати.

Ми з батьком направлялися до Йорка, але по дорозі, почувши про засідку лісових розбійників, наймана охорона втекла, покинувши нас напризволяще. Добре, що благородний Седрик Сакс погодився дозволити нам приєднатися до їхнього загону. Правда, це нас не врятувало.

Невдовзі на нас напали розбійники і привезли в якийсь замок. Я нічого не знала ні про долю батька, ні про долю пораненого юнака. Мене зачинили в маленькій кімнатці у високій вежі. З неї неможливо було вибратись. Коли переді мною з'явився хрестоносець, я зрозуміла, що порятунку не буде. Єдине, що мені лишалось, це викинутись з вікна вежі. Я сказала Бріану де Буагільберу, що швидше довірю своє життя Богові, ніж свою честь – тамплієрові. Залишившись в башті сама, я почала палко молитися Богові за надане мені заступництво, за батька і за пораненого християнина, що потрапив до рук своїх ворогів.

Стара саксонка Ульріка дозволила мені доглядати пораненого юнака. Я дуже боялась, що йому стало гірше. Айвенго зразу ж почав мене розпитувати про долю свого батька та леді Ровени. А я старалась, як могла, його заспокоїти. Саме в цей час почався наступ на замок. І я, дивлячись у бійницю, розповідала Айвенго про те, що відбувається на дворі. Особливо мене вразив своєю надзвичайною силою і міццю лицар у чорних обладунках.

Коли замок запалав, я дуже боялась за долю батька і пораненого Айвенго. І тут в кімнату увірвався закривавлений тамплієр. Він схопив мене на руки і, незважаючи на мої крики і спроби вирватись, потягнув на коня.

Бріан де Буагільбер привіз мене в пресепторію Темплстоу і спробував заховати в одній із келій. А пізніше тамплієри звинуватили мене в чаклунстві і засудили до спалення на вогнищі. Єдиною можливістю врятуватись була вимога Божого суду. На знак вимоги двобою я кинула до ніг великого магістра свою рукавичку. Мені дали на пошук захисника два дні.

Через два дні я чекала страти. І коли вже хотіли оголосити мені вирок, з'явився довгоочікуваний захисник. Це був Айвенго. Він ще був дуже слабким

через поранення, але готовим відстоювати справедливість. Його перемога була справжнім рішенням Божого суду.

Додаток 7

Життєві сходи Айвенго

1. Соціальний стан – представник шляхетного роду.
2. Християнська віра – захищав віру серед язичників у Палестині.
3. Участь у турнірах .
4. Поклоніння дамі серця.
5. Ставлення до долі народу.
6. Ставлення до скривджених.

Додаток 8

Пам'ятка сенсу життя справжнього лицаря

Мета: Батьківщина, лицарська честь, християнська віра, подвиг.

Ознаки: хоробрість, шляхетність, щедрість, великодушність, доблесть, відвага.

Філософія: лицарська честь.

Гасло :”Ганьба і сором – страшніше за кончину”.

Віра у внутрішні можливості людини, подолання нею життєвих випробувань, здатність до порозуміння (Джеймс Олдрідж «Останній дюйм»)
*Юлія Сабат, учитель зарубіжної літератури
Яворівської ЗОШ I-III ступенів №2*

Цільова група:

- учні 7 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- розкрити ідейно-художні особливості твору Джеймса Олдріджа «Останній дюйм»;
- вчити аналізувати характер літературних героїв через їхні вчинки;
- удосконалити навички аналізу тексту;
- розвивати творче мислення;
- формувати підприємницькі компетентності.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень:

знає:

- зміст оповідання Джеймса Олдріджа «Останній дюйм»;

розуміє:

- символічність назви оповідання;
- відображені в творі проблеми взаємин між батьками й дітьми, утвердження сімейних цінностей;

вміє:

- працювати з цитатним матеріалом, текстом підручника;
- аналізувати душевний стан;
- оцінювати вчинки головного героя;

може:

- систематизувати навчальний матеріал, аналізувати прочитане;
- логічно та виразно висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення;
- висловлюють своє ставлення до проблеми оповідання.

Методи і техніки:

- дослідження тексту;
- робота в групах;
- евристична бесіда;
- вправа «Виправ помилки».

Обладнання:

- підручник «Світова література. 7 клас»;
- комп'ютер, мультимедійна дошка, нетбуки;

- картки з завданнями для груп.

Допоміжні матеріали:

1. Додаток 1. Ілюстрація, яку треба скласти з пазлів.
2. Додаток 2. «Виправи помилки».
3. Додаток 3. Зображення акул.
4. Додаток 4. Завдання для групи 1.
5. Додаток 5. Завдання для групи 2.
6. Додаток 6. Завдання для групи 3.
7. Додаток 7. Завдання для групи 4.
8. Додаток 8. Прислів'я та вислови про сім'ю.

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1. Перед уроком розкладіть на парти конверти з пазлами. Оголосіть, що урок почнете з розминки. Скажіть учням, що вони будуть працювати в парах. Запропонуйте їм познайомитися з вмістом конвертів і скласти з пазлів картинку (*Додаток 1*). Попросіть учнів дати їй назву і записати на дошці.

1.2. Запитайте учнів, чи має виконане завдання зв'язок із твором Джеймса Олдріджа «Останній дюйм». Підсумуйте сказане школярами і запропонуйте їм записати в зошитах тему уроку частково, залишивши місце для продовження «Здатність до порозуміння...». Скажіть, що вони зможуть доповнити запис теми, проаналізувавши стосунки Бена з Деві. Нагадайте дітям, що основною проблемою оповідання Джеймса Олдріджа є відносини між батьком та сином.

1.3. Для того, щоб з'ясувати, якими були відносини між батьком та сином використайте техніку «Виправ помилки» (*Додаток 2*). Похваліть учнів, які швидко і правильно впорались із завданням. Підсумуйте, що стосунки між батьком і сином напружені. Скажіть дітям: «Ми бачимо глуху стіну відчуження між ними, абсолютне нерозуміння. Таким чином Джеймс Олдрідж піднімає й загострює увагу читача на проблемі взаємин батьків і дітей. Як вирішує цю проблему письменник, ми дослідимо з вами на сьогоднішньому уроці.»

2. Основна частина

2.1. Оголосіть, що час розпочинати дослідження. Для цього запропонуйте учням обрати зображення одного із видів акул (*Додаток 3*). Попросіть їх об'єднатися в групи.

2.2. Запросіть групи зайняти свої робочі місця - столи, посередині яких розміщені фішки-емблеми груп (*Додаток 3*).

2.3. Роздайте картки з завданнями для груп (*Додатки 4,5,6,7*). Запропонуйте ознайомитися із завданнями і з'ясувати, чи все зрозуміло. Проконсультуйте учнів. Оголосіть учням, що на виконання завдань їм відводиться 15 хвилин. Заохочуйте учнів до співпраці в групах та вільного висловлювання своїх міркувань. За потреби допомагайте.

2.4. Оголосіть, що час, відведений на виконання завдань, вийшов. Порадьте учням почати такими словами: «Проаналізувавши інформацію, отриману від , можна зробити висновок, що Ми вважаємо, що... оскільки (позаяк)..., наприклад, Отже...».

2.5. Поставте учням запитання:

- Який рецепт пропонує автор для подолання відчуження між батьком та сином?
- Невже потрібна була екстремальна ситуація, щоб наші герої розгледіли одне одного?
- Як ви вважаєте, «останній дюйм» у відносинах рідних людей подолано?

2.6. Запропонуйте дописати тему уроку.

3. Підсумковий етап

3.1. Підведіть підсумки. Скажіть, що разом ми пересвідчилися: Бен і Деві зробили важливі кроки назустріч один одному, проте останній дюйм для льотчика в оповіданні – той відрізок, який треба подолати, щоб вдало приземлитися. Він є вирішальним і вимагає уважності, зосередженості. Такий останній дюйм, від якого залежить доля людини, може бути і в стосунках людей. Ми з'ясували, що батько і син подолали його, повертаючись додому, та останній дюйм в стосунках ще належить усунути.

3.2. Пропоную вам прочитати вислови та прислів'я (*Додаток 8*) і визначити, які з них варто використати Бену для того, щоб налагодити спільну мову із сином

3.3. Оцініть діяльність учнів на уроці. Подякуйте за роботу на уроці, за співпрацю. Побажайте дітям, щоб «останній дюйм» у їхньому житті - чи то в навчанні, чи в стосунках з друзями, чи в родині, був завжди успішно подоланий. Будьте завжди сильні та впевнені в собі, будьте готові до труднощів, ставайте кожного разу міцніші та сильніші!

3.4. Оголосіть домашнє завдання: Напишіть етюд «Щаслива родина».

Додаток 1

Додаток 2

«Виправи помилки»

- ✓ Деві розумів, що батько дуже любить з ним розмовляти.
- ✓ Хлопчик з задоволенням полетів з батьком на острів.
- ✓ Коли літак піднявся у небо, Бен зовсім не жалкував, що взяв із собою сина.

Додаток 3

Додаток 4
Завдання для групи 1
Створити слайд «В літаку»

1. Продовжте цитату з оповідання своєю розповіддю. «Бен узяв з собою хлопчика на "Остер", який страшенно кидало на висоті двох тисяч футів над узбережжям Червоного моря, і чекав... ».
2. Запишіть дієслова, які використовуватиме оповідач для передачі стану Бена і Деві.

Бен	Деві

3. Дайте відповідь на запитання: Які почуття переповнюють душу хлопчика і батька? Чому?
4. Презентуйте свою роботу.

Додаток 5
Завдання для групи 2
Створити слайд «На острові»

1. Продовжте цитату з оповідання своєю розповіддю. « - А хто-небудь знає, що ми тут? - спитав Деві спітнілого від сну батька, коли той знову збирався спуститися під воду. »
2. Запишіть дієслова, які використовуватиме оповідач для передачі стану Бена і Деві.

Бен	Деві

3. Дайте відповідь на запитання: Які почуття переповнюють душу хлопчика і батька? Чому?
4. Презентуйте свою роботу.

Додаток 6

Завдання для групи 3

Створити слайд «Деві - льотчик»

1. Продовжте цитату з оповідання своєю розповіддю. «Ось що треба зробити, Деві, - повільно вів батько. - Потягни важіль газу на дюйм, не більше.»
2. Запишіть дієслова, які використовуватиме оповідач для передачі стану Бена і Деві.

Бен	Деві

3. Дайте відповідь на запитання: Які почуття переповнюють душу хлопчика і батька? Чому?
4. Презентуйте свою роботу

Додаток 7

Завдання для групи 4

Створити слайд «На землі»

1. Продовжте цитату з оповідання своєю розповіддю. «Ось що треба зробити, Деві, - повільно вів батько. - Потягни важіль газу на дюйм, не більше.»
2. Запишіть дієслова, які використовуватиме оповідач для передачі стану Бена і Деві.

Бен	Деві

3. Дайте відповідь на запитання: Які почуття переповнюють душу хлопчика і батька? Чому?
4. Презентуйте свою роботу.

Додаток 8

Хто не поважає молодшого – той і старшого не буде поважати. (Туркменське народне прислів'я)

Умієш дітей родити – умій же їх навчити.

Учи дітей не страхом, а ласкою.

Сім'я – це первинне середовище, де дитина повинна вчитися робити добро.

(В. Сухомлинський)

Ласкою завжди досягнеш більшого, ніж грубою силою. (Езоп)

Рюноске Акугатава «Павутинка». Утілення ідеї про моральну справедливість у новелі. Філософський зміст твору. Підтекст. Художні образи новели

Цільова група:

учні 7 класу

Тривалість:

45 хв.

Мета:

розкрити ідейно-художній зміст новели ;
схарактеризувати образ головного героя твору, акцентувавши увагу учнів на тих особистісних рисах Кандата, що знищили в ньому моральність;
формуванню навички проблемного аналізу художнього твору;
сприяти становленню активної життєвої позиції дітей.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

зміст новели Р. Акугатави "Павутинка";

розуміє:

значення новели Р. Акугатави "Павутинка" як унікального набутку духовного людського досвіду;

вміє:

працювати з цитатним матеріалом, текстом підручника;

складати характеристику образу Кандата;

оцінювати вчинки головного героя;

може:

систематизувати навчальний матеріал, аналізувати прочитане;

логічно та виразно висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення;

брати відповідальність за свої вчинки та їх наслідки.

Методи і техніки:

проблемний аналіз;

дискусія;

евристична бесіда;

метод випереджувального навчання;

метод "Прес";

літературна реконструкція;

Обладнання:

підручник «Світова література. 7клас»;

літературознавчий словник;

репродукції картин;

презентація.

Допоміжні матеріали:

Додаток 1. Зразок оформлення дошки

Додаток 2. Літературознавчий словник

Додаток 3. Літературна реконструкція

Додаток 4. Цитати з Біблії

Додаток 5. Репродукції зображення раю і пекла

Додаток 6. Метод «Прес»

Додаток 7. Презентація

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1. Перед уроком підготуйте дошку, використовуючи за зразок *Додаток 1* (можна самому записати тему, цитати або ж використати мультимедіа).

На початку уроку скажіть учням, що життя Акутагави Рюноске небагате зовнішніми подіями – та й прожив він усього тридцять п’ять років, дванадцять із яких присвятив цілковито лише творчості. Майбутній письменник народився в Токіо 1 березня 1892 року – в день Дракона і місяць Дракона. Оскільки дракон у світогляді японців – істота ідеальна і священна, то батьки дали хлопчику відповідне ім’я – Рюноске (“рю” – ієрогліф дракона). Хлопчик з’явився на світ, коли його батькам було вже за тридцять – а це в Японії того часу вважалося поганою прикметою. Тому, дотримуючись давньої традиції, батьки зробили вигляд, ніби дитину їм підкинули, і віддали її на всиновлення дядьку. Так Рюноске прийняв дядькове прізвище – Акутагава, а рідне – Нііхара – загубилося в часі.

1.2. Запропонуйте учням переглянути презентацію (Додаток 7), після - продовжити думку: "Мікрофон" - Мене вразило те, що... .

2. Основна частина

2.1. Попросіть учнів, щоб вони переглянули допоміжний матеріал (Додаток 2), спільно повторіть поняття «новела», «притча», «підтекст». Визначте, що між цими поняттями спільного й відмінного. Запропонуйте передбачити, що може означати назва твору "Павутинка".

2.2. Для того, щоб з’ясувати, чи всі учні прочитали новелу, використайте техніку «Літературна реконструкція».

Роздайте учням дидактичні картки з хаотично розташованими цитатами, що відображають зміст твору. Завдання: відновити авторську послідовність (Додаток 3). По закінченню зачитайте ключ. Відзначте тих учнів, хто виконав завдання правильно.

2.3. Запропонуйте учням дискусію, яка допоможе проаналізувати, чому Будда обрав для порятунку Кандата. Зверніться до Додатка 4 - нехай учні висловляться щодо розуміння цитат.(Пам’ятайте, що можете бути тільки пасивним спостерігачем, прислухайтеся до дискусій у групах, намагайтеся запам’ятати висунуті аргументи, втручайтеся тільки у випадку суперечки або конфлікту.)

2.4. Запишіть на дошці найголовніші висновки. Можете на цьому етапі висловити своє ставлення щодо вибраних аргументів. Акцентуйте увагу на тому, що життя кожної людини зазнає кінця, але яким він буде, залежить від кожного особисто.

2.5. Продемонструйте класу репродукції картин, що зображають Пекло і Рай (Додаток 5)- запитайте: -Чи відповідає зображене на картині настрою новели? Чи мала б людина змінитися після того, як побувала у пеклі? До чого вас спонукає опис та зображення Раю?

Який уривок з твору "Павутинка" обнадіює спостерігача?

Висловіть своє ставлення до того, чому Кандата не зміг вибратися з пекла, заповнивши листівку (Метод "Прес"- Додаток 6).

Разом з учнями зробіть висновок, що у житті завжди є право вибору, є місце для порятунку і прощення, але тільки після щирого каяття. Підсумуйте, звернувшись до попередньо заповненої таблиці.

Добро	Будда під впливом краси Раю допомагає Кандаті.
	Кандата пожалів павука.
	Павутиння використав Будда для порятунку з Пекла грішника.
	Зла і безсердечна людина не достойна жити у Раю.
Зло	Кандата – вбивця.
	Пекельні муки грішників у Раю.
	Кандата не хоче допомогти таким, як сам.

Запитайте: - Що завадило Кандаті вибратися з пекла?

- Як події твору можна поєднати із сучасним життям?

3. Підсумкова частина

3.1. «Лист до самого себе». Учні пишуть лист самі до себе, у якому перелічують усе, що вони мають намір змінити за результатами заняття. Лист кладуть у конверт, адресований собі. Через чотири-шість тижнів після заняття лист надсилають. Це буде ввічливе нагадування самому собі від себе учасника.

3.2. Оголосіть домашнє завдання: заповнити таблицю «Спільні риси новел О.Генрі «Останній листок» і Р. Акугатави «Павутинка»; усно підготувати власну кінцівку новели «Павутинка».

3.3. Подякуйте учням за співпрацю. Оцініть їхню роботу на уроці.

Додаток 1

Зразок оформлення дошки

Рюноске Акугатава «Павутинка». Утілення ідеї про моральну справедливість у новелі. Філософський зміст твору. Підтекст. Художні образи новели

Життя окремої людини має сенс лише тоді, коли вона допомагає зробити життя інших людей красивішим і шляхетнішим.

А. Ейнштейн

Йти на Небо сходами добрих справ, ось сенс життя і наш земний іділ.

Е. Рєзнікова

Кожес помиляє. Але не кожен насправді живе.

В. Волиц

Додаток 2

Літературознавчий словник

Прїтча — це повчальна розповідь з історії чи навколишнього життя, мета якої викласти духовні чи моральні істини.

Новела (італ. novella, від лат. novellus — новітній) — невеликий за обсягом прозовий епічний твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом, сконденсованою та яскраво вимальованою дією.

Підтекст — прихований, внутрішній зміст висловлювання.

Додаток 3

Літературна реконструкція

1. Вирішивши перепочити, Кандата повис на павутинці й зиркнув униз.

2. Там, на дні пекла, у Кривавому озері борсався Кандата.

3. Якось, мандруючи густим лісом, він побачив, як через стежку повзе павучок. Кандата підняв було вже ногу, готуючись його роздушити, та враз передумав.

4. А тим часом тисячі й тисячі грішників видиралися з темряви над Кривавим озером.
 5. А лотосу до всього байдуже. Його білий, як перлина, цвіт похитував вінчиками коло ніг Будди.
 6. Будда пройшов понад озером, потім став і крізь листя лотосів, що вкривали поверхню води, подивився вниз.
- Ключ: 1- 6; 2- 3; 3-2; 4-1; 5-4; 6-5.

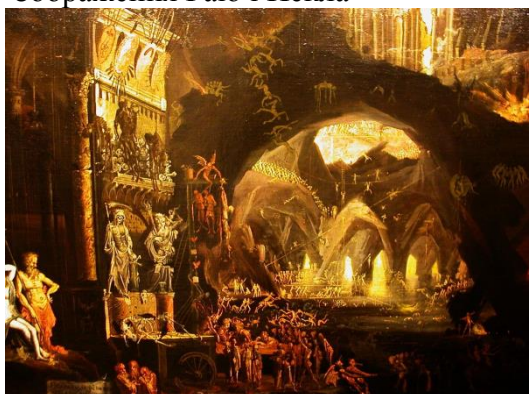
Додаток 4

Цитати з Біблії (обговорюються в групах)

1. «А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!» Ефесян 4:32
2. «У Бога немає нічого неможливого» Лк. 1:37
3. «Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!» Ів.13:34
4. «А тепер залишаються віра, надія, любов, оці три. А найбільша між ними любов!» 1 посл. Коринфянам 13:13

Додаток 5

Зображення Раю і Пекла

Додаток 6

Метод "Прес" (Кожному учневі попередньо роздано картку)

ПОЗИЦІЯ

Я

вважаю,

що

(висловіть свою думку, поясніть у чому полягає ваша точка зору)

ОБГРУНТУВАННЯ _____ тому, що

(наведіть причину появи цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази на підтримку вашої позиції)

ПРИКЛАД

наприклад

(наведіть факти, які демонструють ваші докази, вони зміцнять вашу позицію)

ВИСНОВКИ _____ *тому*

(узагальніть свою думку, зробіть висновок про те, що необхідно робити).

Додаток 7

Презентація

Рюноске Акутагава

На зображенні Р. Акутагава. Це японський письменник, який писав про життя і смерть, про любов і ненависть, про життя і смерть, про життя і смерть. Акутагава Рюноске (1892-1927)

Висновки:

- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.

Рішення:

Рішення: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник. Це рішення, яке прийнято на засіданні. Рішення: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник. Це рішення, яке прийнято на засіданні.

Рюноске Акутагава

На зображенні Р. Акутагава. Це японський письменник, який писав про життя і смерть, про любов і ненависть, про життя і смерть, про життя і смерть. Акутагава Рюноске (1892-1927)

Висновки:

- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.
- Висновки: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник.

Рішення:

Рішення: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник. Це рішення, яке прийнято на засіданні. Рішення: Акутагава Рюноске - це великий японський письменник. Це рішення, яке прийнято на засіданні.

Довгий шлях додому (за поемою Гомера «Одіссея») Урок – проект

Прійма О.
Ф., учитель зарубіжної літератури
Чернильської ЗОШ І-ІІІ ст.

Цільова група-учні 8класу

Тривалість : 45 хв.

Мета:

- поглибити знання учнів про ідейно – художній зміст поеми «Одіссея»;
- навчити аналізувати текст, художній образ ;
- розвивати ініціативність та креативне мислення, інтелектуальні та творчі здібності школярів, висловлювати і обстоювати власні думки, пізнавальні навички, формувати підприємницьку компетентність через проектні технології

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- зміст поеми «Одіссея»;

розуміє:

- суть подорожі героя;
- проблему твору;
- усвідомлює моральні цінності, що згодом дасть змогу їм стати здатними до самореалізації;

вміє:

- працювати з текстом художнього твору;
- пояснити , у чому полягає актуальність твору;
- визначати риси героя;
- самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі;
- презентувати свої результати;
- застосовувати знання на практиці;
- працювати в команді, переконувати і вести за собою;

може:

- інтерактивно спілкуватися і висловлювати свою думку;
- аналізувати, обмінюватися цікавими знахідками;
- використовувати комп'ютер у повсякденній діяльності.

Методи і техніки:

метод випереджувального навчання;

дослідження тексту;

робота в групах;

Обладнання:

Текст поеми Гомера «Одіссея»;

комп'ютер, мультимедійна дошка, проектор;

Інтернет - ресурс

Допоміжні матеріали:

Завдання для групи 1, 2, 3.

На початку вивчення поеми Гомера «Одіссея» об'єднайте клас у 3 групи і дайте випереджувальне завдання до уроку - захисту учнівського проекту

Групі «Літератори» зайнятися пошуковою роботою. Зібрати, вивчити і опрацювати матеріал. Створити презентацію.

групі «Комп'ютерий дизайн» підібрати фотографії, узагальнити матеріал, зробити висновки і створити веб-сайт

групі «Дослідники» з'ясувати, що прагнув своїм твором передати Гомер? Для цього відповідний матеріал зіставити, проаналізувати, оцінити інформацію і видати публікацію.

Хід уроку

1. Вступна частина.

1.1. Перед уроком підготуйте комп'ютер, проектор, мультимедійну дошку. Можна самому записати тему, цитати, або використовувати мультимедіа. Щоб привернути увагу до творчості Гомера, його епохи, на початку уроку проведіть віртуальну екскурсію «Античність і Україна» *Додаток1*
Додаток2 (презентація)

2. Основна частина

2.1 Попросіть дітей об'єднатися у три групи і зайняти свої місця. Роздайте завдання для груп *Додаток 3, 4, 5*. Виступ перед аудиторією вимагає подавати інформацію так, щоб донести її до слухачів. Заохочуйте учнів до співпраці в групах та вільного висловлювання своїх міркувань.

2.2 Створіть атмосферу доброзичливості, а не суперництва, цінуйте зусилля кожної дитини.

2.3 Оскільки проект носить дослідницький характер, попросіть дітей сформулювати гіпотезу.

2.4 Запропонуйте групі «Літераторів» продемонструвати слайди з 1 по 14 і прокоментувати їх, використовуючи знання тексту *Додаток 6 (Презентація)*

2.5 Повідомте, що тепер необхідно інформацію «Літераторів» взяти до уваги, обговорити в групі «Дослідників» і опрацювати завдання. *Додаток 7*

2.6 Попросіть групу «Дослідників» прокоментувати свої звіти і зробити висновки. Порадьте учням почати такими словами «Проаналізувавши інформацію, можна зробити висновок, що...» Підведіть дітей до евристичної думки, що **Гомер створив ідеал активної, діяльної, закоханої в життя, одержимої жагою знань і творчості людини**, готової самостійно приймати рішення і нести відповідальність за свої вчинки.

2.7 Запропонуйте учням пояснити епіграф до поеми. *Додаток 8*

3. Підсумкова частина

Прикріпіть на ватмані звіт групи «Дослідників». Зверніться до класу із запитаннями:

- Чи дізнались ви щось нового про Одіссея, на що спочатку не звертали увагу?
- Якщо так, то чим змінилося ваше ставлення до Одіссея під впливом нових фактів?
- На початку уроку ми переглянули презентацію «Античність і Україна», послухали інформацію про о. Зміїний. Про що свідчать розкопки храму Ахілла?
- Які нові сторінки античної культури відкрились перед вами?
- Яка роль казкових та фантастичних елементів у творі?
- Який вплив мала антична література на європейську культуру?
- Оцініть діяльність учнів, подякуйте за співпрацю.
- Оголосіть домашнє завдання:

1. Які риси вдачі героїв цінувалися в Давній Греції?

2. Складіть ментальну карту подорожі Одіссея

Додаток1+Додаток2(презентація)

(Віртуальна екскурсія до сучасної Греції. Місто Ольвія- тепер село Парутіно в Очаківському районі. Місто Пантікапей (славилося торгівлею) - сучасна Керч. Херсонес – Місто Севастополь.

У Акрополі є храм Парфенон. Скульптор Фідій сам вибирав для будівництва храму мармур. Громадський діяч **Перікл**, який на цей час був правителем, збудував храм в честь перемоги над персами. Це храм Афіни. Він славиться своїми колонами.)

Цікавинка про о. Зміїний

У м. Очакові в морі є острів Левки, або його ще називають Зміїний острів. Там археологи віднайшли розкопки храму Ахілла, а також великий ковальський цех. Там із бронзи виготовляли щити, в тому числі і щит Ахілла. А також віднайдено статую Ахілла, що тримає справжній дзеркальний бойовий щит. Стародавні греки Ахілла прирівняли до богів і приносили в жертву різні дорогоцінності. Це місце дуже подобається чорним археологам і піратам, які викрадають золоті монети, уламки стародавніх амфор. Виникло питання. Куди ховати ці скарби? І вирішили все перенести у печери.

Останні 100 років на Острові Зміїний був засекречений військовий об'єкт. Аж тепер на ньому оселилися вчені і вивчають мармурові рельєфи, уламки амфор, таблички, присвячені Ахіллесу, постамент статуї Ахілла, яка тримає його справжній бойовий щит .

Вченими доведено, що щит Ахілла знаходиться в одній із печер острова. Та щоб відкрити цю печеру, спеціального обладнання в Україні немає.

Додаток 3

Завдання для групи «Літераторів» Заповніть таблицю «Подорож і пригоди Одиссея»

Подорож (Острови)	Пригоди

Додаток 4

Завдання для групи «Дослідників» Випробування Одиссея

Фізичні	Моральні

Додаток 5

Завдання для групи «Комп'ютерний дизайн» Складіть анкету героя Одиссея

Посада, фах	
Перша зустріч	
Зовнішність	
Мова	
Ставлення героя до інших персонажів твору	
Риси характеру	
Ставлення автора до героя	
Ваше ставлення до героя	

Додаток 7

1. Дайте відповідь на запитання

«Кращого бо за вітчизну нічого нема і за рідних наших, хоч би довелось нам і в заможному домі жити.»

Гомер . «Одіссея»

Яка риса героя підкреслюється цими словами?

2. Одисей – коваль свого щастя, у нього розум вправного майстра, робітника».

Доведіть або спростуйте цю думку.

3. Як в поемі відображена праця і мирне життя людей?

Додаток 8

Поясніть епіграф до твору

Що сторона, то новина»

(Народне

прислів'я);

« Кожен освічений європейець повинен мати достатнє поняття про безсмертні твори

величної давнини»

О. Пушкін

Гамлет - вічний образ світової літератури. Багатогранність шекспірівських характерів.

Валах І. В.,

учитель зарубіжної літератури

Краковецької ЗОШ І-ІІІ ст. ім. Романа Шухевича

Цільова група:

учні 8 класу.

Тривалість:45 хв.

Мета:

- формувати навички аналізу драматичного твору;
- характеризувати образ Гамлета;
- висвітлювати його ідеали, боротьбу, відношення до народу у зв'язку з інтелектуальним рухом епохи, з історією гуманізму Відродження;
- давати імпульс внутрішній роботі думки учнів;
- актуалізувати поняття «вічний образ»;
- сприяти становленню активної життєвої позиції дітей.

Операційні цілі (завдання)

після закінчення уроку учень

знає:

- визначення понять «трагедія», «вічний образ»;

розуміє:

- значення образу Гамлета як «вічного образу»;

вміє:

- пов'язувати події твору з реальним життям і робити висновки з цього;
- аналізувати драматичний твір;
- коментувати окремі уривки твору й характеризувати вчинки й поведінку головних героїв;

може:

- вести дискусію;
- відстоювати власну позицію;
- переконувати, аргументувати;
- виявляти лідерські якості ;
- прогнозувати результати своїх дій;
- працювати колективно.

Методи і техніки:

- Дискусія
- Робота в групах
- «Мікрофон»
- «Мозковий штурм»
- «Обери позицію»

Обладнання:

текст твору, маркери, ручки, аркуші А4

Хід уроку

Вступна частина

1.1. Повідомте учням про те, що сьогодні вони вирушають у незвичну подорож - подорож у часі, у Англію часів Шекспіра. Квитком у подорож будуть відповіді – продовження незакінчених речень.

1. Думаю, що слова Г. Гейне: «Серце поета - осереддя світу. Через моє серце пройшла велика тріщина світу» повною мірою можуть стосуватися і Шекспіра, тому що...

2. Вважаю, що трагедії Шекспіра, прочитані мною, актуальні і сьогодні, тому що...

3. Вважаю, що новаторство Шекспіра при створенні трагедії «Гамлет» полягає у....

2. Основна частина

2.1 Проблемне запитання.

Образ головного героя твору - Гамлета викликає різні оцінки у літературознавстві, іноді навіть полярні. Наприклад, І. С. Тургенєв вважав, що Гамлет «весь живе для самого себе, він егоїст, скептик і постійно носить із самим собою».

Й. В. Гете, навпаки переконаний, що Гамлет- «прекрасна, чиста, благородна, високоморальна людина».

Приєм «Обери позицію»

Учні розташовуються в класі залежно від своєї думки щодо проблемного запитання:

1 група- «правий Тургенєв»

2 група-«правий Гете»

3 група- «не визначився»

Створені групи обмірковують дібрані аргументи, обирають лідера і готуються до дискусії. Після виступу лідера опоненти інших груп ставлять йому запитання щодо аргументів, наведених на захист обстоюваних позицій.

2.2 Асоціативна вправа «усне малювання»

Уявіть, що перед вами мольберт, фарби і пензлі . В кольоровій гамі усно вам потрібно змалювати загальне враження від трагедії. Які кольори ви б використали? (Тьмяні - чорний, сірий, кривавий). А тепер до цього кольору додайте відтінок, який би характеризував Гамлета, його душу? (білий).

Чому ви обрали саме ці кольори? (Сірий – сіре, бездуховне життя Данії. Чорний – колір трагедії, чорнота душі правлячої верхівки Данії: Клавдія, Полонія..., чорнота їх учинків. Кривавий – колір інтриг, великої кількості смертей у замку Ельсінор. Білий – чистота душі, віра в людину Гамлета)

2.3. Характеристика образу Гамлета.

Чи не втратив Гамлет під тиском трагічних подій віру в людину, любов, дружбу, порядність? (Ні, не втратив, він віддав за це своє життя і вірив, що майбутні покоління зрозуміють його крок, наміри та не допустять подібної ситуації).

Метод «Мікрофон»

Давайте спробуємо за допомогою методу «Мікрофон» заповнити схему, яка відображає еволюцію внутрішнього стану героя протягом трагедії. (*Кожен учень, отримавши в руки своєрідний мікрофон, має визначити, які зміни відбулися в житті Гамлета під впливом певних подій чи життєвих ситуацій. Учні працюють зі схемою, заповнюючи праву частину*).

Розвиток подій

Приїзд в Ельсінор
Весілля матері
Зустріч з привидами
«Бути чи не бути?»
Вистава «Пастка»
Зрада друзів
Втрата Офелії.
Поєдинок з Лаертом
Смерть Клавдія
Смерть Гамлета

Зміни в душі героя

Оптимізм змінюється пригніченістю,
Безвір'я, відчай, думки про самогубство
Збентеженість, зволікання.
Вагання, сум'яття, віра в себе, в боротьбу.
Готовність кинути виклик Клавдію
Самотність, відчай.
Зневіра у коханні.
Щирість, віра в людину.
Цілеспрямованість, виклик світовому злу.
Перемога над злом.

- Як бачимо, у душі Гамлета протягом усієї трагедії йде боротьба пристрастей.

- Перемогою можна назвати вчинок, вибір, здатність діяти, а також стан душі. Так було, є і буде! Отже, вчитися бути переможцем у житті потрібно з дитинства і у тих людей, кого вважаєте ідеалом, і у літературних героїв.

2.4 Твори Шекспіра порушують одвічні питання людського буття. Методом «Мозкового штурму» дайте відповідь на питання:

- а) Чи можна виправдати вбивство з точки зору християнської моралі?
- б) Чи можна виправдати вбивство з точки зору природного права людини, юридичного закону?

Вправа: «Ланцюжок злочинів Гамлета», у яких, в силу певних обставин, він стає винним:

Прагне помсти (Клавдій) - убивство Полонія - божевілья і загибель Офелії - дуель з Лаертом (він не винен, що батько - королівський шпигун) - відповідальність за смерть Гільденштерна та Розенкранца (вони просто слухняні царедворці).

Висновок: В Гамлеті борються дві людини. Він - людина феодального світу, кодексом честі покликана помститись за батька, стає опонентом Гамлетові - гуманістові, який піднісся над своїм часом. Про це свідчать його висловлювання, які ви бачите на карточках, що лежать у вас на партах (*Додаток 1*). Поясніть, як ви їх розумієте.

3. Підсумок.

3.1. - Які риси Гамлета - переможця вам можуть знадобитись у житті? (*Учні записують їх на картках і вивішують на дошці.*)

- Назвіть 3 варіанти, які, на вашу думку, є найголовнішими.

- Шекспір пише п'єсу, в якій її герой – Гамлет – гине. Як ви вважаєте, чому автор приводить героя до такого фіналу? (За християнськими і людськими законами людина не має право на вбивство. Якщо вона скоїла злочин, то повинна понести покарання.

Гамлет гине тому, що не знаходить підтримки серед оточення. Крім Гораціо, його ніхто не розуміє. Він піднісся над своїм часом. Гамлет – це герой-одинак).

3.2. Згадайте, що означає поняття «вічний образ»? (*Додаток 2 – словник термінів*).

Доведіть, що образ Гамлета можна назвати «вічним образом»?

(Образ Гамлета належить до «вічних» тому, що в усі часи і в різні епохи між добром і злом точилась боротьба. Вона й народжувала борців за ідеали справедливості, честі, гуманізму)

3.3. Дослідницьке завдання.

Зіставити два «вічних образи» світової літератури – Дон Кіхота і Гамлета.
(Додаток 3)

3.4. Під час роботи на уроці ми пройшлися сторінками життя героя, по – новому переосмислили його вчинки, філософію і зрозуміли, що і сьогодні ми можемо багато у нього навчитись. В чому ж, на вашу думку, полягає актуальність образу Гамлета? Давайте вивчимо це «Методом Прес»: (Додаток 4)

4. Домашнє завдання: написати інтерв'ю з Гамлетом.

Додаток 1.

Висловлювання Гамлета:

«Щоб бути добрим - мушу стать лихим»

«Блаженний той, у кого

У згоді розум і гаряче серце,

Хто дудкою покірною не стане

В устах у вередливої фортуни».

«Пізнати кого - небудь можна, лише пізнаючи самого себе».

«Актори - короткі літописи нашого часу. Ліпше вам по смерті придбати лиху епітафію, ніж ганебний поголос від них за життя».

Додаток 2.

Словник термінів

Вічний образ – це образ, в якому з надзвичайною глибиною узагальнення відображено вічні риси людської природи, що визначають характерні почуття, думки, пошуки, конфлікти, які постійно повторюються в історії людства.

Додаток 3

Дон Кіхот	Гамлет
Віра в добро	Впевненість у світовому злі
Утвердження ідеалу	Розчарування в ідеалі
Самозречення	Скептицизм
Безстрашність	Самозаглиблення
Воля	Безвольність

Додаток 4.

1. Я вважаю...(позиція)
2. Тому, що...(пояснення)
3. Наприклад... (докази, аргументи)
4. І тому...(висновок)

Художні системи: «Класицизм», «Романтизм», «Реалізм» та їх специфіка.
(Урок – ділова гра «Прес-конференція»)

*Оксана Кодан, учитель зарубіжної літератури
Наконечнянської ЗОШ I-III ст.*

Цільова група:

- учні 9 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- поглибити знання учнів про художні системи: класицизм, романтизм, реалізм;
- навчити вирізняти специфіку взаємовідносин даних художніх напрямів у мистецтві (літературі зокрема) першої половини XIX ст.;
- систематизувати знання з історії та теорії літератури;
- формувати інтерес до теорії і практики літературного процесу;
- розвивати в учнів ініціативність та креативне мислення під час вирішення дискусійних питань;
- формувати підприємницькі компетентності;
- виховувати повагу до українського національного товаровиробника.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- основні положення естетики класицизму, романтизму, реалізму;
- імена видатних діячів, представників даних художніх систем;

розуміє:

- специфіку взаємовідносин художніх систем XVII-XIX ст.;
- основні принципи зображення дійсності в літературі;
- цінність і неповторність мистецтва;

вміє:

- працювати з художніми текстами різних жанрів;
- визначати характерні ознаки класицизму, романтизму, реалізму;
- добирати інформацію з Інтернет-джерел;
- раціонально розподіляти свій час і обов'язки;
- укладати конспекти і схеми;

може:

- прогнозувати майбутні результати;
- вести дискусію, висловлювати власну думку, добираючи переконливі аргументи;
- аналізувати та встановлювати логічні зв'язки;
- працювати в групі, брати на себе відповідальність за її учасників;
- удосконалити навички віршування.

Методи і техніки:

метод випереджувального навчання;
дискусія;
«робота в групах»;;
«прес»;
«ажурна пилка»;;
«мікрофон».

Обладнання:

- підручник «Зарубіжна література. 9 клас»;
- портрети видатних діячів (письменників, філософів, композиторів) епохи класицизму, романтизму, реалізму;
- репродукції відомих картин художників – представників даних епох: Рембрандта, Гойї, Венеціанова, Перова та ін.;
- картки з завданнями для груп;
- комп'ютер;
- записи фрагментів музичних творів, які відображають естетичні принципи класицизму, романтизму, реалізму: К. Люллі, А. Моцарта, Ф. Шопена, Н. Гріга, Л. ван Бетховена та ін.;
- коробки пральних порошків «Gala», «Tide»;
- ватман;
- маркери;
- бейджики з написами.

Допоміжні матеріали:

- Додаток 1. Зразок оформлення класної дошки.
- Додаток 2. Табличка «Оцінювання роботи групи».
- Додаток 3. Метод «Прес».
- Додаток 4. Зразок реклами класицистів.
- Додаток 5. Зразок реклами романтиків.
- Додаток 6. Зразок реклами реалістів.
- Додаток 7. Запитання класицистів для романтиків і реалістів.
- Додаток 8. Запитання романтиків для класицистів і реалістів.
- Додаток 9. Запитання реалістів для класицистів і романтиків.
- Додаток 10. Тексти віршів.
- Додаток 11. Орієнтовна схема «Мистецтво майбутнього».

Клас попередньо поділіть на три групи: «класицисти», «романтики», «реалісти», роздайте бейджики з написами. Кожна група повинна висунути „лідера наряду”, який буде представляти погляди та інтереси своїх однодумців, готує промову-знайомство із основними положеннями свого наряду (за матеріалами підручника для 9 класу). У кожній групі визначить „експертів” –

спеціалістів з якої-небудь спеціальної проблеми (музикознавець, літературознавець, мистецтвознавець, філософ і т. д.).

«Лідерам фракцій» дайте випереджувальне завдання підготувати промову, яка розкриває платформу їхнього напрямку, його естетику, основні ознаки, досягнення, називає імена видатних діячів.

Хід уроку

1. Вступна частина.

1.1. Перед уроком підготуйте дошку, використовуючи плакати з написами «Класицизм», «Романтизм», «Реалізм». Під кожним плакатом розмістіть портрети видатних діячів кожної епохи, репродукції картин (*Додаток 1*).

1.2. На початку уроку, моделюючи проблемну ситуацію, зверніться до учнів зі словами: «Сучасна культура знаходиться у безвихідній ситуації – світоглядні орієнтири втрачені, нова естетична концепція не вироблена. Розгортається рух за відродження культури, формується ряд фракцій, представники яких цілком впевнені в тому, що необхідно звернутись до досвіду минулого, але при цьому вони розходяться у своїх естетичних принципах і смаках, не можуть виробити єдиної точки зору на те, яким повинен бути основний принцип зображення дійсності, які конфлікти слід відображати, яким повинен бути герой, яку позицію повинен займати автор і т. д. Сьогодні у русі за відродження культури чітко виділяються три «фракції»: «класицисти», «романтики», «реалісти». Представники «фракцій», стурбовані майбутнім людства, зібрались сьогодні на конгрес з метою вироблення спільної стратегії. В рамках роботи конгресу вони дають прес-конференцію».

1.3. Запропонуйте учням записати тему уроку в зошитах і нагадайте правила укладання короткого конспекту отриманої інформації. Скажіть про те, що потрібно нотувати висновки, записувати основні положення, фіксувати імена діячів.

1.4. Повідомте учнів про особливості оцінювання на уроці. Роздайте їм зразки таблиць (*Додаток 2*).

1.5. Скажіть, що ви сподіваєтесь на активність дітей, їхню тісну співпрацю, щире спілкування, вияв творчого потенціалу і бажання отримати якомога більше корисної інформації для наступних уроків літератури.

2. Основна частина

2.1. Запросіть до слова «лідерів фракцій», які протягом 5-7 хв. повинні розказати і обґрунтувати платформу напрямку, який вони презентують, ознайомити присутніх із здобутками своєї «фракції», а наприкінці виступу - за допомогою методу «Прес» зробити висновки (*Додаток 3*).

2.2. Після виступу «лідерів» зверніть увагу присутніх на сьогоднішнє важке матеріальне становище у сфері культурного розвитку, яке змушує організаторів конгресу використати таку непопулярну для учасників високого зібрання форму діяльності, як реклама. Зверніться до дітей словами: «Усім нам відома фраза телеведучого Антона Мухарського «Ви ще не в білому? Тоді ми йдемо до вас!» Отже, замовник реклами – українська фірма з виготовлення прального порошку «Gala», яка переслідує мету – витіснити з ринку свого основного конкурента – фірму з виготовлення прального порошку «Tide». В даній ситуації «фракції» повинні залишатись вірні своїм поглядам і виразити свої ідеї та погляди на мистецтво. Рекламні ролики повинні виражати характерні риси естетики вищезгаданих напрямів, бути створеними у поетичній формі. І ще одне зауваження: реклама повинна висвітлити погляди представників на стосунки особистості і суспільства».

- 2.3. Учасники груп готують і почергово демонструють свої «рекламні ролики» (Додатки 4,5,6)
- 2.4. Оголосіть, що наступний етап конференції проходитиме під умовною назвою «Битва титанів». Тут використовуватиметься метод «ажурної пилки». Запропонуйте групам обмінятися своїми «експертами», які повинні ознайомити суперників із концепціями «фракцій», які вони представляють. Суперники повинні у почутій інформації знайти слабкі місця і підготувати запитання дискусійного характеру (Додатки 7,8,9). Запитання адресуються «лідеру», який або сам відповідає на них, або надає право відповіді одному з експертів.
- 2.5. Вручіть представникам груп мікрофони. Попросіть дітей уявити себе на ток-шоу, бути активними, сміливо ставити запитання і давати відповіді.
- 2.6. Після обміну думками запропонуйте учням пригадати вірші зарубіжних класиків і вибрати по одному твору, який би ідеально виразив естетику того напрямку, який представляє кожна група. Окресліть умову – це мелодекламація, вірші повинні бути на тему: «Природа – людина – кохання». Можна роздати аркуші з надрукованими поезіями (Додаток 10). Допоможіть дітям з добором музичного супроводу.
- 2.7. Запросіть до слова «експертів», які повинні розказати про мистецтво класицизму, романтизму, реалізму в живописі. Нагадайте, що їм на допомогу подано репродукції картин відомих художників.
- 2.8. Запропонуйте учням придумати гасла класицистів, романтиків, реалістів.

3. Підсумкова частина

- 3.1. Зверніться до учнів зі словами: «Прес-конференція підходить до кінця. Існує думка, що у суперечці народжується істина. Сьогоднішня дискусія ще раз це підтвердила. Кожна з присутніх тут „фракцій” продемонструвала беззаперечні переваги того художнього напрямку, який вона представляла. То чи варто зберігати стосунки конфронтації? Сучасний стан розвитку мистецтва такий, що потребує синтезу. Досягнення всіх напрямів породжують нову синтетичну модель мистецтва, де знайдуть належне місце концепції і класицизму, і романтизму, і реалізму – великих явищ культури XVII-XIX століть».
- 3.2. Запитайте в учасників груп: «Чи потрібен нам досвід минулого?» Спільно укладіть схему «Мистецтво майбутнього», помістивши туди сформульовані гасла груп. Використайте для цього ватман і маркери. (Додаток 11).
- 3.3. Запропонуйте учням оцінити роботу групи, заповнивши роздані на початку уроку таблиці.
- 3.4. Подякуйте дітям за активність, творчість, толерантність.
- 3.5. Оголосіть домашнє завдання: написати невеличкий роздум «Які здобутки мистецтва минулого варто узяти в майбутнє?»

Додаток 1

К Л А С И Ц И З М

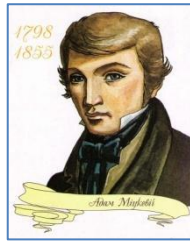
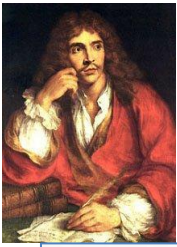
Ж.-Б. Мольєр Т. Гассо
Лермонтов

РОМАНТИЗМ

А. Міцкевич Дж. Байрон

РЕАЛІЗМ

М. Гоголь М.

Рембрандт

Ф. Гойя

В. Перов

Додаток 2

Оцінювання роботи групи

Ця таблиця дає можливість оцінити роботу групи в цілому і кожного її учасника окремо. У графі вносяться імена учасників.

Назва групи _____

<i>Показники</i>	<i>Завжди</i>	<i>Звичайно</i>	<i>Іноді</i>	<i>Ніколи</i>
Радились з іншими, коли ми виконували якесь завдання, прислухались до думки усіх				
Ретельно працювали над завданням				
Висловлювали свої думки, нові ідеї				
Вносили пропозиції, допомагали іншим				
Проявляли творчість, активність				

Додаток 3 Метод «Прес»

Ми вважаємо, що...
Оскільки...
Наприклад...
Отже, ...

Додаток 4 Орієнтовна реклама класицистів

Концепція: герой підкоряє особисті інтереси державним, у протилежному випадку він несе покарання.

Сценарій: герой обожнює порошок «Tide». Притискаючи його до грудей, він виголошує урочисту промову:

О, білосніжний «Tide» – вінець творіння!

Твій аромат знайомий всюди.

Нехай його ще більше буде!

Ти тишиш очі ніжним сяйвом.

Народи гімн співають «Тайду»!

Виходить українець (українка) у вишиванці, у руках плакат з написом «Підтримаємо вітчизняного товаровиробника». Герой викидає «Tide», бере у руки коробку «Gala» і співає їй славу:

О, звабник наш, заморський «Тайде»!

Тебе шанують всюди люди!

І аромату повні груди!

Блаженство ти чуже, а в мене інше є –

Це «Gala» – рідне, дороге, моє!

Додаток 5 Орієнтовна реклама романтиків

Концепція: герой перебуває у конфлікті з суспільством, поглинутий у світ власних переживань

Сценарій: виходить натовп радісних, щасливих людей, обвішаних коробками «Tide». Збоку самотньо стоїть нещасний герой. Дивлячись на них, він роздумує і гірко промовляє:

Тупий, байдужий натовп, що живе під знаком «Тайду»!

Від тебе я сховаюся там, де вже мене ніхто не знайде!

Туди піду, де солов'ї співають й серце сповнене краси,

Щаслива вічність і розрада серцю, «Gala», ти!

Додаток 6 Орієнтовна реклама реалістів

Концепція: герой залежний від соціального середовища, від історичної епохи та наділений індивідуальними рисами, які сформувались під впливом цього середовища.

Сценарій: на прилавку в магазині – «Tide», господарське мило, «Gala».

Покупці:

- розкішна дама з мобільною купляє «Tide»;
- бабуся в окулярах і в хустині дивиться на ціни і купляє господарське мило;
- герой купляє «Gala» і промовляє:

Місяць я не їв, не пив

І на «Тайд» я заробив,

Виправ свій носовичок

І заплакав в кулачок.

*Більше грошей не збирав –
Ящик мила я придбав.
Довго прав своє пальто.
Також думаю – не то.*

*Тут сказала теща різко:
«Знаєш, зятю, десь тут близько
Продають, сама не знала,
Порошок український – «Gala».*

*Більше я проблем не маю:
Не перу – відпочиваю.
«Gala» – справжній порошок –
В чистоті він знає толк!*

Додаток 7

«Битва титанів». Запитання класицистів.

Класицисти – романтикам:

1. Світ, який ви змальовуєте, занадто суб'єктивний, у ньому забагато емоцій, які абсолютно непотрібні. Читач не може винести з ваших творів якого-небудь корисного досвіду у пізнанні світу. А ви хочете, щоб людина пізнала світ і змінила його. Тоді в чому смисл вашої діяльності? Дякую.

(**Відповідь:** Пізнати світ можна тільки тоді, коли пізнаєш людську душу. Тому саме душа людини є предметом нашого вивчення.)

Класицисти – реалістам:

2. Ми вважаємо, що ваша позиція, як авторів-реалістів, безвідповідальна. Ви показуєте все, навіть найогидніше, відштовхуюче. Більше того, ви намагаєтесь соціальними причинами виправдати іноді злочинні вчинки ваших героїв. Чи потрібні такі твори, які, по суті, розбещують читача, не змальовують ідеалу, до якого треба тягнутись? Дякую.

(**Відповідь:** Ми вважаємо, що тільки пізнавши життя таким, яким воно є, і зумівши знайти в ньому позитивне і прекрасне, читач зможе отримати реальний ідеал, якого потрібно досягнути.)

Додаток 8

«Битва титанів». Запитання романтиків.

Романтики – класицистам:

1. Ваш герой завжди притуплює свої почуття і пристрасті, навіть коли вирішується його доля. Натомість він користується якимось незрозумілими абстрактними поняттями. Ваш герой не йде за покликом серця, а за законом суспільного життя. Отже, його вчинки можна передбачити, тому що він завжди чинить однаково, вибираючи між особистим щастям і державними інтересами. І завжди вибирає останнє. Кому потрібні такі герої? Дякую.

(**Відповідь:** Ви, романтики, завжди підкоряєтесь власним інтересам. Не думаєте про добро держави, а тільки про свою унікальну особистість. Це призводить до розвалу і анархії. Світ недосконалий і його треба перебудувати, керуючись не емоціями, а розумом.)

Романтики – реалістам:

2. Ми вважаємо, що художник – „обранець Бога”. Він бачить і чує те, чого не можуть робити звичайні люди. Він відкриває завісу над таємничим, дозволяє бачити не грубу реальність, а ідеал. Ви – реалісти – відrekliсь від цього дару добровільно і стали звичайними людьми, темними і приземленими. Ви прирекли себе на безславний шлях, а людству не дали можливості прозріти на шляху істини. Чи не здається вам, що це злочин як проти вас, так і проти людства? Дякую.

(Відповідь: Ми не згодні, що світ ділиться на ідеальну мрію та реальну дійсність. Такий поділ не виражає всієї складності буття. Тому ми у своїх творах показуємо світ у всій його повноті і багатолікості. Для нас важливо, щоб читач знайшов високе у простому і прекрасне у звичайному. Набагато гуманніше реально наблизити людство до життя, до істини тут, у справжньому житті, а не за хмарними висотами, як ви це робите).

Додаток 9

«Битва титанів». Запитання реалістів.

Реалісти – класицистам:

1. Ваші твори далекі від реального життя. Герої, яких ви зображуєте, світ, який створюєте, далекі від дійсності. Яку мету ви переслідуєте в цьому? Дякую.

(Відповідь: *Виступає експерт з живопису:* Пропоную вам розглянути і порівняти дві репродукції. Перша – І. Пукірев „Нерівний шлюб”, друга – О. Венеціанов „Весна”. Ми бачимо, що реаліст зображує життя таким, яким воно є. Герої картини „Нерівний шлюб” породжують у глядача почуття безвиході, безпросвітності існування. Побачивши цю картину, дівчата довго будуть вагатися щодо одруження. Класицист зображує життя таким, яким воно повинно бути. Він пропонує ідеальну картину мирної сільської праці, побачивши у ній істинну вічну красу, глядач зможе її у своїх буднях, змінити життя на краще.)

Реалісти – романтикам:

2. Чому герої ваших книг живуть ніби у вакуумі? Який він на перших сторінках книги, такий і на останніх. погодьтесь, це абсурд. Адже герой проходить через різні випробування, переживає найрізноманітніші ситуації, але абсолютно не міняється. Це не людина – а якийсь робот! Що ви на це скажете?

(Відповідь: Ми створюємо вічні образи, в яких втілені злети людського духу. Тільки слабка плоть підкорюється обставинам. Дух людський вище будь-яких обставин!)

Додаток 10

Вірші про кохання, природу і людину

Торкватто Тассо (Італія)

(Росія)

На тебе ли я смотрю,
На мое смотрю светило;
Всех красавиц ты затмила,
Лишь тебя боготворю.

Засмеешься – звонкий смех,
Словно в небе луч весенний.
Для меня ты совершенней,
Для меня ты краше всех.

М. Лермонтов. «До портрета»

Як бджілка яскрава й жива,
Неначе хлоп'я кучеряве;
Звучать найпростіші слова
В устах її щиро й ласкаво.

Привабить хіба що на час:
Кайдани їй зносити тяжко,-
Чи змійкою випорсне враз,
Чи пурхне і зникне, як пташка.

Молвишь слово – счастлив я,
Словно птиц апрельских трели
В зимних кронах зазвенели,
Амариллис, боль моя.

З бажання їй легко змінить
На радість задуму і горе.
В очах її - неба блакить,
Душа її темна, як море.

То правдою все в ній пашисть,
То вдавана риса в ній кожна.
Не можна її розуміть,
Зате й не любити не можна.

А. Міцкевич. «До Німану» (Польща)

Мій рідний Німане! Куди спливли ті води,
Що я в дитячі їх зачерпував долоні,
Що ними плавав я по дикому затоні,
Для серця буйного шукавши охолоди?

Лаура, з власної милуючися вроди,
Колись любила там свої квітчати скроні,
І відбиток її у хвиль сріблястім лоні
Мутив сльозами я, не знаючи й негоди.

Мій Німане! А де ж і горе те безкрає,
І щастя разом з ним, і золоті надії?
Малечих днів моїх де радощі ясні?

Де ще любіший нам юнацький шал літає?
Лаура де моя? Де друзі молодії?
Минуло все... чому ж сльоза лиш не минає?

Додаток 11

Орієнтовна схема «Мистецтво майбутнього»

*Мистецтво XXI ст. - мистецтво
майбутнього*

Пізнання життя таким, яким воно є

Існують раз і назавжди визначені правила КРАСИ

Духовна самотність, неповторність і свобода кожної людини

КЛАСИЦИЗМ

РЕАЛІЗМ

РОМАНТИЗМ

«Народжений повзати – лігати не буде...» (Моральні та соціальні плани фантастичної історії злету та падіння Цахеса з твору Е.Т.А. Гофмана «Малюк Цахес»).

*Нижанківська Марія Романівна,
учитель зарубіжної літератури
ЗОШ I-III ст. с.мт. Шкло*

Цільова група:

- учні 9 класу

Тривалість:

- 45 хвилин

Мета:

- розкрити сутність образів Цахеса та Бальтазара;
- формувати ключові компетентності учнів, зокрема лідерські якості та комунікативність;
розвивати творчі здібності і навички асоціативного та логічного мислення;
- виховувати почуття справедливості.

Орієнтовні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- зміст та проблематику художнього твору;

розуміє:

- філософський підтекст казки-новели;
- необхідність несення відповідальності за власні вчинки та передбачення наслідків своїх дій;

вміє:

- працювати з текстом художнього твору;
- відокремлювати реальні події від фантастики;
- робити відбір матеріалу для характеристики літературного героя;
- пов'язувати між собою вчинки літературних героїв;

може:

- вести дискусію, відстоювати власну позицію, переконувати, погоджуватися на аргументи;
- працювати колективно;
- аналізувати та встановлювати логічні зв'язки.

Методи і техніки:

- ✓ Дослідження тексту
- ✓ Метод випереджувального навчання
- ✓ Робота в групах

✓ Проблемний аналіз

Обладнання:

текст казки-новели Е.Т.А. Гофмана «Малюк Цахес на прізвисько Циннобер»

картки з завданням для груп

маркери

ручки

тлумачний словник

автопортрет Гофмана

уривок з симфонії №40 В.А. Моцарта

Допоміжні матеріали:

1. Орієнтовний «Монолог Гофмана»

2. Словник літературних термінів

3. Цитати до образу Цахеса.

4. Прислів'я та приказки

5. Завдання для групи I «Сходинки до успіху, слави Цахеса.»

6. Завдання для групи II «Що символізують Три чарівні золоті волосинки?»

7. Карикатурний портрет Цахеса.

8. Визначення літературних термінів

9. Схема «Види комічного у творі»

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1. Попросіть учнів уявити собі, що на урок завітав автор казки «Мацюк Цахес» Е.Т.А. Гофман і поділився спогадами про своє життя, про те, що приносило йому радість, через що боліло серце і душа, а що надихало і спонукало творити. Скажіть, що бажані можуть задати «гостю» запитання і отримати на них відповіді.

1.2. Запропонуйте класу послухати «Монолог Гофмана». Скажіть, що прозвучить він на фоні симфонії №40 В. А. Моцарта. Наголосіть, що монолог підготував учень, який отримав випереджуюче завдання.

1.3. Запропонуйте класу уявити собі фантастичну країну Керепес, де добрий правитель не пригноблював свого народу і де розвелось чимало чарівників та фей. Пригадайте з учнями, що після смерті князя його син Пафнугій прогнав усіх. Що на цьому б і закінчилися всілякі фантазії та чародійства, і що бідне населення було б позбавлене казки, якби не фея Розабельверде та чарівник Альпанус.

2. Основна частина

2.1. Поставте учням питання, хто ще населяв цю казкову країну? Що це за мешканці? На які два табори поділяє їх автор?

2.2. Попросіть учнів, використовуючи словники, з'ясувати значення слів:

(Додаток 2)

а) ФІЛІСТЕРИ

б) ЕНТУЗІАСТИ

2.3. Визначте з учнями, кого з персонажів твору можна віднести до світу обмежених, примітивних. Виясніть, що лежить в основі поділу Гофманом людей на дві категорії: філістерів та ентузіастів-мрійників.

2.4. Запропонуйте, користуючись текстом, зачитати цитати з описом маленького Цахеса. Запитайте, яке перше враження про малюка, та чи шкода учням знедоленого хлопчика? (Додаток 3. Цитата з тексту)

2.5. Пригадайте з учнями, хто пожалів бідну селянку Лізу і вирішив їй допомогти? В якій казці ми вже зустрічалися з подібним моментом? (діти пригадують казку Андерсена «Снігова Королева», як старенька чаклунка за допомогою гребінця «відібрала пам'ять» у Герди).

2.6. Попросіть учнів дати відповідь на дискусійне запитання: чи оправдовують вони вчинок доброї феї? Підсумуйте свої відповіді, опираючись на усну народну творчість (*Додаток 4*)

Допоможіть учням поділитися на дві групи (на тих, хто вважає, що фея вчинила правильно, пожалівши спотвореного хлопчика і його бідну матір, і на тих, хто вважає, що потрібно було заздалегідь передбачити наслідки цього дива.

Запропонуйте двом групам аргументовано відстояти свою точку зору і виконати завдання, яке вони отримають на карточках (*Додаток 5,6*).

2.7. Прикріпіть на дошці ватман з карикатурним портретом Цахеса (*Додаток 7*) і колективно обговоріть риси характеру героя, записуючи кожну відповідь на ватмані чи дошці.

2.8. Попросіть учнів висловити своє розуміння слів Розабельверде: «Ти не той, за кого тебе приймають, але постарайся зрівнятися з тими, на чийх крилах ти, нікчемний, безкрилий летиш вгору».

2.9. Спробуйте дати відповідь на проблемне питання: звідки беруться Цахеси?

2.10. Запросіть до слова групу теоретиків-літературознавців, які отримали випереджувальне завдання дослідити, чи казка Гофмана – це сатира на німецьку дійсність? З якою метою автор використовує двоплановість дії? Які елементи допомагають автору реалізувати задум?

2.11. Користуючись словниками, пригадайте визначення понять «іронія», «сатира», «гротеск». (*Додаток 8*). Допоможіть учням скласти схему «Види комічного у творі». (*Додаток 9*)

2.12. Знайдіть у тексті рядки, які свідчать про те, що фея переконалася у своїй помилці, допомагаючи Цахесу. Згадайте, від кого Цахес отримав заслужене покарання?

2.13. Які риси характеру відрізняли Бальтазара від інших мешканців містечка? Підтвердіть цитатами з тексту твору. Чому Бальтазар не піддався чарам золотих волосинок? Запитайте учнів, хто у творі симпатизував Бальтазару, і чому? Скажіть, чи порадили б ви блискучій перемозі Бальтазара над Цахесом? Чи, на вашу думку, підходить до фіналу казки прислів'я: «Собаці – собача смерть»? Чи хотіли б ви, щоб казка закінчилася по-іншому? Що заставило вас задуматися після знайомства з казкою Гофмана?

3. Підсумкова частина

3.1. Підведіть підсумки. Запитайте, що на уроці було цікавим, повчальним?

3.2. Скажіть про те, що природа дарує нам приємну зовнішність. А от душу, серце ми плакаємо, творимо самі. Від того, якими вони будуть, залежить і наше майбутнє. Людина мусить бути гідною своєї щасливої долі, мусить постійно збагачуватися духовно. Нагадайте учням, що людину вивищує над буденністю цього світу перемога над собою, уміння самостверджуватися, самовдосконалюватися. Людину «творить» свідомий вибір свого життєвого шляху, її талант, розум, щедра душа, мудре серце.

3.3. Оцініть діяльність на уроці. Подякуйте класу за роботу, за співпрацю.

3.4. Оголосіть домашнє завдання: Напишіть твір-мініатюру на тему «Наскільки актуальною є повість-казка «Малюк Цахес» сьогодні?»

Додаток 1

Монолог Гофмана

Богом було дано мені дуже багато, я однаково любив літературу, музику та живопис. Був художником-декоратором, карикатуристом, написав навіть власний автопортрет (*показує його*). Правда, я на ньому чудернацький дивак. Моє волосся не піддавалося майстерності цирульника, тому й стирчало в різні боки.

Ходив я швидко, аж підстрибуючи, говорив також швидко і несподівано замовкав. Не був такий, як усі, наче зітканий із протиріч: м'який лагідний погляд поєднував з іронічною посмішкою, добрий гумор - зі злою іронією. Друзів у мене було мало, більшість не розуміла мене і не любила.

Попри те, що я багато працював, не раз відчував матеріальну скруту, самотність. Останнім часом дуже боюся ходити темними вулицями міста. Мені здається, що тут я зустріну образи моєї фантазії, які в будь-який момент оживуть.

Сьогодні я хотів би разом з вами поринути у чарівну казкову країну Керепес, і ще раз зустрітися з героями, які там проживають, а також застерегти вас, любі приятелі, від дружби із деякими із них, щоб і самим не стати, як вони.

Додаток 2

Словник літературних термінів

А) **ФІЛІСТЕР**, а, чол., книжн. Самовдоволена, обмежена людина з міщанським світоглядом і святенницькою поведінкою; міщанин, обиватель.

Б) **ЕНТУЗІАСТ**, а, чол. Людина, пройнята ентузіазмом, яка діє з ентузіазмом.

Додаток 3

Опис маленького Цахеса (Цитата з тексту)

«Те, що на перший погляд можна було цілком сприйняти за химерно скрючений цурпалок дерева, було не що інше, як потворний малюк якихось дві п'яді на зріст, що досі впоперек лежав у коробі, а тепер виліз і борсався та вурчав у траві. Голова в потвори глибоко запала між плечима, на спині виріс горб, як гарбуз, а зразу ж від грудей звисали тонкі, немов ліщинові палички, ноги, тож весь він був схожий на роздвоєну редьку. На обличчі неухважно око нічого б і не розгледіло, але, придивившись пильніше, можна було помітити довгий гострий ніс, що витикався з-під чорного розкошланого чуба, пару маленьких чорних очей, що виблискували на зморщеному, як у старого, обличчі, - проява, та й годі.»

Додаток 4

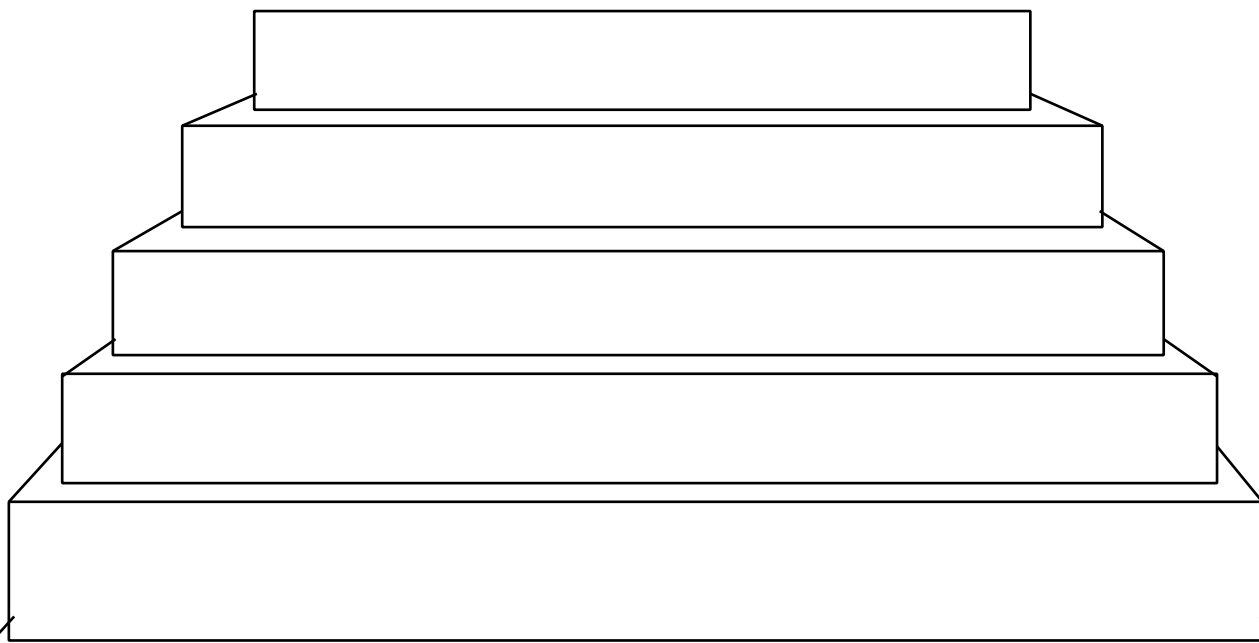
Прислів'я та приказки

1. Добро роби – добре й буде.
2. Добрий дурному брат.
3. Роби добро скільки можеш. Від того ніколи не занеможеш.
4. Добрими намірами дорога в пекло вистелена.
5. Роби добро всюди – похвалять тебе люди.
6. Люди за добро злом платять.

Додаток 5

Завдання для групи I

Проведіть дослідницьку роботу та змоделюйте «Сходинки до успіху, слави Цахеса»

Додаток 6

Завдання для групи II

Побудуйте асоціативний логічний ланцюжок «Що символізують Три чарівні золоті волосинки?»

Три золоті волосинки →

Додаток 7

Карикатурний портрет Цахеса

Додаток 8

Визначення літературних термінів

Іронія (дав.-гр.— лукавство, глузування, прихований гумор) — художній троп, який виражає глузливо-критичне ставлення митця до предмета зображення.

Сатира — гостра критика чогось, окремих осіб, людських груп чи суспільства з висміюванням, а то й гнівним засудженням вад і негативних явищ у різних ділянках індивідуального, суспільного й політичного життя, суперечних із загальнообов'язковими принципами чи встановленими ідеалами.

Гротеск — тип художньої образності, який ґрунтується на химерному поєднанні фантастичного і реального, прекрасного і потворного, трагічного і комічного, життєподібного і карикатурного. Гротеск — найвищий ступінь комічного.

Додаток 9
Складання схеми «Види комічного у творі»

ІРОНІЯ	САТИРА	ГРОТЕСК

Суперечливість та психологічна глибина образу Анни Кареніної

*Наумко Тетяна Анатоліївна ,
учитель зарубіжної*

літератури

*Кам'янобрідської ЗОШ I – III ст.
імені Петра Андрусіва*

Цільова група: учні 10 класу.

Тривалість уроку: 45 хвилин.

Тип уроку: урок-дослідження.

Мета уроку:

- вдосконалити в учнів навички коментованого читання твору,
- розвивати уміння учнів виділяти та досліджувати ключові епізоди твору,
- навчити десятикласників характеризувати образи головних героїв твору в їхній психологічній глибині,
- залучити учнів до висловлювання особистого ставлення щодо проблем роману з аргументаціями своєї точки зору прикладами і цитатами з тексту.

Операційні завдання:

після закінчення уроку учень:

розуміє:

- місце роману «Анна Кареніна» в творчому доробку Л.Толстого,
- ключові епізоди твору,

вміє :

- характеризувати образ літературного героя в його психологічній глибині,

може:

- висловити особисте ставлення до певної проблеми роману, аргументуючи свою точку зору.

Методи і техніки роботи:

- коментоване читання та аналіз тексту,
- робота в групах і парах,

- характеристика образу з аргументацією своєї позиції,
- евристична бесіда,
- стратегія «Гронування»,
- рольова гра,
- дискусія,
- словникова робота з теорії літератури.

Обладнання уроку:

- текст роману,
- Словник літературознавчих термінів,
- дошка та набір кольорової крейди,
- мультимедійна установка,
- диск з кінофільмом «Анна Кареніна»,
- ватман та маркери.

Допоміжні матеріали:

- Додаток 1.
- Додаток 2.
- Додаток 3.
- Додаток 4.
- Додаток 5.
- Додаток 6.

Хід уроку:

I. Вступна частина:

- 1.1.** Прочитайте учням поезію Ф. Тютчева «О, как убийственно мы любим» (*Додаток 1*).
- 1.2.** Зауважте, що цей ліричний твір можна було б вважати своєрідним відгуком на роман Л. Толстого, якщо б він не був написаний більше ніж двадцять років перед виходом цього твору.
- 1.3.** Запитайте, які рядки справили на учнів найбільше враження.
- 1.4.** Запропонуйте вибрати фрагмент поезії, який би міг стати епіграфом до уроку, де буде обговорюватися образ головної героїні.
- 1.5.** Оголосіть тему уроку і запишіть її на дошці.
- 1.6.** Попросіть учнів записати в зошити тему уроку та обраний епіграф.

II. Основна частина:

- 2.1.** Зверніться до класу з проханням поміркувати і відповісти на наступні запитання (евристична бесіда):
 - Вчинки яких героїв твору можна ілюструвати рядками цього вірша?
 - Як співвідносяться слова поезії з образом Анни?
 - Пригадайте першу зустріч Анни і Вронського. Чи була тоді Анна чарівною?
 - Які почуття захопили героїв?
 - Було це кохання з першого погляду чи інше почуття?
 - Чи можна зустріч на вокзалі вважати роковою?
 - В який спосіб автор попереджає читача, що це знайомство може мати негативні наслідки для героїв?
- 2.2.** Зверніть увагу учнів, що образ залізниці неодноразово зустрічається у творі та є символічним.
- 2.3.** Запропонуйте учням пригадати і записати на дошці та в зошити визначення образу-символу (*Додаток 2*). Попросіть учнів, об'єднавшись у пари, пригадати, які образи в творі мають символічне значення. Приклади записати в зошити.
- 2.4.** Запитайте учнів як називається художній прийом, коли пейзаж підкреслює певний психологічний стан героя або попереджає про можливі наслідки його вчинків. В разі потреби, попросіть учнів скористатись Словником

літературознавчих термінів. Визначення записати на дошці та в зошити (Додаток 3).

2.5. Попросіть учнів, об'єднавшись у групи, знайти в тексті приклади психологічного паралелізму, прочитати і прокоментувати їх.

2.6. Запропонуйте класу переглянути і прокоментувати епізод з кінофільму «Анна Кареніна» - «Перегони на іподромі» (Додаток 4).

2.7. Зазначте, що наведені приклади розкривають суперечливість та психологічну глибину образу Анни Кареніної або, за визначенням автора, «діалектику душі» героя. Учасники малих груп на ваше прохання визначають засоби, які розкривають «діалектику душі» головної героїні (стратегія «Гронування»). По закінченні роботи групи демонструють результати своїх досліджень, виконані на листах ватману, і захищають їх (Додаток 5).

2.8. Допоможіть учням, в разі потреби, прийти до висновку, що Анна Кареніна – одна з найбільш складних і суперечливих образів в російській літературі. Читачі різних країн та різних поколінь ведуть дискусії щодо її особистості. Запросіть учнів до участі в рольовій грі «Я - герой Толстого», і від особи одного з героїв роману, вибраного за власним бажанням учня, з найближчого оточення Анни, розповісти та прокоментувати своє ставлення до Кареніної.

2.9. Зауважте, що несправедливо проігнорувати думку про Анну її сина Сергійка через його вік, адже відомо, що «Устами дитини глаголить істина». Запросіть учнів переглянути і прокоментувати епізод з вищевказаного кінофільму «Зустріч Анни з сином» (Додаток 6).

III. Підсумкова частина:

3.1. Запропонуйте учням спростувати або підтвердити думку, що у творі нема ні категоричного засудження Анни, ні схвалення її вчинків.

3.2. Попросіть пригадати позицію автора щодо своєї героїні, «скоріше жалюгідної, ніж винної».

3.3. Зверніться до класу з запитанням:

- Хто, на думку Л.Толстого, має незаперечне право судити людей, зокрема Анну?

3.4. В разі потреби, попросіть учнів перечитати епіграф до роману «Мне отмщение і Аз воздам». Разом з класом прийдіть до висновку: «Ніхто не має права судити людину, крім вищого суду – Бога. Великий гуманіст Толстой закликає своїх читачів пожаліти Анну і засудити не її, а причини, які привели героїню до гріха і до трагедії».

3.5. Подякуйте учням за працю на уроці. Оцініть їх роботу, прокоментуйте виставлені бали.

3.6. Запропонуйте варіанти домашніх завдань на наступний урок:

- впорядкувати конспект,
- підготувати усну характеристику одного з центральних героїв роману (за власним вибором),
- пофантазувати щодо того, як складуться в майбутньому долі центральних героїв.

Додаток 1.

Ф. Тютчев

О, как убийственно мы любим,
Как в буйной слепоте страстей
Мы то, всего вернее губим,
Что сердцу нашему милей!

Давно ль, гордясь своей победой,
Ты говорил: Она моя...

Год не прошел – спроси и сведай,
Что уцелело от нея?

Ты помнишь ли, при вашей встрече,
При первой встрече роковой,
Ее волшебны взоры, речи
И смех младенчески-живой?

И что теперь? И где все это?
И долговечен ли был сон?
Увы, как северное лето,
Был мимолетным гостем он!

Судьбы ужасным приговором
Твоя любовь для ней была,
И незаслуженным позором
На жизнь ее она легла!(...)

И на земле ей тесно стало,
Очарование ушло...
Толпа, нахлынув, в грязь втоптала
То, что в душе ее цвело.

И что ж от долгого мученья,
Как пепл сберечь ей удалось?
Боль злую, боль ожесточенья,
Боль без отрады и без слез!

О, как убийственно мы любим!
Как в буйной слепости страстей
Мы то, всего вернее губим,
Что сердцу нашему милей...

Додаток 2.

Образ - символ (з грецької symbolon - умовний знак, натяк) – літературно-художній образ, який через предметний або словесний знак опосередковано виражає сутність певного явища та має філософську смислову наповненість.

Додаток 3.

Психологічний паралелізм – художній літературний прийом, який передбачає використання пейзажних описів для підкреслення певного психологічного стану героя або провіщення майбутніх подій.

Додаток 5.

«**Діалектика душі**» - ознака творчого методу Толстого – аналіз внутрішнього світу героїв, розкриття прихованих конфліктів особистості, психологічна обумовленість учинків героїв.

Засоби розкриття «діалектики душі» в романі:

- портретна характеристика,
- пейзаж,
- пряма і непряма мова,
- художня деталь,
- образи -символи,
- поліфонія.

Поліфонія (за М.Бахтіним) – суперечливість думок, переживань, вчинків і поведінки героя.

**«Ернест Хемінгуей. «Старий і море» - повість-притча про людину»
Урок поглибленого вивчення змісту твору**

*Копак Марія Василівна,
учитель зарубіжної літератури
Домажирської ЗОШ I – III ступенів*

Цільова група:

- учні 11 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- розкрити філософсько-символічний зміст повісті Е.Хемінгуея «Старий і море»;
- навчити аналізувати художній образ головного героя;
- визначити основні проблеми і мотиви твору;
- розглянути образну систему повісті;
- розвивати навички роботи з текстом, вміння аргументувати свої твердження;
- активізувати творче мислення учнів і їх пізнавальні інтереси;
- виховувати високий гуманізм;

- сприяти формуванню моральних цінностей та ідеалів.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

знає:

- проблематику художнього твору;

розуміє:

- неоднозначність постаті головного героя;
- усвідомлює цінність та неповторність кожної особистості;

вміє:

- пояснити, у чому полягає актуальність твору;
- працювати з текстом художнього твору, його аналізувати;
- раціонально розподіляти свій час і обов'язки;

може:

- аналізувати та встановлювати логічні зв'язки;
- працювати в команді, дискутувати, йти на компроміс.

Методи і техніки:

- ✓ дослідження тексту;
- ✓ робота в групах;
- ✓ дискусія;
- ✓ метод випереджувального навчання;
- ✓ інтерактивне навчання;
- ✓ проблемна ситуація.

Обладнання:

портрет Ернеста Хемінгуея;
текст повісті «Старий і море»;
Інтернет-ресурс <http://lessons.com.ua/>;
комп'ютер, проектор;
таблиці-опорні схеми;
картки з завданнями для груп;
ватман;
аркуші А4;

Допоміжні матеріали:

Додаток 1 «Особистість Хемінгуея»
Додаток 2 «Ознаки притчі»
Додаток 3. «Людина і природа»
Додаток 4 «Людина і суспільство»
Додаток 5. «Людина і всесвіт»
Додаток 6. «Життя - боротьба»
Додаток 7. «Кодекс честі старого»
Додаток 8. «Цитати із твору»
Додаток 9. «Цитати із твору»
Додаток 10. «Гуманістичний пафос твору»
Додаток 11. «Ефект айсберга»

Хід уроку

1. Вступна частина

1.1 Перед уроком підготуйте дошку, (*записати тему уроку, епіграф «Людину можна знищити, але здолати не можна».* (Е.Хемінгуей).
(Мультимедіа «Уроки від старого рибалки»).

1.2. Нагадайте учням, що вони мали підготуватися до уроку, об'єднавшись у 3 групи із випереджувальними завданнями

група 1 – скласти схему до творчоті Хемінгуея;

група 2 – пригадати характерні ознаки притчі;

група 3 – історія створення повісті «Старий і море».

1.3 Творчість Хемінгуея протягом багатьох десятиліть привертає увагу читачів і критиків. Вони відкривають у його творах все нові і нові риси, виступають із суперечливими судженнями про його твори і чи не найбільшу кількість таких суперечливих відгуків викликала філософська повість-притча «Старий і море», написана у 1952 році – «лебедина пісня» автора, якою він гідно завершує свій творчий шлях, що підбиває філософський підсумок його боротьби за гуманізм та гідність людського життя. За цей твір у 1954 році письменнику присудили Нобелівську премію.

2. Основна частина

2.1. На уроці ми спробуємо розгадати «таємницю» повісті «Старий і море»; розкрити її високий гуманістичний пафос; дати відповідь на питання, про що ця повість: про двобій людини і риби, чи про гармонію людини і природи; про людську мудрість чи про людське безумство; про самотність людини у світі природи і суспільстві чи про невидимі зв'язки, що існують між ними?..

2.2 Історія створення повісті «Старий і море». (Перевірка випереджувальних завдань).

Мозковий штурм (учні, доповнюючи один одного реченнями, розповідають історію написання повісті.)

Запитання:

1. Як твір пов'язаний із біографією письменника? («Я знаю лише те, що бачив», - стверджував Хемінгуей, який добре знав життя рибалок і сам часто виходив у море). (Додаток 1)

2. Яку назву мав нарис, що передував написанню повісті? («На голубій хвилі» - 1936 р. -, що розповідав про випадок на морі, коли старий рибалка спіймав марліна, але не зміг захистити його від морських хижаків. Тому плакав, мов дитина).

3. Хто був його музою? (Живучи на Кубі, близько познайомився із рибальськими сім'ями та знайшов по-справжньому позитивного героя, обличчя якого пооране зморшками, долоні посічені морем і працею, але збереглися могутні плечі, веселі очі людини, що не скоряється і повне надії на майбутнє серце).

4. У чому проявляється лаконічність твору? (Додаток 2)

Нескладний сюжет філософської притчі про старого рибалку, якому посміхнулася удача: він упіймав велику рибу, але вона була настільки сильною, що Сантьяго приходиться довго і тяжко змагатися, щоб перемогти її. По дорозі додому на його здобич напали акули, рибалка мужньо боровся з ними та рибину не зберіг – повернувся лише з її скелетом. Письменник довго не віддавав повість до друку, вважаючи, що обсяг занадто малий, але сумнів розвіяв кінорежисер Леланд Хейуорд, відмітивши, що автору «не вдалося б сказати більше того, що він сказав, якби написав тисячу з гаком сторінок». За глибиною поставлених проблем цю лаконічну повість неможливо порівняти із будь-якою іншою.

2.3 Завдання учням класу:

Які ж **проблеми** намагається вирішити автор у повісті?

Учні визначають проблеми і коментують їх за допомогою таблиць-опорних схем.

I. Людина і природа. (Додаток 3)

Старий не тільки проживає довге життя в єднанні з природою, з морем – він частина цього світу природи. Сантьяго любив летючих риб – то були його найкращі друзі в океані, а от птахів жалів, особливо малих морських ластівок. Про море старий думав, як про жінку, про живу істоту, що може подарувати велику ласку, або позбавити її. Він жаліє і захоплюється великою рибою, що була у нього на гачку, називає її чудовою, любить і поважає її. Логічна схема відображає суть даної проблеми: людина – частина природи: птахи, черепахи, риби – її брати

і сестри. Людина може протиставити їм лише єдину зброю – волю та розум. Так вважає Сантьяго і доходить висновку, що «людина – доволі нікчемна істота проти дужих птахів і звірів». Це і є глобальне розуміння людяності, яке здатне обійняти все прекрасне в житті.

II Людина і суспільство. (Додаток 4)

Сантьяго живе серед людей. Він старий, але все ще ходить у море, бо це справа його життя, його покликання. Риба йому потрібна, щоб вижити, а битися за рибу – боротися за своє місце у людському суспільстві, яке не визнає невдач, адже вже пішов слух по те, що його човен «нещасливий», вітрило полатане і «скидалося на прапор безнадійної боротьби». Турбується про старого лише хлопчик Манолін та він думає про людей добре «Тривожитимуться старші рибалки. Та й інші теж. Люди в нашому селищі добрі». З опорної схеми видно, що Сантьяго – частина людського суспільства, яке штовхає людей на постійну боротьбу та самотність. Автор порушує вічні проблеми, які хвилювали і старого, і автора, і все суспільство: про вірність обов'язку, високу майстерність, життєве покликання.

III. Людина і всесвіт (Додаток 5)

Місяць, сонце, зорі – вони для старого далекі друзі, брати і сестри «Людина і океан – вони друзі, і вітер нам усе-таки друг, і небо, і хмари, їх так розумів Сантьяго та найбільшим визнанням величі всесвіту є його слова «все-таки добре, що нам не треба замірятися вбити сонце, місяць чи зорі. Досить і того, що ми живемо біля моря і вбиваємо своїх щирих братів». За логічною схемою бачимо, як неосвічений рибалка відчуває свій тісний зв'язок із цілим світом, як поетично говорить про це. В праці-боротьбі із незвичайною рибою, акулами, в перемозі із тілесними недугами розкривається нам мужній характер старого.

2.4. Робота у творчих групах

Життя – боротьба. (Додаток 6)

Життя людини – постійна боротьба, яка наповнює його суттю і змістом. Доля Сантьяго – вічна боротьба, що є джерелом самоповаги. Тому і веде він боротьбу проти риби, проти акул, проти власної старості і все тільки тому, щоби не втратити людського.

Висновок.

Людина завжди бореться в обставинах, котрі створює не вона, і єдина можливість перемогти – це в будь-якій стихії залишитися людиною. **Це – ідея повісті.**

2.5. Характеристика Сантьяго.

«Моральний кодекс» честі Сантьяго. (Складають учні колективно, вписуючи на плакаті).

(Додаток 7)

Бесіда з елементами дискусії – «Збережи останнє слово за мною».

1. Що, на думку Сантьяго, є талан, удача? (Це примарні речі. Людина повинна покладатись на свою вправність уміння, знання). (Додаток 8 цитати із тексту)

2. Що означає життя в розумінні хемінгуейвського героя? (Складна річ, постійна боротьба, необхідність щоразу доводити свою спроможність. Людина повинна вірити, сподіватись лише на власні сили, діяти, тоді їй вистачить сили на все). (Додаток 9).

3. У яких словах звучить квінтесенція життєвої філософії Сантьяго? («...Людина створена не для поразки. Людину можна знищити, а здолати не можна.») Запис у зошити.

(Додаток 10)

Гуманістичний пафос твору.

- «Мені пощастило, що у мене були хороший старий і хороший хлопчина, а останнім часом письменники забули, що такі існують.»

- «Океан заслуговує, щоб про нього писали, як про людину. Так що і в цьому пощастило.» (Е. Хемінгуей)

2.6 Символічність образів.

Робота в малих групах.

Складання сенканів. Слова-теми: Сантьяго, хлопчик, море, леви, рибина. Музичний супровід – шум моря.

Завдання: за допомогою сенкана розкрити символіку персонажа. Що уособлюють ці персонажі?

Море (вічність життя, непереборна сила природи).

Сантьяго (людський досвід і водночас його обмеженість, мужність, борець, переможений)

Хлопчик (переймає досвід у старого, надія на майбутнє, духовна опора, зміна поколінь, продовження життя, сила, любов до життя і віра у перемогу).

Леви (пам'ять про пережиту боротьбу, готовність знову стати до бою за життя).

Рибина (мета, мрія, товар для продажу, місце в жорстокому світі, удача).

Поясніть символічне значення зв'язку між двома образами: старого Сантьяго і хлопця Маноліна. (Старому необхідна сила молодого, а молодому – досвід старого).

3. Підсумкова частина

3.1 Хемінгуея непокоїло те, що твір «надто малий для книги». Пригадайте, що у відповідь на це сказав йому кінорежисер Хейуорд?

«Ефект айсберга» допоможе нам зрозуміти використаний автором прийом. (Додаток 11)

- Що лежить на поверхні?
- Що приховано від читача?
- Про що читач має здогадатись сам?
- У чому полягає ефект айсберга? (Запис у зошиті)

3.2 Проблемна ситуація

«Старий і море» - повість-притча: твір із чітко вираженою мораллю, з конкретною повчальною ідеєю.

- Чого ви навчилися у Сантьяго?
- Що вам близьке у поведінці хлопчика?
- Які уроки виносить із твору молода людина сьогодні?

3.3 Дякую за роботу на уроці, за активність і творчий підхід, за нестандартні рішення і філософські знахідки.

Оцініть, будь ласка, сьогоднішню роботу ваших однокласників. Хто заслужив найвищих балів?

3.4 Домашнє завдання.

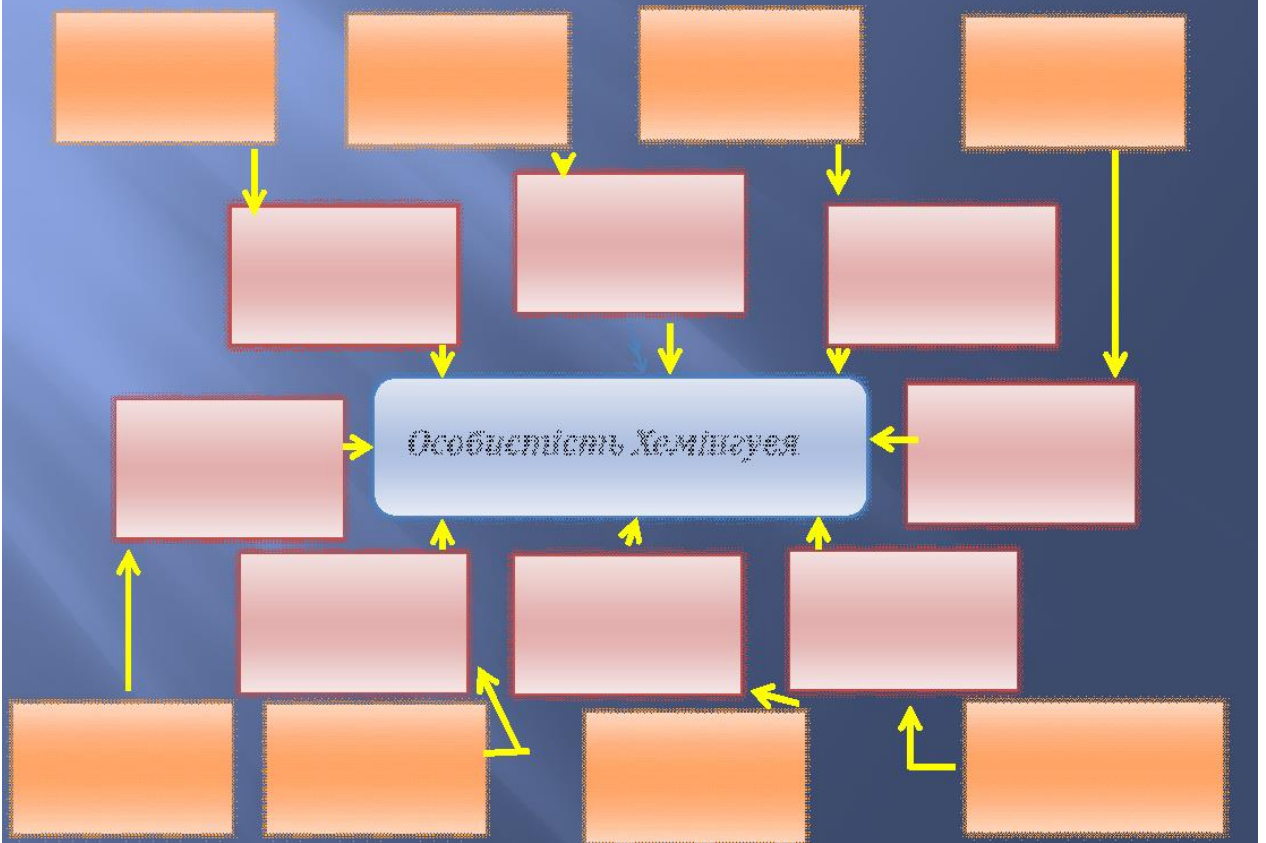
Напишіть твір на одну із тем:

«Людина створена не для поразки»,

«Життя - боротьба»,

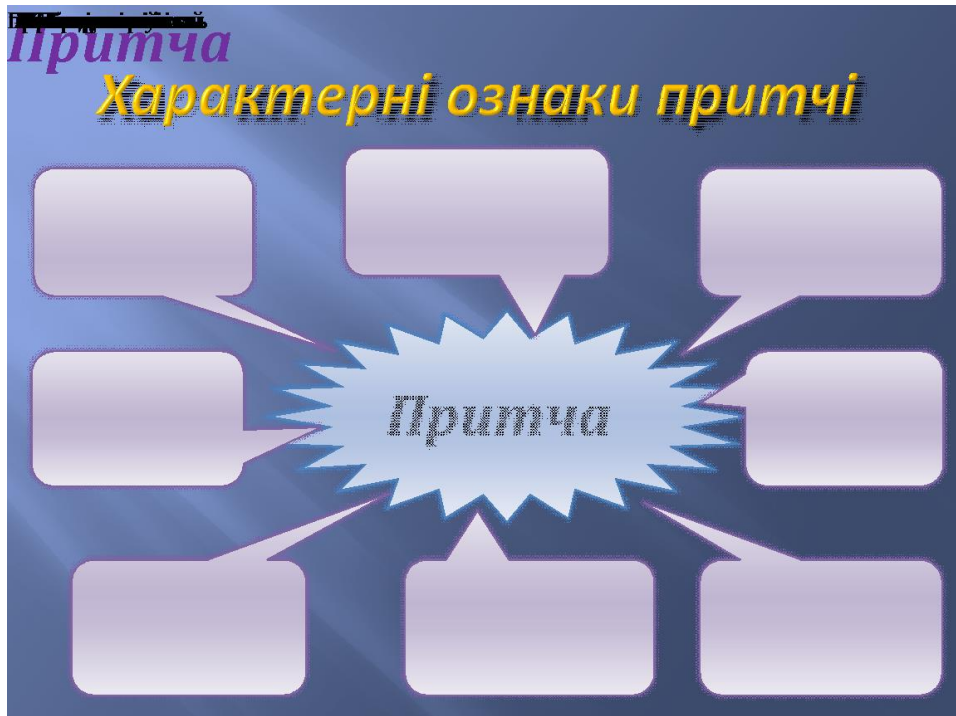
«Шукай своєї долі».

Формування особистості Е. Хемінгуей

Додаток 2

Ознаки притчі

Додаток 3

Людина і природа

Додаток 4
 Людина і суспільство

Додаток 5
 Людина і всесвіт

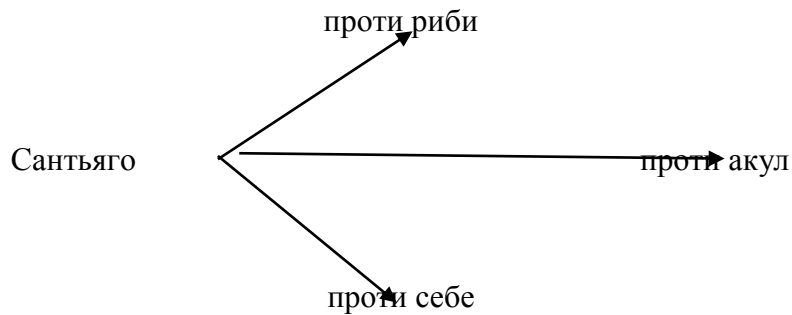
«Все таки добре, що нам не треба замірятися обити місяць чи зорі. Досить і того, що ми живемо біля моря і маємо двох щирих братів»

Додаток 6

Життя - боротьба

Людина бореться за те, щоб бути людиною

Додаток 7

«Моральний кодекс честі» Сантьяго

- Віра в себе, в людей.
- Надія на удачу у житті.
- Любов до оточуючих.
- Простота і гідність.
- Воля та розум.
- Впевненість у своїх силах.
- Спокій та розсудливість.
- Ніколи не оглядатися на минуле.
- Безкомпромісна готовність до боротьби.
- Мужність і витримка.
- Гордість.
- Повага до братів наших менших.

Додаток 8

(Що, на думку Сантьяго, є талан, удача?)

- ❖ «Але я покажу їй, на що здатна людина й що вона може знести».
- ❖ «І все-таки я здолаю її... хоч яка вона величезна і могутня».
- ❖ «Буду битися із ними, доки не помру».
- ❖ «А тепер не час думати про те, чого в тебе нема. Подумай краще, що можна вдіяти з тим, що є».
- ❖ «Воно то й добре мати талан. Та ще краще бути вправним. Тоді щастя не захопить тебе зненацька»

Додаток 9

(Що означає життя в розумінні хемінгуейвського героя?)

- ❖ «Шукай своєї долі».
- ❖ «Не можна, щоб людина доживала віку в самотині».
- ❖ «Безглуздо втрачати надію».
- ❖ «Нічого легкого в житті немає».
- ❖ «Тобі вистачить сили на все».
- ❖ «...Людина створена не для поразки... Людину можна знищити, а здолати не можна».

Додаток 10

Гуманістичний пафос твору.

- ✓ «Мені пощастило, що у мене були хороший старий і хороший хлопчина, а останнім часом письменники забули, що такі існують».
- ✓ «Океан заслуговує, щоб про нього писали, як про людину. Так що і в цьому пощастило». (Е. Хемінгуей)

Додаток 11

У чому полягає «ефект айсберга»?

Яскраві образи

Простий сюжет

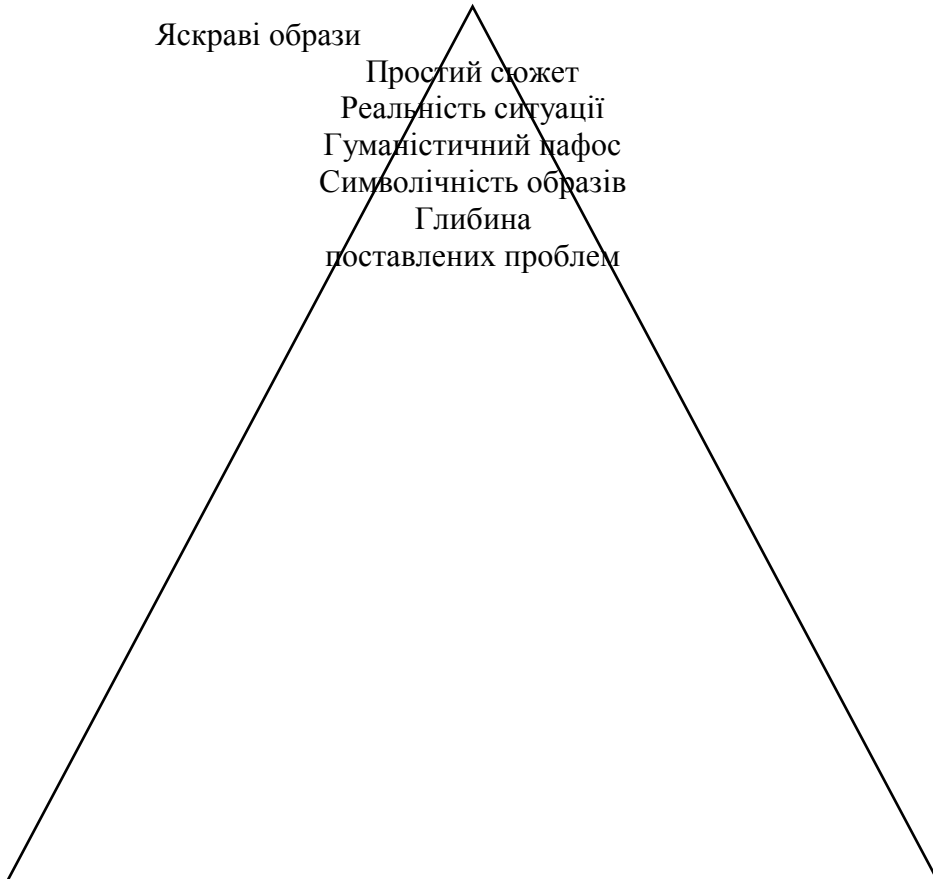
Реальність ситуації

Гуманістичний пафос

Символічність образів

Глибина

поставлених проблем

Чи потрібні янголи на Землі? Габріель Гарсія Маркес "Стариган з крилами"

*Кухар Леся Михайлівна,
учитель зарубіжної літератури
Нагачівської ЗОШ I-III ступенів*

Цільова група:

- учні 11 класу

Тривалість:

- 45 хв.

Мета:

- учні зможуть систематизувати вивчений матеріал про Г. Маркеса;
- зможуть проаналізувати новаторські принципи та прийоми створення фантастичної дійсності;
- зможуть визначити проблеми, основні мотиви твору;
- розвиватимуть образне мислення.

Операційні цілі (завдання):

після закінчення уроку учень

- *знає:*
зміст оповідання Габріеля Гарсія Маркеса "Стариган з крилами";
розуміє значення цього твору;
- *вміє:*
працювати з цитатним матеріалом, текстом підручника;
складати характеристику героїв; оцінювати вчинки ;
- *може:*
систематизувати навчальний матеріал, аналізувати прочитане;
логічно та виразно висловлювати свою думку, використовуючи навички критичного мислення;
брати відповідальність за свої вчинки та їх наслідки.

Методи і техніки:

рольова гра «Інтерв'ю з автором»;
евристична бесіда;
метод «Сенкан»,
метод «Мікрофон»,
метод випереджувального навчання;
лист контролю, схема особистісного розуміння теми.

Обладнання:

підручник «Світова література» 11 клас, портрет письменника Г. Маркеса, епіграфи, опорні схеми, таблиця, презентації, текст оповідання.

Допоміжні матеріали:

- Додаток 1. Випереджувальне завдання.
- Додаток 2. Варіанти епіграфів.
- Додаток 3. Інтерв'ю з письменником.
- Додаток 4. «Інформаційний пакет». Вислови про твір.
- Додаток 5. Орієнтовна опорно-логічна схема.
- Додаток 6. Цитати.
- Додаток 7. Крилаті вислови.

Хід уроку

Вступна частина.

1.1 Привітання, створення позитивного емоційного настрою.

Слово «людяність» - це синонім слова «гуманізм». Це чуйне ставлення до людини, пройняте турботою про її благо, повагою до її гідності.

Нагадайте, що на попередньому уроці вони одержали випереджувальні завдання :

- Дослідницьке завдання з ТЛ «Магічний реалізм» (Додаток 1)

Зверніться до учнів зі словами: «Талановито написану книгу часто називають наймудрішим порадищем, найвідданішим другом, світочем, що осяває далекі й нелегкі дороги життя»

Нагадайте, що на минулому уроці вони познайомилися з життям і творчістю колумбійського письменника і публіциста, лауреата Нобелівської премії (1982р.), одного із найяскравіших представників «магічного реалізму» Габріеля Гарсія Маркеса. Вдома ви прочитали твір «Стариган з крилами», та не всім він зрозумілий. Ми спробуємо його зрозуміти, розібратися у порушених у ньому проблемах, збагнути всі підказки, які дав нам сам автор.

1.2. Зверніть увагу учнів на різні варіанти формулювання епіграфу уроку, що записані попередньо на дошці. (Додаток 2) Запропонуйте учням вибрати епіграф, який найбільше сподобався, а в кінці заняття коротко прокоментувати свій вибір.

1.3. Скажіть, що ви щиро сподіваєтесь, що від спілкування з автором Г. Маркесом ви отримаєте справжнє задоволення. Запропонуйте інтерв'ю з письменником. Наголосіть, що потрібно утворити пари для виконання цього завдання. Для зразка і для заохочення учнів до роботи та вільного висловлювання їхніх думок ви можете зачитати декілька прикладів. (Додаток 3)

1.4. У процесі роботи будемо звертатися до буклету, він буде для вас опорою (у кожного учня). Щоб краще зрозуміти світобачення Г. Маркеса, звернемося до його висловів: «...Я – реаліст, адже вірю, що у Латинській Америці все можливо, все реально... і ця форма реальності може дати дещо нове світовій літературі».

Очікуваними результатами і буде відповідь на ці проблемні запитання:

- Що означає «не бути бідним душею»?
- Що означає «мати крила»?
- Чи потрібні людині крила?

Підсумуйте, що є видатні особистості, які захоплювалися оповіданням Г. Маркеса . Нагадайте, що група учнів виконала випереджувальне завдання: задалегідь зібрала й оформила «Інформаційний пакет» для кожного однокласника (Додаток 4).

2. Основна частина

2.1. Про що твір «Стариган з крилами»? Запропонуйте учням скласти **Опорно-логічну схему** (Додаток5) Для цього на дошці намалюйте схему (Додаток 5) і попросіть охочих записати відповіді класу. «Сюжет і проблематика оповідання Г. Маркеса «Стариган з крилами».

Головний принцип побудови художньої дійсності:

«Ми будемо вважати природним все фантастичне, хоч яким би воно не було».

Х. Кортасар

Зверніться із запитанням до учнів:

- Які ваші враження від прочитаного?
- Чому оповідання має таку назву?
- Хто такий ангел?
- Що ви знаєте про ангелів?
- Що ви знаєте про Космос. Яке протилежне йому слово?
- Чому прилітають ангели до людей?

Разом з учнями підведіть підсумок, що з грецької та єврейської мов «ангел» означає «вісник», тобто той, хто несе божественну істину до людей. Коли десь падає зірка, кажуть, що то летить ангел. Ніхто не знає, куди він прямує. Але той, хто побачить його-обраний, згідно з давніми міфами, ангели, Божі вісники, пов'язані з небесними планетами: Гавриїл - із Місяцем, Рафаїл - із Меркурієм, Михаїл - з Венерою. У цьому давня мрія людей про духовний зв'язок космосу і Землі. А «космос» у перекладі з грецької означає «порядок, устрій, краса, мир».

Оголосіть завдання учням класу: уважно вислухавши відповіді, складіть сенкани (*Перша і третя групи складають сенкан на тему «Ангел», беручи до уваги саме поняття слова; друга і четверта – на тему «Ангел», але у цьому варіанті поняття стосується безпосередньо твору Маркеса*). Заслухайте відповіді кожної групи. Подякуйте за співпрацю.

2.2. Наголосіть, що особливість оповідання – поєднання реалістичного і фантастичного, комічного і серйозного. Запропонуйте учням, використовуючи цитати з тексту, описати вісника Бога. (Це старенький дід, який упав обличчям у грязюку; такий старий і немічний; циркова звірина; рот беззубий; лисий череп; великі півнячі крила, обскубані та брудні; велика старезна курка, ніж людське створіння; надто схожий на земну людину).

Зверніться із запитаннями:

- Що криють у собі ці словосполучення? (Відношення людей до Божественного).
- Чому ангел постає у подібі старигана з крилами?

Разом з учнями зробіть висновок.

Старий ангел – це утілення людської совісті, світлих ідеалів, істини, беззахисного добра. Він старий через гріхи людей.

- Події твору реалістичні чи фантастичні?

Специфіка і колорит самобутньої літератури Латинської Америки зумовлені діалогом культур, традицій, вірувань, уявлень, що розширює обрії художньої свідомості нації.

2.3 Розгляньте презентацію випереджаючого дослідницького завдання на тему «Магічний реалізм»: творчий метод чи латиноамериканський спосіб мислення?

Запросіть до виступу експерта з теорії літератури. (*Додаток 1*).

Запропонуйте зробити **висновки**: отже, «Магічний реалізм» – це і художній метод, і самобутня художня модель латиноамериканського світосприйняття, де видима дійсність розкривається через міфологічну свідомість, гротеск, фантастику, містику, що подані як буденно-побутові явища.

- Термін ввів А. Карпентьєр, який поряд з Г. Маркесом, Х. Кортасаром, М. Астуриасом був одним із найяскравіших представників даної течії.
- Основні риси поетики «магічного реалізму» яскраво реалізовані Маркесом у жанрі оповідання, характерним прикладом якого є «Стариган з крилами», що увійшов до збірки «Дивовижна і сумна історія простодушної Ерендіри та її жорстокої бабці» (1972р.)

2. 4. Спробуйте визначити, які риси характеризують художній світ Г. Маркеса.

Наголосіть, що автор прагне відтворити модель національного буття і національного мислення; показує розлад людських взаємин у світі, що перебуває у стані насильства; також зверніть увагу на те, що описані картини мають міфологічну забарвленість, дивні метаморфози відбуваються серед повсякденного життя.

Запропонуйте учням охарактеризувати систему образів оповідання. З'ясувати, в чому полягає їхня гротескність? Підтвердити цитатами. (*Додаток 6*)

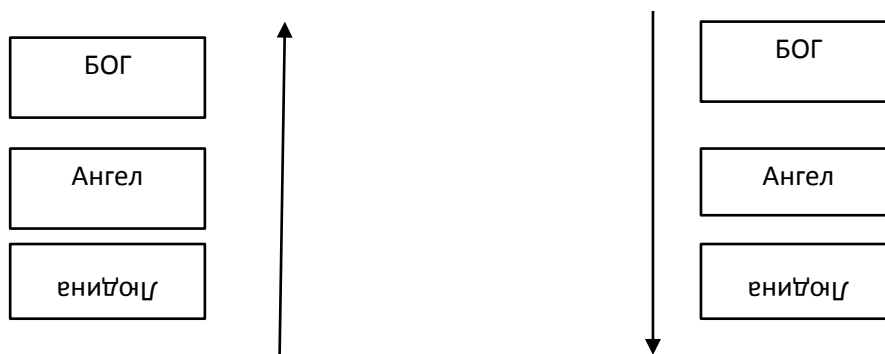
«Символічне й алегоричне значення образів оповідання»

Пелайо - обмеженість ; Елісенда - матеріальні цінності; ангел - людська совість, істина , добро, світлі ідеали. Дитина - символ деградації людства. Папа римський - втілення бюрократизму, отець Гонзага - священник без віри. Відновлені крила ангела-символ духовного злету людини, а політ ангела – ствердження незгасності справжніх духовних цінностей людини.

Відзначте тих учнів, хто виконав завдання правильно.

Зробіть з учнями **висновок**: Через ставлення до ангела розкривається справжня сутність кожного із героїв. Автор підкреслює зміщення школи моральних цінностей людей.

Який шлях обере людство? Напишіть на дошці моделі поведінки:

З'ясуйте з учнями:

– Яка з запропонованих моделей поведінки стане рятівною для людства?

(Духовне життя чи духовна смерть?)

2.4. Продовжте роботу у групах.

Запропонуйте прочитати уважно епіграфи до уроку. Пропонуйте свою версію розуміння одного з епіграфів і доведіть, що він стосується твору Г. Маркеса «Стариган з крилами».

То навіщо опинилася на землі дуже стара людина з крилами?

(Так Г. Маркес поєднав два світи – реальний і магічний).

3. . Підсумковий етап. Рефлексія.

3. 1. Запропонуйте взяти участь у інтерактивній вправі «Мікрофон» і дати відповідь на запитання

- Що означає мати «крила»?

- Чи потрібні людині крила?

3.2. Запропонуйте заповнити Лист контролю (в кожній групі)

а) Продовжте фразу так, щоб вона відображувала розуміння вами суті оповідання: «Дуже стара людина з великими крилами» – це сумна історія про...

(про те, як від нас відлітають ангели, як люди відреклися від Бога...)

б) Пропонуйте свою назву оповідання, в якій би заключалася головна ідея твору.

(«З крилами в курнику?», «Вісник Бога в аду», «Полонений ангел...»)

3.3. Спробуйте пояснити крилаті вислови про крила.

Знайти співвідношення (Додаток7)

Відповіді: 1 – Д, 2 – Е, 3 – Є, 4 – В, 5 – Б, 6 – А, 7 – Г.

Запитайте, про що у цих фразеологізмах йдеться: про пташині крила чи крила, які належать людині? (Йдеться про людину, крила – символ творчості, натхнення, енергії, спрямованої на великі звершення). Так який фінал твору: оптимістичний чи песимістичний? (відповіді учнів).

Зробіть підсумок . Як бачите, більшість із вас налаштовані оптимістично, як і сам автор твору Г. Маркес. Йому і нам хочеться вірити, що ангел повернеться, коли люди стануть морально досконалішими, коли у них теж «виростуть крила».

Мені б хотілося, щоб цей урок не пройшов безслідно. Щоб у ваших душах ніколи не згасав вогник милосердя, християнської любові до ближніх. Міцних вам крил у досягненні ваших висот.

Запитайте учнів, що на уроці було цікавим? Повчальним? Важливим особисто для вас? Проведіть бесіду.

3.4. Оцініть діяльність учнів на уроці. Подякуйте за роботу на уроці, за співпрацю.

3.5. Оголосіть домашнє завдання : Написати твір-мініатюру «Ангел прилетів до нас»

Додаток 1

«Магічний реалізм»

Художній метод у живописі та літературі ХХст.,
тип латиноамериканської художньої культури

Видима реальність

+

Міфологічна свідомість

«Реально існуючий міф»

Характерні риси:

- «Фантастична» дійсність.
- Широке змалювання національних традицій.
- Переплетення чарівного та побутового.
- Сучасність та історія.
- Міфологізм.
- Пародія та іронія.
- Умовно-суб'єктивний час.
- Зв'язок із народним буттям.
- Національне світобачення.

Додаток 2.

Варіанти епіграфів. Крила – це символ духовного злету людини.

Л. Ромащенко

Дитині я б дав крила і сам би навчив її літати.

Г. Маркес

*О, як мені з душиного світу, мов голуб до свого кубла,
У небо грозове злетіти, в кочівлю сонця та орла.*

Дж. Байрон

*Треба прагнути бути людиною,
незважаючи на всю жорстокість
навколишнього світу, і це можливо.*

О. Генрі

*Не бійся ворогів: найгірше –
вони можуть тебе вбити.*

*Не бійся друзів: найгірше –
вони можуть тебе зрадити.*

Бійся байдужих:

вони не вбивають і не зраджують,

Та тільки з їх мовчазної згоди

існують на землі зрадництво і вбивство.

Б. Ясенський

Додаток 3.

Інтерв'ю з письменником.

Рольова гра «Інтерв'ю з автором»

Кореспондент: – Шановний Габріель Маркес, що ви пам'ятаєте про своє дитинство, юність?

Г. Маркес: – Я народився у провінційному селищі Аракатака (прикарибська зона Колумбії) у родині телеграфіста 06. 03.1928р. до восьми років виховувався у домі діда. Тут прилучився до скарбів фольклорної традиції.

Кореспондент: – Яку освіту і де ви здобули?

Г. Маркес: – Навчався у єзуїтській школі та національному колежі. У 1947 р. вступив на юридичний факультет Національного університету у Боготі. Але у 1948 р. через початок «віоленсії» (періоду тривалих і кривавих війн у Колумбії) університет було закрито, і я переїхав до Картахена-де-лас-Індіас, де продовжив навчання в університеті..

Кореспондент: – Ваші захоплення?

Г. Маркес: – У період навчання в університеті зав'язав знайомства у літературному середовищі. Це дало мені змогу розпочати репортерську діяльність. Свої газетні статті підписував псевдонімом Септімус.

Кореспондент: – Як склалося ваше подальше життя?

Г. Маркес: – Письменником я став через соромливість. Моє справжнє покликання – бути штукарем, але я до такої міри губився, показуючи трюки, що змушений був сховатися в усамітненні літератури.

У 1954 році, повернувшись до Боготи, створив низку нарисів і репортажів про колумбійське життя, зблизився з представниками комуністичного руху. У 1955 році через загрозу переслідувань перебрався до Європи як зарубіжний кореспондент газети «Ель Еспектадор» і тільки у 1961 р. повернувся до Латинської Америки і цілком присвятив себе літературі.

Кореспондент: – Дякуємо за цікаву та змістовну розповідь і бажаємо подальших успіхів та нових злетів.

Додаток 4.

«Інформаційний пакет». Вислови про твір.

Додаток 5.

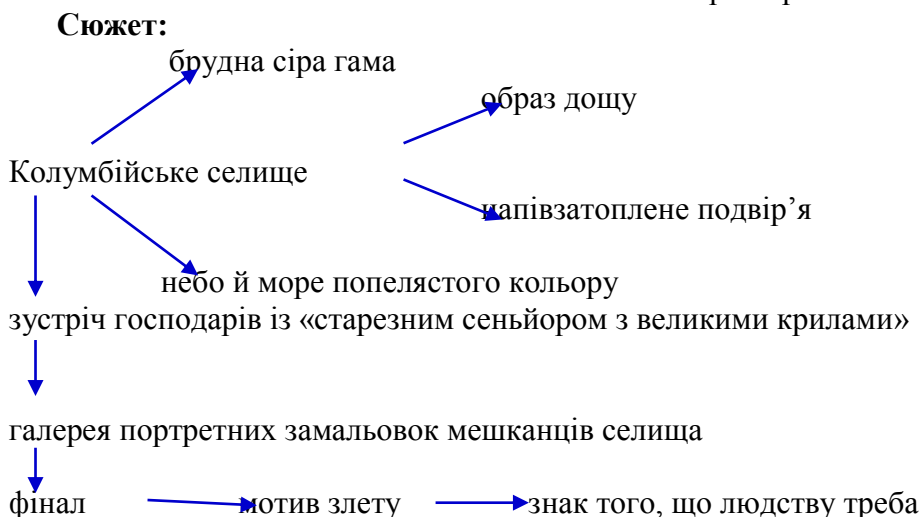
Орієнтовна опорно-логічна схема

«Сюжет і проблематика оповідання Г. Маркеса «Стариган з крилами»

Головний принцип побудови художньої дійсності:

«Ми будемо вважати природним все фантастичне,
хоч яким би воно не було».

Х. Кортасар

піднятися до духовних вершин

Проблематика:

Зміщення шкали моральних цінностей у людей. Людство старіє від гріхів

Додаток 6

Цитати

Ангел не влаштовує. «Усі герої сидять у «клітці», спорудженій ними самими.

- Людьми керують користь, жадоба до грошей, до наживи. Елісенді спало на думку з кожного відвідувача брати по п'ять сентаво – і ось на одержані гроші вже перебудовано дім, налагоджено побут, на вікнах з'явилися залізні ґрати, «щоб не залітали ангели».

- Старого ангела відвідувачі смикали за пір'я, припікали розжареною залізкою, кидали у нього каміння. «Здавалося, надприродне терпіння було найголовнішою чеснотою ангела».

- Церква брехлива; не розуміє мови ангела.

- Розчарування в людях у ангела таке глибоке, що чогось іншого, хорошого він і не чекає, йому вже не під силу боротися за людські душі

Додаток 7

Фразеологізм	Пояснення
1. Брати під своє крило.	А. Втрачати впевненість у собі, журитися.
2. Під крилом.	Б. Знесилити когось або обмежити його діяльність.
3. Виросли крила.	В. Відчувати натхнення, силу, спроможність до дії.
4. Чути крила за плечима.	Г. Починати діяти на повну силу.
5. Підрізати крила.	Д. Брати когось під свою опіку.
6. Опускати крила.	Е. Під чияюсь опікою, захистом.
7. Розкривати крила.	Є. Хтось відчув силу, енергію до великих звершень.